

Hattâ Parlâmentonun bu konuda susmasını Türk Milleti hayretle karşılamaktadır.

Saygılar sunarım. (Alkışlar)

3. — *Izmir Milletvekili Burhanettin Asutay'ın, Yüksek Hakem Kurulu üyelerinin ödenekleri konusunda gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın Asutay, Yüksek Hakem Kurulunun çalışması ile ilgili olarak gündem dışı söz talebinde bulunmuşlardır.

Buyurunuz efendim, beş dakikayı aşmamamızı rica ediyorum.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Çalışanla çalıştıranlar arasında ahengi temin çalıştıranların çalışanlara karşı her türlü baskısını bertaraf edebilmek üzere 1961 - 1962 senesinde bir kanun çıkarmışız ve bu kanuna da «Toplu İş Sözleşmesi Kanunu» demişiz. Bir işyerinde bir ihtilâf zuhur edince, çalışanla çalıştıranların anlaşamadıkları tespit edildiği takdirde ya grev, ya lokavt olur. Kanunun tanziminde çalışma hayatının işçi sağlığı, iş güvenliği ve halk sağlığını ilgilendiren meselelerde bâzı iş kolları grevin dışında bırakılmış, bu iş kolları için «Yüksek

Hakem Kurulu» diye bir müesseseye vazife verilmiştir.

Uzun yıllardan beri devam edegelen bu ihtilâfları halleden Yüksek Hakem Kurulu, maalesef ödenek alamadığı için, uzun zamandan beri toplanamamakta, gerek işçi niteliğinin tespitinde, gerek grev ve lokavt meselelerinde vazifeli olan bu kurul ödeneksizlik sebebiyle toplanarak karar verememektedir.

Bugün için Yüksek Hakem Kurulunun elinde 700'ü aşkın dosya vardır. Kurula iştirak eden arkadaşlarımız oturum üzerine ücret alamadıkları için oturum devam edememektedir. Bugün iş niteliği, işçi ve işveren münasebetlerini tanzimle mükellef olan kurulun parasızlık sebebiyle toplanmaması iş hayatını zedelemektedir.

Bu sebeple Çalışma Vekâletinden rica ediyoruz; eğer bugün için bu kurula ödeyecek herhangi bir mesele ile ilgili bir fon yoksa, bunu kendi bütçesinden karşılamalı ve bütün bu ihtilâflar bertaraf edilmeli, işçi ve işveren münasebetlerini zedeleyen bu hüküm bertaraf edilmelidir. Bunun âcilen sağlanması zarureti içindeyiz

Saygılarımı arz ederim.

IV. - GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler, Tunceli Milletvekili Kenan Aral, Muş Milletvekili Nermin Neftçi, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Konya Milletvekili M. Kubilay İmer ve Van Milletvekili Salih Yıldız'ın, Millet Meclisi İçtüzük teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu (2/706) (S. Sayısı : 763) (1)*

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz.

İçtüzük üzerindeki çalışmalara, kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Geçen oturumda 97 nci madde üzerindeki çalışmalarımız bitmiş, Yüksek Hevatinizce kabul edilen değişiklik önermeleri muvacehesinde maddenin aldığı yeni şekil Komisyon Başkanlığınca bize intikal ettirilmiştir.

(1) 763 S. Sayılı basmayazı 13 ncü Birleşim tutanağına eklidir.

Maddenin yeni şeklini okutuyorum.

Sözlü soruların gündeme alınması :

Madde 97. — Sözlü sorular, Başkanlık yazısının Başbakanlığa veya atıldığı Bakanlığa sevk tarihinden itibaren 7 gün sonra gündeme alınır.

Başkan, gerekli görürse, bir Bakana ait sözlü sorular ile birden fazla Bakan tarafından cevaplandırılacak sözlü soruları, gündemin altıncı kısmı içinde bir araya toplayarak sırayla görüştürebilir.

Bir milletvekilinin birden fazla soru önergesi, gündemde başka milletvekillerinin de soru önergesi varsa, aynı birleşimde görüşülemez.

Başbakan veya Bakan soruya gününden önce de cevap verebilir.

Hükümet bir sözlü veya yazılı sorunun cevabını, kamu yararı sebebiyle veya gereken bilgilerin derlenebilmesi için bir ayı geçmemek üzere geciktirebilir. Bu takdirde Meclis Başkanlığına bilgi verilir.

Hükümet üyesi kamu yararı sebebiyle soruya isterse gizli oturumda cevap verebilir.

Soru sahibi, iki cevap gününde hazır bulunmazsa; izin, hastalık veya görev dışında, özrü ne olursa olsun, soru düşer. Düşen sözlü soru, aynı yasama yılı içinde ancak yazılı soru olarak tekrarlanabilir.

Anayasa Komisyonu Başkanı
Adana
Cevdet Akçalı

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, 97 ne maddeyi okunan bu değişiklikle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

100 nü madde üzerindeki müzakereleri ikmal etmiştik. Şimdi bu madde ile ilgili önermeleri okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

İçtüzüğün 100 nü maddesinde genel görüşme için Başkanlığa verilen önerge 500 kelime ile sonuçlanmıştır. Özet ancak bu kadar olacaktır. Bugüne kadar uygulamada genel görüşme istemine dair önergelerin çıkardığı bir güçlük olmamıştır. Diğer maddeler için ölçü olarak kullanılan sınır-lamanın bu konuda ve bu madde için ikinci fıkranın zarureti kabul edilemez.

Bu nedenle maddenin yeniden düzeltilmesi için komisyona iadesini arz ve teklif ederim.

Sivas
Ahmet Durakoğlu

Sayın Başkanlığa

100 nü maddenin 1 ne fıkrasının ilk cümlesinin aşağıdaki şekilde tertibini saygı ile arz ederim.

İstanbul
Nuri Eroğan

Genel görüşme açılması Başkanlıktan bir önerge ile istenebilir.

Sayın Başkanlığa

100 nü maddenin 1 ne cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Celâl Kargılı
İçel

Genel görüşme açılması Millet Meclisi üyelerince Başkanlıktan bir önerge ile istenebilir.

Meclis Başkanlığına

100 nü maddenin 1 ne fıkrasının aşağıdaki biçimde değiştirilmesini saygı ile öneriyim.

İstanbul

M. Ali Aybar

Madde 100. — Genel görüşme açılması Hükümet, siyasi parti grupları veya bir veya bir kaç milletvekili tarafından Başkanlıktan bir önerge ile istenebilir. Bu işte derhal gelen kâğıtlar listesine alınır. Genel Kurula ve Hükümet'e duyurulur.

Sayın Başkanlığa

100 nü maddenin 2 ne fıkrasındaki 500 kelimesinin 1 500 kelimeye çıkarılmasını teklif ederim.

İçel

Celâl Kargılı

Sayın Başkanlığa

100 nü maddenin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

İçel

Celâl Kargılı

Genel görüşme açılıp açılmamasına Genel Kurul karar verir. Genel Kurulda bu konudaki görüşmede Hükümet, siyasi parti grupları ve milletvekillerinden birinin, imza sahibi veya onun göstereceği bir diğer imza sahibinden başka en az dört milletvekili daha konuşabilir. Genel Kurul genel görüşme açılıp açılmamasına işaretle oylama suretiyle karar verir.

Meclis Başkanlığına

100 nü maddenin son fıkrasının aşağıdaki biçimde değiştirilmesini saygı ile öneriyim.

İstanbul

M. Ali Aybar

Genel görüşme açılıp açılmamasına Genel Kurul karar verir. Genel Kurulda bu konudaki görüşme genel görüşme önergesinin Başkanlığa gelişinden sonraki 3 birleşim içinde yapılır. Hükümet, siyasi parti grupları ve istemde bulunan milletvekili veya milletvekillerinden birinci imza sahibi veya onun göstereceği diğer bir imza sahibi konuşabilir. Ko-

nuşmalar 20 dakikadan az bir süreye indirilmez ve bu sınırlama herkes için eşittir.

Sayın Başkanlığa

Tasarının 100 nü maddesinin 3 nü bendinin ilk cümlesi olan «Genel görüşme açılıp açılmasına Genel Kurul karar verir» hükmünün maddede bağımsız bir bent olarak düzenlenmesini saygı ile öneririm.

Ankara
Şinasi Özdenoğlu

BAŞKAN — İşlem yapmak üzere tekrar okutuyorum efendim.

(Sivas Milletvekili Ahmet Durakoğlu'nun önergesi yeniden okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon, bu önergeye katılıyor musunuz?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, Komisyonumuz zaten bu önerge dolayısıyla maddeyi geri almıştı. Ondan sonra Sayın Durakoğlu ile görüşüldü, eski metin üzerinde mutabakata varıldı. Bu önerge üzerinde işlem yapmaya mahal yoktur. Önerge maddenin Komisyona geri verilmesi hakkındadır.

BAŞKAN — Yâni Komisyon bu önergeye uydu mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Devamla) — Zaten Komisyon önergeye uyarak maddeyi geri almıştı. Onun için, tekrar muamele yapmaya mahal yok.

BAŞKAN — Sayın Durakoğlu?.. Yok.

Karar alınmadığı için oylayacağım.

Efendim, Komisyon aslında bu önergeyi Komisyonunda dikkate aldıklarını, bu itibarla yeniden katılmak veya katılmamak gibi bir durumun bahis konusu olmadığını ifade ediyor. Fakat karar alınmadığı için oya sunmak zorundayım.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Diğer önergeye geçiyoruz.

Bu arada Sayın Eroğan, Sayın Kargılı ve Sayın Aybar'ın önergeleri aynı mahiyeti taşımaktadır. Bu itibarla hepsi birlikte işlem görcektir. Üç önergeyi birlikte okutuyorum efendim.

(İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan, İçel Milletvekili Celâl Kargılı ve İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Aybar'ın önergeleri ayrı ayrı tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Önergenizi izah için söz istiyorsunuz, buyurun efendim. Kısa olması gereği ile...

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; önergemizde genel görüşme gibi önemli bir denetim unsurunun Anayasada belirtildiği şekilde kalmasını istemekteyiz. Yapılan bu içtüzük değişikliği ile, Anayasanın denetim unsurlarından biri olan genel görüşme önergesi verme olanağı teker teker milletvekillerinin elinden çıkıp, Hükûmete, gruplara, ya da on kişinin ortak imzasına tahsis edilmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, bundan önceki konuşmamda bu hususu dile getirmiştım. Neden on kişiye verilmek istenir? Genel görüşme önergesinin tek tek milletvekillerinin ellerinden alınarak on üyeye, gruplara, ya da Hükûmete verilmesinin gerekçesini şu müzakerelerin devamı boyunca benim inandığım tarzda tutarlı şekilde ortaya koymamıştır. Biraz sonra Komisyon Başkanı söz alıp bunun nedenlerini ortaya koymaya çalışacaktır. O zaman biz de bunun nedenlerini daha çok araştırmak için kendisine soru soracağız.

Muhterem arkadaşlar, buraya çıkan arkadaşlarım şahsımı kastederek belirttiler ki, bir üye çok sayıda genel görüşme önergesi vermiştir. Ama hiçbir üye kalkıp da, benim verdiğim genel görüşme önergelerinin bir tekinden misal vererek Türkiye'nin temel sorunlarını kapsamadığını ortaya koyamamıştır. Bir insan kalkar bin tane genel görüşme önergesi verebilir, hiç genel görüşme önergesi vermez de.

Muhterem arkadaşlar, bir insanın çok çalışması, yahut çok uğraşı göstermesi o hakkın bütün üyelerin elinden alınmasına sebep olmamalıdır. Kaldı ki, geçen konuşmamda söylediğim gibi, çok yanlış bir hususu uygulamak üzere bulunulduğu bir sırada bir gerçe-

gi tekrar etmekte yarar gördüğünden bir teknik hususu ortaya koyacağım.

Muhterem arkadaşlarım hatırlarsınız, gensoru verme yetkisi de, aynı bunun gibi, teker teker milletvekillerinin elinde iken parti gruplarına, ya da on kişinin imzasını taşıyan önergelerle gerçekleştirilmesi hususu, bir Anayasa değişikliği ile sağlanmıştır.

Anayasanın 88 nci maddesi aynen, «Soru, genel görüşme, Meclis soruşturması, ve Meclis araştırması her iki Meclisin yetkilerindedir.» denmektedir. Şimdi burada bir İhtüzük değişikliği ile bunların içerisinde «Genel görüşme» alınarak Anayasaya aykırı olarak on kişinin, Hükümetin veya parti gruplarının yetkisine verilmek istenmektedir. Peki muhterem arkadaşlarım, bunu nasıl telif edeceksiniz? Bir sonraki madde ile Meclis soruşturmasını da aynı şekilde yapıyorsunuz. Ama aynı maddenin içerisinde «Soru, genel görüşme, Meclis soruşturması ve Meclis araştırması» var. Siz şimdi bu madde ile genel görüşmeyi, bir sonraki madde ile de Meclis araştırmasını, Anayasaya aykırı olarak, İhtüzük değişikliği ile alacağız ve Meclisin yetkilerinin dışında, her üyenin yetkilerinin dışında Komisyonun önerdiği birtakım müesseselere vereceksiniz.

BAŞKAN — Süreniz doldu efendim, tamamlayınız.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Teşekkür ederim.

Muhterem arkadaşlarım, çok hassas bir noktayı ortaya koyuyorum. 89 ncu maddeyi okuyorum: «Gensoru yetkisi yalnız Millet Meclisindedir. Milletvekillerince veya bir siyasi parti grubunca verilen gensoru önergesinin gündeme alınıp alınmayacağı, verilisinden sonraki ilk birleşimde görüşülür.»

Siz Anayasadaki bu eski hükmü yeni değişiklikle «On kişiye, yahut parti gruplarına» ihbar ettirmişsiniz. Benim anlayamadığım bu.

BAŞKAN — Sayın Kargılı, süreniz doldu. Tamamlayın bir cümle ile efendim.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Maddenin bu şekilde kabulü gerek temel esprisi yönünden Anayasaya aykırılığı, gerekse uygulama yönünden çok anlaşılabilir ve çok sakat bir

uygulamaya sebeb olacağı için önergemizin Yüce Meclisten iltifat bulmasını temenni eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Eroğan, Sayın Kargılı ve Sayın Aybar'ın müştereken işlem gören değişiklik önergelerini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın 2 nci fıkraya dair önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın, 3 ncü fıkraya dair önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Aybar'ın son fıkraya dair önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — komisyon..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu'nun önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Tekrar okunmasını istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, bu maddenin 3 ncü bendindeki genel görüşme açılıp açılmamasına Genel Kurul karar verir cümlesinin..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Katılıyorsunuz. Bağımsız bir bent olarak monte edilmesini istiyorlar. Komisyon bu önergeye katılmıştır. Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, madde üzerinde başka değişiklik önergesi yoktur. 100 nci maddeyi, kabul ettiğiniz bu değişiklikle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

101 nci maddeyi okutuyorum.

Genel görüşme için özel gündem.

Madde 101. — Genel görüşme açılmasına karar verilirse, genel görüşme günü bir özel gündem halinde Danışma Kurulunca tespit edilir. Genel görüşmenin başlayacağı gün, bu komisyonun üye adedi, çalışma süresi ve gerektiğinde Ankara dışında da çalışabileceği hususu Meclis Başkanının teklifi ile Genel Kurulca tespit edilir.

Meclis Araştırma Komisyonu bakanlıklarla genel ve katma bütçeli dairelerden, mahallî idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden, Türkiye Radyo - Televizyon Kurumundan, Kamu İktisadî Teşebbüslerinden, özel kanun ile veya özel kanunun verdiği yetkiye dayanarak kurulmuş banka ve kuruluşlardan, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından ve kamu yararına çalışan derneklerden bilgi istemek ve buralarda inceleme yapmak, ilgililerini çağırıp bilgi almak yetkisine sahiptir.

Komisyon, gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların bilgilerine başvurabilir.

Devlet sırları ile ticarî sırlar, Meclis araştırması kapsamının dışında kalır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok. Madde üzerinde değişiklik önergesi yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

102 nci maddeyi okutuyorum.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Meclis Araştırması

Meclis araştırmasının tarifi ve açılması :

Madde 102. — Meclis araştırması, Millet Meclisinin Anayasanın 88 nci maddesinin 2 nci fıkrası gereğince yapacağı incelemedir.

Araştırma istemi önergesi beş yüz kelimeden fazla ise önerge sahipleri beş yüz kelimayı geçmemek üzere özetini eklemek zorundadır.

Meclis araştırmasının açılmasında genel görüşme açılmasındaki hükümler uygulanır.

Meclis Araştırma Komisyonunun raporu hakkında Genel Kurulda, genel görüşme açılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde... Sayın Kargılı, buyurun.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Genel görüşme konusundaki konuşmamda belirttiğim, biraz sonra geleceğini söylediğim madde, huzuruza gelmiştir. Yani bir süre önce Parlâmenterlerin tek tek gensoru verme yetkisi ellerinden alındı, sıra yazılı soruya geldi, yazılı soru verme yetkisi en dar anlamda kısıtlandı, onun cevaplandırılması keza en dar anlamda kısıtlandı. Biraz önce, değerli oylarınızla gerçekleşen bir madde ile, iki Anayasa değişikliği ile tezahür etmesi gereken bir husus içtüzük değişikliğiyle tezahür ettirildi. Anayasaya temel ve uygulama yönünden aykırı olarak, ki buradaki uygulamaya göre, milletvekilinin tek tek, genel görüşme önergesi verme hakkı da, şu âna kadar verilen aylarla, prosedür olarak, elinden alınmış oldu.

Şimdi sıra, denetim unsurlarından biri olan Meclis araştırmasına geldi. Yine Anayasa değişikliği ile tezahür etmesi şart olan - yani bunun izahına lüzum yok, kimse buna itiraz etmiyor - bir husus, bu içtüzük değişikliği huzurunuzda görüşülmek üzere; milletvekillerinin tek başına Meclis araştırması isteyebilme hususunun değiştirilmesi.

Muhterem arkadaşlar, iki üç husus ortaya konuyor. Deniyor ki, «Eğer bir milletvekili tarafından verilen herhangi bir çalışma, örneğin bir Meclis araştırması önergesi, eğer güzel bir hususu meydana getiriyorsa, doğru bir hususu meydana getiriyorsa, iyi bir hususu meydana getiriyorsa, ortaya koyuyorsa, yüzlerce imza bulur.»

Arkasından diyorlar ki, «Yüzlerce imza bulamayan, yanına on tane adam bulamayan bir önerge zaten tasvip görmez. Onun için de bunun verilmesine gerek yok. On kişinin imzasıyla verilsin diyoruz biz. Yahut parti grupları versin, ya da Hükümet versin diyoruz.»

Muhterem arkadaşlar, burada belirtiyorum zabıtlara geçsin diye; Meclisi, bu şekilde, dünya Parlâmento tarihinde görülmemiş bir şekilde, milletvekilleri olarak «Demokrasi, demokrasi» diye bağırduğumuz, demokrasi üzerine düşürülecek en ufak gölgeye bütün varlığımızla, elbirliği ile karşı çıktığımız halde Parlâmento da milletvekillerinin Anayasal hakkı olan, en önemli denetim unsurlarının tek tek elinden alınmasına iten sebep nedir? Milletvekillerinin, tek tek, söz söyleme, faaliyet gösterme hakkının, - çünkü hiçbir zaman milletvekili tek başına iktidar olmayacaktır - muhalefette olan insanların, en önemli yasama görevlerinden, en önemli Parlâmenter faaliyetlerden biri olan denetim hakkını, onun elinden almayaya iten sebep nedir? Kimse bunu ortaya koymıyor.

Muhterem arkadaşlarım...

KEMAL BAĞCIOĞLU (Çanakkale) — Suiistimallere mâni olucu hükümler getiriliyor.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Çok güzel bir hususu, sırasından, bir arkadaşım ortaya koydu. Şurada, Meclis araştırma ve genel görüşme önergelerini hâvi 1 gündem elimde. Bir tek arkadaşım bana, bu gündemde, yersiz, zamansız ve de zeminsiz bir genel görüşme önergesinin, Türkiye'nin en temel, en hassas sorunlarına değinmeden verilmiş olduğunu ispat ederse bir tek örnek gösterebilirse o genel görüşme önergesini ben, derhal bir önerge ile geri çekmeye hazırım.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Vakiyle, Seyit Faruk Önder, Bölükbaşı yapmışlardı.

BAŞKAN — Efendim, rica ediyorum.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, «suiistimal ediliyor» demek başka, «suiistimal ediliyor» dediğin halde, suiistimal edildiğini ortaya koyamamak başka. Kaldı ki, «suiistimal ediliyor» diye veya «edilir» gerekçesiyle, haklar hiçbir zaman, hiçbir devirde ortadan kaldırılamaz ve kaldırılmamalıdır.

Biz, dünyanın birçok Parlâmentosunda, hakların ne derece suiistimal edildiğini örnekleriyle burada göstermişizdir. Orada o haklar ortadan kaldırılmamış, suiistimallerin önlenmesi yoluna gidilmiştir.

BAŞKAN — Süreniz doldu efendim.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, sözlerimi bağlıyorum.

Türkiye'nin temel sorunlarını kapsayan genel görüşme, Meclis araştırması konuları ve kanun teklifleri; benim getirdiğimden yıllar sonra, büyük parti grupları ve çok sayıda milletvekilleri tarafından buraya getirilmiş, nazarı itibara alınmıştır. Fakat benim getirdiğim günlerde getirilmemiştir; bir Kültür Bakanlığının kurulmasına dair, birbuçuk yıl evvel verdiğim bir önerge, Hükümet tarafından, bir buçuk yıl sonra tahakkuk ettirilerek bir Kültür Bakanlığı kurulmuştur. Bu, sizin «suiistimal ediyor» dediğiniz genel görüşmeler, gündemdedir. Kanun teklifleri yapmışızdır, sırf bizim isimimizle çıkmasın diye, üç yıl sonra aynı mahiyette teklifler birtakım parti grupları tarafından verilmiş ve kanunlaştırılmış, bizimkiler Yüce Meclisin komisyonlarında yıllarca bekletilmiştir.

BAŞKAN — Süreniz doldu, Sayın Kargılı, lütfen tamamlayınız.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Suiistimal meselesinden eğer bahsediyorsak, işte suiistimal, hence bundan daha güzel bir örnek gösterilemez.

Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Yağcı, madde üzerinde buyurun efendim.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) — Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım, Meclisin, grupların ve milletvekillerin denetim yollarından birisi olan Meclis araştırmasına ait bir maddeyi müzakere ediyoruz.

Bundan evvelki maddelerde sorular, gensorular ve genel görüşme hakkındaki maddeler geçti.

Değerli arkadaşlarım, bana öyle geliyor ki, bu içtüzük tasarısının hazırlanmasında, bir hakkın suiistimalinin önüne geçebilmek için, ifradı önleyelim derken, tefriite gidiyoruz. Bir hakkın suiistimalini önlemek lâzımdır, bunda hiç şüphe yok, bu görüşte hepimiz müttfikiz. Ancak, bir hakkın suiistimalini önleyelim derken, hakkın esasını ortadan kaldırma gibi bir yola gitmek de hatalı bir görüştür, hatalı bir tutumdur.

Gensoru, önergelerinde bir dereceye kadar bu kısıtlamalar mazur görülebilirdi; nitekim,

bu düşünceyle Yüce Meclis bundan evvelki maddeleri kabul etmiş bulunuyor. Ancak Meclis araştırması, başka bir özelliğe sahiptir. Meclis araştırması Anayasanın, maddede de ifade edildiği gibi, 88 nci maddesinin 2 nci fıkrasında, belli bir konuda bilgi edinmek için yapılan incelemeden ibarettir.

Değerli arkadaşlarım, Meclis araştırmasıyla Yüce Meclisler çok hakikatleri, memleket menfaatlerine mugayir olarak yapılmış birçok işlem ve suiistimalleri ortaya çıkarmışlardır. Bu araştırmaların sonucunda hazırlanan raporlarla Millet Meclisi, Senato, yani Yüce Meclisler, memleketin aleyhine yapılmış olan birçok işlemlerin önüne geçme imkânını bulabilmişlerdir.

Şimdi, biz, bu 102 nci madde ile şayet Meclis araştırmasının açılmasında, genel görüşme açılmasında uygulanan hükmü kabul edecek olursak, bir milletvekilini veya birkaç milletvekilini Meclis araştırma önergesi verme imkânından mahrum bırakıyoruz. Diyoruz ki, tıpkı genel görüşmede olduğu gibi, 10 ve daha ziyade milletvekilinin imzası bulunsun, araştırma önergesinde.

Değerli arkadaşlarım, araştırma önergesinde 10 ve daha fazla milletvekilinin imzasının bulunması istenemez. Ekseriyetle araştırmaya konu olan mevzu bir milletvekili muttali olabilir. Bu milletvekilinin vereceği izahat dairesinde diğer milletvekili arkadaşlarını, bu araştırmaya ikna etmesi, ancak bir grubun mensubu olması, halinde çok kez mümkün olur. Bir gruba mensubolmayan bir milletvekili, hattâ bir gruba mensup olsa bile, araştırma konusunun önemini arkadaşlarına kâfi derecede izah edemeyen bir milletvekili, böyle bir araştırma iste mi hakkında mahrum bırakılmış oluyor.

Binaenaleyh, ifrattan tefrite gitmeyelim. Bir hakkın geçmişte suiistimal edilecek dereceye getirildiğini hepimiz biliyoruz, ama hakikaten kabul etmek lâzım ki, araştırması istenilen konular da önemli konulardı. Şimdi, bir milletvekili veya birkaç milletvekili, Meclisi çalışmayacak hale getirdi diye, bundan sonra teşekkül edecek Meclislerde, seçimlerle teşekkül edecek Meclislerde milletvekili arkadaşlarımızı, yaptığımız böyle bir içtüzükle bu haktan mahrum etme imkânını nereden buluyoruz?

BAŞKAN — Süreniz doldu, Sayın Yağcı.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) — Bağlıyorum, Sayın Başkan.

Bu bakımdan değerli arkadaşlarım, işin ifratına gitmeyelim, bu maddenin 2 nci fıkrasını teşkil eden «Meclis soruşturmasının açılmasında genel görüşme açılmasındaki hükümler uygulanır» hükmünü çıkarırsak, bu işi en isabetli bir şekilde halletmiş oluruz, kanısındayım.

Bu görüşü ihtiva eden bir önergeyi de Başkanlığa takdim etmiş bulunmaktayım. İltifat buyurulmasını rica eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Özdenoğlu, buyurun efendim.

ŞİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, dün Genel Görüşme ile ilgili hüküm görüşülürken, 10 milletvekilinin, ya da Parlâmentoda grubu bulunan siyasi partilerin gruplarıncı Genel Görüşme açılabilmesi şartını mahzurlu görmüş, bunu milletvekilinin kişisel gayretini, milletvekilinin kişisel iradesini gölgeleyecek bir hüküm olarak nitelemiştim.

Sayın arkadaşlarım, bir konuya, münhasır olmak üzere yapılacak geniş bir araştırmada bir milletvekilinin benimsediği, derinliğine incelediği konuda yalnızca kendi iradesiyle bir Meclis Araştırma isteminin yollarını kapatmak lâzımgelir. Bu itibarla 100 ncü maddede Genel Görüşme açılmasına ilişkin prosesin bu maddeye de teşmil edilerek Meclis Araştırmasının da 10 milletvekilinin imzasıyla, yada siyasi parti gruplarıncı getirilmesi hükmünün karşısında olduğumuzu peşinen arz etmek isterim.

Değerli arkadaşlarım, dün de temas ettim; milletvekilini bu Mecliste ne kadar kendi çalışmalarında özerk, kendi inançlarını savunmada özerk hale getirebilirsek, onun itibarıyla birlikte Yüce Meclisin de itibarı o oranda artmış olacaktır. Şimdi tasavvur buyurun, bir milletvekili bir konuya hayatını vermiştir. İncelemiştir, o mesele onun kendi malı olmuştur. Tek başına bunu bir Meclis Araştırma konusu yapamayacaktır. Mutlaka başka imzalara müracaat etme zorunda kalacaktır. Önerge sahibi belki de o konuya inanmış 10 imza bulmakta güçlük çekecektir. Öyle ise bir milletvekilinin hakkı olan hareket özgürlüğünü elinden almış oluyorsunuz. Aslında milletvekiline kazandırma-

ya mecbur olduğumuz fonksiyon ve güçle bunu bağdaştırmaya imkânı yoktur.

Şimdi değerli arkadaşlarım, böyle bir usulü kesinlikle reddetmek lâzımdır. Ama itiraf gerekirkirki Meclis Araştırmaları gerçekten şimdiye kadar suistimal edilmiştir. Burada, hiç kimseye tâviz vererek konuşan bir arkadaşınız olmadım. Ama gerçeği ifade etmeye mecburuz. Bir yanda halk, kamuoyundaki meclisler çalışmıyor, meclisler sadece lâfla meşguller, iş yapmıyorlar intibahı silmeye mecbur olduğumuzu beyan ediyoruz. Bir yandan da her konuda tam bir sorumsuzluk içerisinde ve sırf iş olsun diye mütemadiyen Meclis Araştırması getiriyoruz, böyle şey olmaz arkadaşlarım. Böyle şey olmaz.

CELÂL KARGILI (İçel) — Örnek ver, örnek.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin, efendim.

ŞİNÂSİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — Arkadaşlarım, memleketin, milletin, kamuoyunun benimsediği konular vardır.

CELÂL KARGILI (İçel) — Örnek verin, örnek verin.

BAŞKAN — Müdahale etmeyin dedim efendim, rica ediyorum, yani. Mecbur mu size bir örnek vermeye, hatip?

Siz devam buyurun efendim.

ŞİNÂSİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — Sizi karşıma şu konuşmada muhatap almak istemiyorum, genel olarak konuşuyorum. Şahsınıza hedef değildir. Her şeye şahsınız hedef değildir; herşeyi kendinize alınıyorsunuz; Meclis siz demek değilsiniz.

BAŞKAN — Bir dakikanız kaldı Sayın Özdenoğlu, buyurun.

ŞİNÂSİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — Şimdi değerli arkadaşlarım; genel olarak arz ediyorum. Bir yandan milletin parasına yazık oluyor, bir yandan Mecliste işler yürümüyor diyoruz, öbür tarafta da engellemelere gidiyoruz. O itibarla; maddede ikinci bentte getirilmiş olan 500 kelimeyi geçmemek şartıyla önerge verme esasını, usulünü şahsen benimsediğimi beyan etmek isterim. 50 bin kelimelik bir önerge verilebilir, okunması kaç gün sürer? Soruyorum sizlere. Olmaz böyle şey. Denetim yollarını kullanırken iyi niyetin azamisini kendi nefsimize uygulamak zorunda mıyız, değil miyiz? Önce buna cevap arıyorum. Açık konuşalım. Millet

karşısında yutturmacalarla değil, millet haklarının gerçek koruyucusu olduğumuzu bilerek düşünmek ve konuşmak zorundayız. Dün de arz ettim, bu Meclisin bir oturumu 1 milyon 200 bin liraya maloluyor. Yapın hesabını, çıkın Muhasebeye, alın neticeyi. Çok istirham ederim. Elbette hızla sonuç almaya mecburuz. Ben de 500 tane önerge verebilirim bir gösteriş merakı içerisinde; Yalnız, bir noktayı tespit etmeye kendimi borçlu hissediyorum; çok sayıda önerge veriyorum, bu suretle memlekete hizmet ediyorum zihniyeti yanlış arkadaşlarım. Soru soruyorum buradan Sayın Komisyona cevaplasın lütfen. Şimdiye kadar verilmiş olan Meclis araştırması önergeleri için kurulmuş olan komisyonların kaç tanesi görevini tamamlamıştır; bu bir. Vazgeçiyorum görevini tamamlamış olan komisyonların adedini tespitten, soruyorum gene; şimdiye kadar bu amaçla toplanmış olan komisyonların kaç tanesi bir araya gelmiş başkalarını, sözcüsünü ve kâtibini seçmiştir? Cevap istiyorum.

BAŞKAN — Süreniz doldu Sayın Özdenoğlu, tamamlayınız lütfen.

ŞİNÂSİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — Değerli arkadaşlarım; buraya çıkan kimse millet karşısında hesap vermiş oluyor. Dikkatli olalım, milletin bize bağladığı umutları boşa çıkarmadığımızı gösterelim. Ve lütfen, milletin büyük masraflarla buraya gönderdiği mebusların da en verimli şekilde, çalışmalarını sağlayacak nitelikte hükümler getirelim. Bu itibarla;

1. Arz ettiğim gibi, Meclis Araştırması..

BAŞKAN — Sayın Özdenoğlu, sürenizi aştınız efendim.

ŞİNÂSİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — Tamamlıyorum Sayın Başkanım, bağlıyorum.

1. Meclis Araştırması önergesinin 10 milletvekilinin imzası ile verilmesine karşıyız.

2. Her türlü Meclis çalışmalarını engelleyecek olan teşebbüsleri önleyecek olan ikinci bendin tamamen yanındayız.

Saygılar sunar, Yüce Meclisi derin saygılarla selâmarım.

BAŞKAN — Sayın Kılıç, buyurunuz efendim.

İLYAS KILIÇ (Samsun) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

İçtüzük görüşmelerinin milletvekillerine sağladığı, milletvekillerinin murakabe haklarını sağlayan bir maddesinin üzerine gelmiş bulunuyoruz.

Muhterem arkadaşlar;

Medenî Kanunun 2 nci maddesinde şöyle bir beyan vardır :

«Bir hakkın gayri ızzar eden suiistimalini kanun himaye etmez» den hareket edilmek suretiyle fazla önerge şu veya bu arkadaş vermiş ve Meclisi işgal etmiştir diye bütün Meclisin haklarını kısıtlamaya gitmek bir reaksiyonist davranış içerisine girmektir. Reaksiyonist davranışlarla yapılan, tedvin edilen kanunların en kısa zamanda değişikliğe tabi tutulduğunun devresini yaşıyorsunuz. Binaenaleyh, bu hareketinizle milletvekillerini gruplar halinde çalışmaya teşvik etmiş duruma giriyoruz. Mekteplerde vardır, sınıflarda gruplar teşekkül eder, her gruba da bir başkan tayin edilir, o gruplar onar kişi, onbeşer kişi çalışırlar ve ondan sonra da öğretmenlere bilgi verirler veya o gruptan birisi, o grubun hazırladığı tezi savunur. Milletvekillerini bu duruma sokmaya hakkımız olmasa gerektir. Ben mecbur muyum herhangi bir hususu tetkik ederken, edindiğim bilgiyi Yüksek Meclisin önünde millete intikal ettirirken, yanıma on tane arkadaş almaya? Bu mecburiyeti bana tahmil etmeniz demek, benim buradaki çalışma hareketimi, çalışma şevk ve arzumu kısıtlamanız demek, onu renide etmeniz demek, beni buraya bağlamaktan alıkoymanız demektir. Buna hakkımız olmasa gerek.

Binaenaleyh, arz etmek istiyorum ki, çok önerge vermek suretiyle Meclisi işgal etmek kadar, milletvekillerinin ondan esinlenerek haklarını kısıtlamak da mahzurludur. Hem çok mahzurlu olabilir. Çünkü, çok önerge veren bir milletvekili, belki zamanla bu huyundan, davranışının doğru olmadığını ileri sürerek işlemediğini görerek bundan vazgeçebilir; ama devamlı yaşayacak olan bir tüzük maddesinin buraya konması, o maddeyi dondurmamak demektir, onun sık sık değiştirilmesinin de bir faydası olmayacaktır. Bu gerekçeden hareket etmek suretiyle tedvin edilmiş olan bu maddenin değiştirilmek suretiyle «10 milletvekili» kaydının buradan kaldırılıp, hiç olmazsa Meclis araştırma-

sında milletvekiline rahat çalışma imkânını temin etme babından bir değişiklik yapılmasını teklif ediyoruz. Ve ben bu meselede Yusuf Ziya Yağcı arkadaşımın vermiş olduğu önergeye iltihak etmek suretiyle milletvekillerine hiç olmazsa Meclis araştırmasında rahat çalışma imkânını verelim. Ama, bu kabul edilmediği takdirde ki, görünüş onu gösteriyor, kabul edilmeyecektir, kabul edilmediği takdirde en kısa zaman içerisinde bunun ıstırabını bunu kabul etmeyenlerin duyacağı ümidiyle sözlerimi bağlamak istiyorum.

Saygılar sunarım efendim.

BAŞKAN — Komisyon Başkanı, Sayın Akçalı, buyurunuz efendim.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, söz istemiştım.

BAŞKAN — Kaydettim beyefendi sizi, sıranız geldiğinde gereğini düşüneceğim.

Buyurunuz Sayın Akçalı.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bu madde görüşülürken, Meclisin denetim yollarının ne olduğu hususunda bâzı yanlış anlamaların varolduğunu zannediyorum.

Anayasamız, milletvekilinin şahsına, bir de Parlâmentonun tümüne denetim hakkını vermiştir. Biz, milletvekilinin şahsına verilmiş olan denetim haklarını hiçbir suretle kısıtlamıyoruz ve tamamen o hususta kolaylaştırıcı tedbirler getiriyoruz.

Milletvekilinin şahsen haiz olduğu denetim yolu ikidir. Birisi; sözlü veya yazılı soru, diğeri de soruşturma açılmasını istemektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısı İçtüzüğündeki hükme göre, bir tek milletvekili, istediği bakan, istediği Başbakan hakkında soruşturma açtırmak yetkisine sahiptir ve istediği suali sormak yetkisine sahiptir. Ancak, bâzı denetim yolları vardır ki, bu denetim yollarının işleyebilmesi için mutlaka Meclisin bir karar vermiş olması lâzımdır. İşte bu denetim yolları da genel görüşme, Meclis araştırmasıdır. Biz, bir milletvekilinin genel görüşme ve Meclis araştırma isteme hakkını kaldırıyoruz gibi görünüyor hattı zatında; ancak, bu yolu Mecliste çalışır hale getiriyoruz.

Bu maddenin ne mâna ifade ettiğini anlayabilmek için 102 nei madde ile birlikte okunması lâzımdır. Çünkü, biz 102 nei maddede 10 milletvekili tarafından verilmiş olan soruşturma önergesinin mutlaka 7 gün zarfında Mecliste görüşülmesi mecburiyetini koyuyoruz. Şimdi gündemimizde binlerce araştırma önergeleri var, binlerce genel görüşme önergeleri var, gündemde bunlar sıraya gelip muamele görmemektedir. Dönem bitiyor, hiçbirisi de muamele görmeyecektir. Biz, 10 milletvekili imzasıyla verilmesi şartını koyarken, diğer taraftan da Yüce Meclisin mutlaka 7 gün zarfında toplanıp bu hususta karar verme mecburiyetini de getirmiş bulunuyoruz. Bu suretle biz bu yolu açarak Meclis araştırması ve genel görüşme denetim yollarının işler hale getirilmesi için bu tedbirleri getiriyoruz. Mücerret, neden bir milletvekili neden bir Meclis araştırması önergesi verirken, 10 milletvekiline çıkarıldı denilir ise, bunun cevabını vermek güçtür. Ancak, 102 nei madde ile birlikte mütalâa edildiği takdirde bu maddenin mânası meydana çıkar.

Diğer taraftan, batı memleketlerinin İçtüzüklerinde 20'den aşağı rakam yoktur, Meclis araştırması için, 20 milletvekili, 30 milletvekili ancak talebedebilir. Arkadaşlarımız arzu ettiği takdirde, vaktinizi almamak için teker teker maddeleri okumuyorum, hepsinin bizde kayıtları vardır, görebilirler. 10 milletvekili çok azdır hattizatında böyle şeyler için. Çünkü, Meclis karar vermediği takdirde bu denetim yolu çalışmamaktadır. Meclisin karar verebilməsi için de bunun asgarî ölçüde Meclisi inandırıcı bir önerge olması lâzımdır. Onun için 10 kişi kaydı konulmuştur.

10 kişi kaydı konulmakla beraber, 7 gün zarfında bunun gündeme alınması mecburiyeti de getirilmiştir ki, bu, bu denetim yolunu çalışır hale getirecektir.

Saygılarımla.

CELÂL KARGILI (İçel) — Bir sorum var Sayın Başkan.

BÂŞKAN — Buyurun sorun efendim.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, getirilen bu maddenin bir Anayasa değişikliği mahiyetinde olması lâzımgeldiğini konuşmada belirtmiştim ve daha önceki..

BÂŞKAN — Efendim, sorunuzu sorun. Belirttiniz gayet tabii.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sorumu soruyorum; fakat şu şekilde bağlayacağım.

Daha önce aynı konuda, milletvekillerinin elinden tek başına gensoru verme yetkisi alınma gibi bir hususta bir Anayasa değişikliği getirildi.

Şimdi, Anayasanın 88 nei maddesinde, soru, Meclis soruşturması, genel görüşme, Meclis araştırması Meclislerin yetkilerindendir, denmesine rağmen, siz, burada iki tanesini alıyor ve ancak diğerlerini ayırarak, 10 kişinin, ya da Hükümetin, ya da parti gruplarının yetkisine veriyorsunuz.

Şimdi, burada nasıl oluyor da bu hakları sayın Komisyon, Anayasa değişikliği ile tezahür etmesi gerekli olan bir hususu İçtüzük değişikliği ile tezahür ettirebiliyor? Bir.

İkincisi..

BÂŞKAN — Sayın Kargılı, bu sual olmaz. Siz teklifin bu hususunun Anayasaya aykırı olduğunu iddia ediyorsunuz. Onun mercii ayrı, yeri ayrı. Bu metin Anayasaya uygun olmasa Anayasa Komisyonundan geçip buraya gelmez. Komisyonun görüşleri budur tabii. Yani bu sual olmaz.

Diğer sualiniz varsa sorun.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Devamla) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz ben bir şey arz edeyim.

BÂŞKAN — Bu sual üzerinde hayır efendim.

Var mı başka sorunuz Sayın Kargılı?

CELÂL KARGILI (İçel) — Hayır.

BÂŞKAN — Buyurun Sayın Komisyon Başkanı.

Sayın Kargılı, siz söz istediniz. Biliyorsunuz, sözler 5 dakika ile kayıtlı. Size ikinci defa söz vermem mümkün değil bu sebeple. Çünkü söz hakkınızı bu maddede kullandınız.

CELÂL KARGILI (İçel) — Nasıl olur efendim?

BÂŞKAN — Size tekrar söz veririm madde üzerinde 10 dakika konuşmuş olursunuz da, onun için beyefendi.

CELÂL KARGILI (İçel) — Bu da bir teamül oluyor, teşekkür ederim.

BÂŞKAN — Teamül değil, Meclis kararının bir gereği efendim bu..

Buyurun Sayın Akal.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım;

Bu konuda söz almayacaktım. Yalnız bir hususu tespit etmek için söz almış bulunuyorum. O da şudur:

Meclis araştırmasını tanzim eden bu maddenin sonunda; «Meclis araştırmasının açılmasında genel görüşme açılmasındaki hükümler uygulanır» diyor. Bu suretle, bugüne kadar Meclis araştırmalarının görüşülmeme gibi bir talihsizliği vardır, bu kaldırılmış oluyor. Bu hükme yürekten katılıyorum.

Ayrıca, ciddi, akli başında ve hakikaten tetkik yapan bir milletvekilinin şu Parlâmentoda ciddi konularda, Meclis araştırması getirmesi lâzım. Ama akşam oturup sabahleyin Meclis araştırması verirken kimse kaale almaz. Meclis araştırması verdiğin için de sadece, «Aman ne güzel Meclis araştırması vermiş» diyenler çıkabilir, ama bu Meclisin içinde netice almak aslolduğuna göre, neticeye gidemez.

Şimdi, ciddi, akli başında ve hakikaten tetkik mahsulü bir Meclis araştırmasını burada, milletvekili arkadaşların hangisi getirirse getirsin, hangi partiden gelirse gelsin, 10 arkadaşın bulunabileceğine inanıyorum. Bu nedenle de bu maddenin iyi tanzim edilmiş olduğunu kabul ediyorum.

Ayrıca, bir hususa itirazım vardır. O itirazım, 500 kelime ile sınırlandırılmış olmasıdır.

Değerli arkadaşlarım, şu İçtüzük görüşülürken Cumhuriyet Halk Partisi bâzı maddelerde karşı çıktı ve uzatma imkânlarını aradı; yine İçtüzüğe dayanarak.

Şimdi soruyorum; Bu uzatmayı yapmamız faydalı mı oldu, zararlı mı oldu? Faydalı oldu. Neden? Cumhuriyet Halk Partisi ile Adalet Partisi, iki büyük parti olarak, geldiler bir araya, öbür partiler de yardım ettiler ve İçtüzükte, şurada tespit ettiğim aşağı - yukarı 15'e yakın madde bir hükme bağlandı, bir yola konuldu.

Şimdi, bundan evvel biz, muhalefet partisi olarak birtakım önergeler vererek obstrüksiyonlar yaptık. O yaptığımız obstrüksiyonların haklı, ciddi nedenlere dayandığına inanıyorum ve onları yapmasaydık memleketin büyük bunallımlara düşebileceği inancı içindeydim.

Şimdi muhalefet veya herhangi bir kimse 500 kelime ile özet bir önerge verecek. Diyeceksiniz ki, «Efendim, önergesinin aslı duruyor» Okunmadıktan sonra önergenin aslı dosyasında kalmış, hiçbir anlamı yoktur. Birtakım hakları bu konuda, daha doğrusu Millet Meclisinin gruplarının özellikle haklarını sınırlamada dikkatli olmalıyız.

Ben şurada İçtüzükte sayfaya baktım, hemen hemen bir el boyundaki bir yere 100 kelime sığmaktadır. 500 kelime ile ciddi bir Meclis araştırmasının özetinin yapılabileceğini zannetmiyorum. Ciddi, bütün meseleleri inceleyen o konuda ve dikkatle Meclisin huzuruna getiren bir milletvekilinin 500 kelimelik bir önerge özetıyla meramını Meclise veya 10 kişiye anlatabileceğini zannetmiyorum. Bu eksikliği telâfi edebilmek için 1 500 kelime olarak değiştirmek üzere bir değiştirge önergesi takdim ediyorum. İlerideki uygulamada Meclis araştırmalarının faydalarına inandığım için, yararlı olacak bir madde tanzim ediyoruz. Bu yararlı maddede birtakım eksiklikler getirmeyelim. 1 500'e çıkarsak maddenin daha mükemmel olacağı inanırdım. Ben tamamen sınırlamanın aleyhineyim, fakat 500 kelimeye nispetle 1 500 kelime olması daha bir genişlik ve ferahlık getirecektir.

Kabulünü saygılarımla rica ederim.

BAŞKAN — Sayın Asutay.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

Madde üzerinde görüşen değerli arkadaşlarımızın görüşlerini tespit ettikten sonra, bu madde üzerinde söz almak zorunluluğunu duydum.

Mecliste partiler vardır, Mecliste gruplar vardır ve Mecliste müstakil arkadaşlarımız vardır. Meclise takdim edilen her mevzu, eğer bir partiye mensup arkadaşlarımız varsa, kanun olsa dahi, takdim edilen kanunun partinin programına, seçim beyannamesine, hedefine, istikametine, gayesine ve maksadına uygun olup olmadığı o partinin grubunda tetkik edilerek, okey almadıktan sonra Meclise takdim edilmez.

Bir milletvekilinin muhtariyeti vardır. Muhtariyetine sahibolan milletvekili her halûkarda, her zaman, istediği bir ahvalde bir kanunu Meclise takdim etmek hakkından mahrumdur. Bir milletvekili bir kanun teklifi getirirse, o kanun

teklifinin aidolduğu partinin programına uygun olup olmadığı, seçim beyannamesiyle gelişip gelişmediği hususunda grubundan karar alma zorunluğu vardır.

Şimdi, bütün Türkiye'yi ilgilendiren veya bir kesimi ilgilendiren bir kanunu takdimde bir kayıt ve şarta tabi olan milletvekili arkadaşımız, bir Meclis araştırması isterken de o partinin, o Meclis araştırmasındaki görüşünü, okeyini almak zorundağı vardır.

O halde, bu mesele partiler için 10 milletvekili olmuş, 20 milletvekili olmuş bu da herhangi bir surette milletvekilliği hakkını gaspeder mahiyette değil.

BAŞKAN — Süreniz doldu efendim. Tamamlayınız.

BURHANETTİN ASUTAY (Devamla) — Şimdi, bir milletvekili arkadaşımız, partiye dahil olsun olmasın, her halükârda her zaman, her istediği şekilde bir öneride bulunacak. Taraf toplamadıktan sonra onun gündemi işgalden başka hiçbir yeteneği ve ağırlığı olmaz. Hiç olmazsa Meclise takdim edilen, millete takdim edilen bir araştırmanın dahi 10 taraftarını bulmak zorunluğu vardır. Binaenaleyh maddede sakıncalı hiçbir taraf yoktur. Zaten Meclise gelirken muayyen kasıtlılık vardır, kesitlilik vardır, ağırlık vardır. Bunu bu maddede değerlendirmiş bir halde görüyoruz. Maddenin aynen geçmesinde isabet var. Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Başer, buyurunuz.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu madde acaba niçin böyle tanzim edilmiştir diye akla bir sual gelebilir. Meclis çalışmalarını takibeden arkadaşlarımız bilirler ki, 1965 - 1969 yılları arasında bazı milletvekilleri veya partiler, kürsülere gensoru, Meclis araştırması veya diğer hususu getirip burada saatlerce okudular. Neden okudular?

YAŞAR AKAL (Samsun) — 12 Mart'a gelmemek için.

HÜSAMETTİN BAŞER (Devamla) — Gündemdeki diğer önemli meselelere geçmeyi önlemek için veya denetlemeyi engellemek için saatlerce burada, hattâ Yassıada muhakemelerinin kararlarını dahi okuttular. Bunu önlemek için burada iki yenilik getirilmiştir. Bir kere Meclis araştırmasında 500 kelimeye kadar olanda bir

hülâsa çıkarılması istenmiştir. Bu sırf Meclislerin süratli ve seri çalışmalarını temin ve aynı zamanda suiistimalleri önlemek içindir.

İkincisi, Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinmek için yapılan incelemeden ibarettir. Buraya bir dilekçe vermek kolay Meclis araştırması yapılsın diye ama, Komisyon kurulacak, komisyonlar işbölümü yapacak, günlerce Devletin memurları komisyonlara davet edilecek. Komisyonlar tatmin olmazsa yurt içinde veya icabında yurt dışında gidip masraf yapacaklar. Milletvekillerini veya komisyon üyelerini bu şekilde bağlamak, suiistimale meydan vermek doğru değildir.

Bu bakımdan genel görüşmede olduğu gibi ya parti grupları olan veyahutki 10 milletvekillinin bir araya gelerek bu işi yapmasında büyük faydalar vardır. Madde yenilik getirmektedir. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Bağcıoğlu, buyurun.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Çanakkale) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; müzakere etmekte bulunduğumuz madde hakkında konuşan arkadaşlarımı dinledikten sonra söz alma mecburiyetini duydum. Çünkü bu madde Anayasa Komisyonunda etraflıca müzakere ve münakaşa edildi. Zaten Yüce Meclisiniz tarafından kabul edilmekte bulunan ve bir kısa süre sonra inşallah biteceğini umduğumuz İktüzük teklifi 12 senelik bir çalışmanın mahsulüdür.

Muhterem arkadaşlar, Komisyon Başkanımızın biraz önce yaptığı açıklamada da ifade etmiş olduğu gibi, bir arkadaşımızın söylediği tarzda değildir hadise. Yani Anayasaya aykırı bir hüküm getirilmiyor. Anayasa Komisyonundan geçmiş olarak huzurunuzda gelmiş olan bu hüküm, Anayasamıza mükemmelen uygun bulunmaktadır. 88 nci maddede «Soru, genel görüşme, Meclis soruşturması ve Meclis araştırması her iki Meclisin yetkilerindendir.» denilmektedir. Milletvekillerine verilmemiştir bu hak. Meclislere verilmiştir. Yani «Soru, genel görüşme, Meclis soruşturması ve Meclis araştırması her iki Meclisin yetkilerindendir.» diyen Anayasa her milletvekiline araştırma önergesi verme hakkını getirmemiştir. Böyle bir hakkı nereden çıkarıyoruz, Anayasada böyle bir şey yok. Kaldı ki 20 . 9 . 1971 tarihinde değiştirilmiş bulunan ve halen yürürlükte bulunan Anayasamızın

89 ncu maddesinde gensoru getirme hakkı da grup kurma niteliğini taşıyan 10 kişiye verilmiş bulunmaktadır. Yani siyasî partiler getirebilecek gensoruyu ve siyasî partiler getirmiyorsa, siyasî parti grubu niteliğini haiz olmak üzere, bu 10 rakamını rastgele almadık biz Komisyon-da, 10 kişiden kurulacağı için, ancak 10 kişi bir grup teşkil edebileceği için, bir grup teşkil etme gücünde olan milletvekilleri bir araya geldiği takdirde gensoru getirsin diye 10 kişi getirdik; Komisyon-da kondu.

Sonra muhterem arkadaşlarım, İtalya, Fransa, İsviçre anayasalarında ve içtüzüklerinde, Anayasa Komisyonunda defaatle müzakere sırasında söylenmiştir, 20 kişiye, 25 kişiye, 30 kişiye bu hakkın verildiği sabittir. Yani dünya parlâmentolarında araştırma önermeleri vermek için 10 kişiye ruhsat verilmiş olması ender hallerdendir; birkaç dünya parlâmentosunda vardır. Tek milletvekiline böyle bir hak verilmesini nereden çıkarıyor arkadaşlarım bunu anlamıyorum.

Kaldı ki, getirdiğimiz metin o derece mükemmel ve öyle mükemmel işleyen bir metindir ki, eskiden bir kişiye verilen bu hak, işte Meclis gündeminde olan araştırma önermelerini görüyoruz 600 tane, 700 tane, bir sene, iki sene hattâ bir devre sıra gelmiyor. Vermişsiniz bir araştırma önergesi sıra gelmemiş, müzakere edilmemiş ne olacak? Halbuki 10 kişi eğer ciddî bir mevzuda anlaşabiliyor ve biraz önce Sayın Asutay arkadaşımın dediği gibi bir siyasî partiye mensup milletvekili grubundan geçirdiği bir araştırma önermesini Meclise getirmişse, gayet tabii ki 10 kişiye, 12 kişiye, 15 kişiye imza ettirebilir kuliste. Gelen kanun teklifini her zaman bütün milletvekilleri beraber hazırlamıyorlar. Bir kişi uğraşüyor, iki kişi uğraşılıyor ama, onu kendi duyusuna, görüşüne uygun mütalâa eden milletvekili arkadaşlarım imza ediyorlar. Öyle ise ciddî bir konuda getirilen araştırma önermesine 10 kişi imza bulmak daima mümkündür arkadaşlarım. Muhterem bir arkadaşımızın dediği gibi akşam düşünüp sabahleyin iki satır bir yazı ile Meclis kürsüsüne gelip bir araştırma önergesi vermenin gayriciddiliğini bırakarak, ciddî araştırma önermelerinin Mecliste müzakere edilebilir bir havada olmasını teminen bu maddeyi getirmiş bulunmaktayız.

BAŞKAN — Süreniz doldu efendim.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Sonra muhterem arkadaşlarım; bir cümle ile ifade etmek istiyorum ki, Sayın Akal arkadaşına cevap vermek istiyorum, daha doğrusu onun fikrini karşılamak istiyorum. Bu maddenin mükemmeliyetinden bahsettikten sonra 500 kelimeyi az buldular. Ben galiba Andre Gide olacak, çok kıymetli bir muharririn bir arkadaşına yazdığı mektupta, «Sana zamanım çok az olduğu için uzun mektup yazdım.» cümlesini tekrarlamak istiyorum.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Voltaire.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Galiba Voltaire, tamam bir arkadaşımız ikaz ettiler. Böyle bir büyük adamın söylediği bu sözde bir hikmet vardır.

Arkadaşlarım, kısa yazmak çok zordur, uzun yazmak çok kolaydır. Onun için 500 kelimeye sığdırılmayacak fikir yoktur. Eğer 500 kelimeye sığmıyorsa rasgele çizistirmeden ibarettir yahut da satırları birbirinin arkasına getirmeden ibarettir. Hattâ 200 kelime ile, 250 kelime ile bir fikri ifade etmenin mümkün olacağı kanısındayım. Çok kıymetli fıkra muharrirlerinin 3 - 4 cümle ile çok mükemmel fıkralar yazdıkları gibi. Saygılar sunarım.

Madde yerindedir, kabulü gerekmektedir. Hürmetler ederim.

BAŞKAN — Efendim madde üzerinde başka söz isteyen sayın üye?.. Yok. Önergelere geçiyoruz.

Önergeleri okutuyorum efendim.

Millet Meclisi Başkanlığına

102 nci maddenin teklif metninden çıkarılmasını öneririm.

İçel

Celâl Kargılı

Meclis Başkanlığına

102 nci maddenin 2 nci fıkrasının aşağıdaki biçimde değiştirilmesini saygıyla öneririm.

İstanbul

Mehmet Ali Aybar

«Meclis araştırması açılıp açılmamasına Genel Kurul karar verir. Genel Kurulda bu konudaki görüşme, araştırma önergesinin Başkanlığa verilisinden sonraki üç birleşim içinde yapılır.

Ve Hükümet siyasî parti grupları ve istemde bulunan milletvekili veya milletvekillerinden birine imza sahibi veya onun göstereceği diğer bir imza sahibi konuşabilir.

Konuşmalar 20 dakikadan az bir süreye indirilemez. Ve bu sınırlama herkes için eşittir. Genel Kurul genel görüşme açılıp açılmamasına işaretli oylama suretiyle karar verir.»

Millet Meclisi Başkanlığına

Madde 102. —

102 nci maddedeki 500 kelimenin 1 500 olarak değiştirilmesini arz ederim.

Samsun
Yaşar Akal

Sayın Başkanlığa

İçtüzük tasarısının 102 nci maddesinin 2 nci fıkrasının metninden çıkarılmasını teklif ederim.

Ankara
Yusuf Ziya Yağcı

Sayın Başkanlığa

İçtüzük teklifinin 102 nci maddesinin 2 nci fıkrasının madde metninden çıkarılmasını saygı ile arz ve teklif ederim.

Sivas
Ahmet Durakoğlu

BAŞKAN — İşlem yapmak üzere tekrar okutuyorum efendim.

(İçel Milletvekili Celâl Kargılı'nın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun efendim, önergenizi izah için kısa olması kaydı ile.

CELÂL KARGILI (İçel) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

Zannediyorum ki, Sayın Genel Kurul üyeleri, bu söz hakkımızın can çekişmekte olduğu şu son günlerde birkaç dakika daha bize tahammül edeceklerdir. Nasıl olsa...

BAŞKAN — Sayın Kargılı, daima birtakım sözlerinize meşgul etmek istiyorsunuz. Madde ile, konu ile hiç ilgisi olmayan şeylere ne lüzum var? Daima tarizde bulunuyorsunuz, mukabil söz gelsin, diye... Bunu mu davet ediyorsunuz beyefendi anlamıyorum yani.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Benim yerimde siz...

BAŞKAN — Daima muaraza halinde bulunmak istiyorsunuz, daima!

CELÂL KARGILI (Devamla) — Uyarınıza teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlarım;

BAŞKAN — Uyarıma teşekkür etmeyin de efendim, lütfen İçtüzüğe uygun hareket edin. Buyurun.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlarım;

İçtüzük değişikliği ile ilgili maddenin metninden çıkarılmasını öneren önergemün temel amacı, birkaç noktada tebarüz etmektedir. Burada maddenin aynen geçmesini savunan arkadaşlarım, çok sayıda genel görüşme, çok sayıda Meclis Araştırması verilerek bu hakkın suiistimal edildiğinden, onun önlenmesi lâzımgeldiğinden bahsettiler.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Gayriciddî verildiği için.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Gayriciddî verildiğinden bahsettiler. Sayın Yaşar Akal'ın ciddî bir şekilde uyarısına da uyarak, gayriciddî olduğunu ileri sürerek, bunların suiistimalini önlemek için bu hakkın ortadan kaldırıldığını ileri sürdüler.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, burada verilen Türkiye'nin dağlarca meseleleri arasında 40 - 50 tane Meclis Araştırması ve genel görüşmeyi bu Meclis çok görmüşse, ben Türkiye'nin dağlarca sorunu içersinde bulunduğu bir dönemde 40 - 50 Meclis araştırması ya da genel görüşmenin pek fazla bir sıkışıklık, Meclis çalışmalarını için yapmayacağı inanılmıyım, bir.

İkincisi, verilen konuların ciddîliği ve gayriciddîliği konusundaki ölçüyü de kimin tayin edeceği hususunda da ben en emin milleti kabul ediyorum. Bu konudaki kararı da elbette ki millet ve millî irade verecektir.

Muhterem arkadaşlarım, herkeste ciddî ve gayriciddîlik ölçüsü kendi cebindeki barometreye göre verilmez. O da ayrı bir konudur. Yalnız, verilen genel görüşmelerin ve Meclis araştırmalarının ne kadar ciddî olduğunu - tarafımdan verilenlerin - ortaya koymak için, - burada zabıtlarda ve gündemde mevcut - 12 Marttan sonra ku-

ruhan ve ciddi bir şekilde çalışmaya başlayan Partilerarası Komisyonunda...

BAŞKAN — Sayın Kargılı, bir dakikanızı rica ediyorum. Efendim, ben size burada kendi önergelerinizi savunun diye söz hakkı vermedim.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Sayın Başkan, şahsıma burada siz de biliyorsunuz ki, bu önergelerin şurada çok sayıda verildiği...

BAŞKAN — Olabilir efendim, olabilir.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Bunun % 90'ı tarafımdan verilmiş.

BAŞKAN — Olabilir, malûmunuz. Ama ben...

CELÂL KARGILI (Devamla) — Ciddiliği, gayriciddiliği ilzam edilerek, ihsas ettirilerek şahsan itham ediliyorum. Ben de konuşmamı kendi...

BAŞKAN — Sataşmadan dolayı söz istersiniz beyefendi. Ben size önergeniz üzerinde söz verdim.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Evet, Sayın Başkanın uyarısına tekrar teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bu konuda sözüm yarım kalmışın diye söylüyorum. Verilen - kişisel demiyorum - burdaki gündemdeki genel görüşme ve Meclis araştırmalarının 12 Marttan sonra kurulan Partilerarası Komisyonunda reform tasarıları olarak % 80'in ele alındığını tetkik ederseniz bu konuların ciddi ve gayriciddi olmuş olduğu ve bunların yapılmayışının Türkiye'ye nelere mal olduğunu görürsünüz. Bu kadarla ben bu kısmı da geçiriyorum.

GÜNGÖR HUN (Sakarya) — Ne demek 12 Marttan sonra?

CELÂL KARGILI (Devamla) — Bizdeki hep zabıtlıdır.

BAŞKAN — Efendim, müdahale etmeyin.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım;

Bu değişiklik, böyle geçerse, Genel Kurulda çalışmak isteyenle çalışmak istemeyene bir mesnet konacaktır. Çalışma isteyen milletvekilleri E... her şey grubun yetkisine, 10 kişilik heyetlerin yetkisine, Hükümetlerin yetkisine verilmiştir. Gidecek vatandaşın huzuruna; biz ne yapalım, bize çalışma hakkı yok, şu şu kısımlarda olmasına imkân yok, diyerek kendini mâzur gösterecek. Çalışmak isteyen insan ise, E... Ben gece - gündüz çalışıyorum, bir meseleyi getiriyorum, bunu

Meclise sunma olanağım yok deyip, şevki kırılacak. Her iki yönden de sakat bir netice almaya sevk edilecek.

Kaldı üçüncüsü; Türkiye'de bir bağımsızlık müessesesi var. Biraz evvel Sayın Asutay arkadaşım güzel izah etti. O kısma girmiyorum ben. Partilerin grupları var, seçim beyannameleri var. E... üç tane bağımsız geldiğini farz edelim, o üç kişi de kendi kendine bağımsız vatandaş, her biri kendi kendine bağımsız. E... bir bağımsız vatandaş hazırladığı bir önergeyi, Türkiye'nin en mühim meselesini, aylarca çalışarak hazırladığı bir önergeyi, nasıl on kişi bulup imza ettirecek? O partilerin gruplarından geçmeden öbür parlâmenterler imza koyamaz. Parti gruplarından geçirmeden imza koyamazlar. Bu uygulama ile bağımsız insanların - ki bağımsız demek, bir yanındaki insanlara da bağımlı olmayan insan demektir - otomatikman bağımsız insanın burada görev görmesi engelleniyor. Çünkü imkânı yok. Tatbikat olarak benim milyonları ilgilendiren hazırladığım teklifler var, kanunlaşmıştır birkaç tanesi, hepiniz biliyorsunuz; erlikte geçen sürenin emekliliğe sayılması.. 800 000 insanı ilgilendirir. E... ben tek başıma burada yıllarca durmuş getirmişim, bağırışımı, çağırışımı. Sonra partiler ortaklaşa halletmiş. Benden sonra partiler ortaklaşa halletmiş. Benden sonra biri almış, ayrı. Yüzlerce mesele var getirdiğim. Partilerin benim yanımda imza koymasına imkân yok. Hele bir parti var ki, benim ayrıldığım bir partinin üyeleri benim yanımda önergeme imza koysa, ihraç konusu olabilir. E... şimdi yahut bir başkasının olduğu yerde, orada da ihraç konusu olabilir. Ben teklif etmem dahi insana. Yok, benden sonra on bağımsızın daha imzasını al... O, otomatikman bağımsızdır. Bağımsız demek; yani 30 kişi bir arada bağımsız demek değil ki. Fert fert ayrı.

BAŞKAN — Süreniz doldu efendim.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, cümlemi bağlıyorum.

Kaldı ki, uygulamada da verilen kanun teklifleri Ahmet falan diye hazırlayan parlâmenterlerin ismini kor, arkasından 150 imza der. O dahi bunu dikkate almıyor. Siz bir protokol için, Mecliste parlâmenterlerin çalışmasına şevkine engel olacak bir hususu, biraz evvel izah ettiğim şekilde anlatmaya çalışıyorum. Bir tatbikata giriyorsunuz, ama karar Yüce Meclisindir.

BAŞKAN — Süreniz doldu efendim.

CELÂL KARGILI (Devamla) — Yüce Meclisin her türlü kararına saygı duymak bizim görevimizdir.

Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Efendim değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyorum.

(İstanbul Milletvekili M. Ali Aybar'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz. Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(Ankara Milletvekili Yusuf Ziya Yağcı'nın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Efendim, Sayın Durakoğlu'nun önergesi de aynı mahiyettedir, onu da okutturacağım ve birlikte işleme koyacağım.

(Sivas Milletvekili Ahmet Durakoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, Sayın Durakoğlu ile mutabakata varmıştık, zannederim önergelerini geri alılar. Zaten bu önergeye Komisyon olarak katılmıyoruz.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) — Sayın Başkan, önergemizi izah etmek istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Yağcı, kısaca izah için söz veriyorum, buyurun efendim.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) — Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım;

Verdiğim önergeyi izah için, şayet Komisyon Başkanının daha evvelki konuşmasında dikkatimi çeken bazı hususlar olmasaydı, söz almayacaktım.

Sayın Komisyon Başkanı izahında, Meclislerin denetim yollarının iki gruba ayrıldığını ifade etti, eğer yanlış anlamadımsa. Birisi, milletvekillerinin denetim yolları, diğeri Meclisin denetim yolları.

Değerli arkadaşlarım, Anayasamızda ben böyle bir ayırım görmedim. Kaldı ki, Meclisler milletvekili ve senatörlerin kişiliklerinin bir heyeti

muhassasıdır; yani, hükmi şahsiyetidir, böylelikle teşekkül eder.

Anayasanın 88 nci maddesi «Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim yolları» başlığını taşımaktadır. Anayasada, milletvekillerinin denetim yolları şudur, senatörlerin denetim yolları budur, milletvekilleri yalnız soru sorabilirler, Başbakan veya bir Bakan hakkında soruşturma açılmasını isteyebilirler. Bunun dışında, Meclis araştırması yapılmasını, genel görüşme açılmasını isteyemezler, diye bir hüküm mevcut değildir. Elbette ki, Anayasanın bu tanzim şekli doğrudur. Anayasa, milletvekillerinin her birisinin hatırgi şekilde hareket edeceklerini mufassalan izah edemez. Bir anakanundur. 88 nci maddeyle bu husus açıkça gösterilmiştir. Bunu okumak suretiyle zamanımızı almak istemem. Bu bakımdan Sayın Komisyon Başkanının, «Biz, Meclislerin teşekkülünde, milletin reyini alıp gelmek suretiyle yardımcı olan milletvekili veya senatörlerin kişi olarak denetim yollarını kapatmıyoruz.» sözü kanıca geçerli olmuyor.

Değerli arkadaşlarım, benim önergemle hiçbir zaman, Sayın Komisyon Başkanının dediği gibi, Meclis araştırmasının sürüncemede kalmasını istediğim hususu çıkarılamaz. Ben daha ziyade on milletvekili veya daha fazla milletvekilinin imzasının şart olduğu hususunun ortadan kaldırılması için bu önergeyi veriyorum ve diyorum ki, Meclis araştırması, soruşturmalara benzemez. Meclis araştırmasının ayrı bir özelliği vardır. Meclisin sadece bir konu üzerinde bilgi edinmesi için Meclis araştırması yapılması istenir. Binaenaleyh, bir milletvekili veya bir senatör veya 1 - 2 milletvekili; yani 10 sayısından az milletvekili bir konuda araştırma yapılmasını önemli kabul eder ve görürse, bunu Meclise niçin getiremesin, arkadaşlar?..

Deniliyor ki, «Önerge 10 imzayı ihtiva ederse ciddiyet kazanır, önem kazanır; 10 imzayı ihtiva etmezse önem kazanmaz.»

Hayır arkadaşlar, böyle bir ayırım da doğru değildir. Bir önergenin ciddiliğine karar verecek olan Yüce Meclistir. Bâzı defalar öyle olur ki, 15 - 20 kişinin imzasıyla gelen bir araştırma önergesi Yüce Mecliste iltifat görmez; ama buna mukabil bir milletvekilinin veya 2 - 3 milletvekilinin imzasıyla gelen bir araştırma önergesi ciddi mütalâa edilip, önemli görülüp pekâlâ gündeme alınabilir ve bir komisyon kurulabilir.

Değerli arkadaşlarım, Yüce Meclisin hassasiyetini takdir etmiyor değilim, takdir ediyorum. Hakikaten denetim konusunda verilmiş olan haklar zaman zaman suiistimal edildi, edilmedi değil. Bunlar üzerinde hepimiz bir dereceye kadar şikâyetçi olduk; ama bir noktada şikâyetçi olduk diye bu hakkı kökünden kaldırmayalım diyorum. Hiç olmazsa Meclis araştırmasında bir elastikiyet verelim, bir inkân tanıyalım diyorum. Diğer hususlarda zaten Meclisi çalışmaz hale getirecek suiniyeti önledik. Meclis araştırmasında buna lüzum olmadığı kanısındayım. Ben bu bakımdan bu önergeyi veriyorum.

BAŞKAN — Süreniz doldu, Sayın Yağcı.

YUSUF ZİYA YAĞCI (Devamla) — Sayın Başkan, bir noktaya daha işaret edip sözlerimi bitiriyorum.

Değerli arkadaşlarım, doğrudur. bir arkadaşımız grup yönetim kurullarından geçirme durumundan bahsettiler. «Grup yönetim kurullarının sayısı da dikkate alınacak olursa, gruplar için 10 imzayı bulmak mümkündür.» dediler. Bunu şimdi grup yönetim kurulunda çalışan bir arkadaşımız söyledi.

Arkadaşlar, ben bu kaniya da iştirak etmiyorum. Yarın bu İktüzüğe göre gruplar içyönetmeliklerini tanzim edecekler ve düzenleyecekler. Aynı şekilde buna muvazi olmayan; yani 10 imzayı ihtiva etmeyen bir araştırma önergesini gruba vermek imkânını acaba bir milletvekili bulabilecek mi?.. Bu önerge İktüzüğe göre 10 imzayı ihtiva etmediği için, o zaman grup yönetim kurulu «İç yönetmeliğimiz gereğince bunu görüşemeyiz» deyip reddedebilir. Bu bakımdan Meclis araştırması konusunda bir elastikiyet tanınması için önergeme iltifat edilmesini istirham ediyorum.

Saygılar sunarım.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, küçük bir açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN — Söz hakkınız yok efendim; kâtilmadığınızı beyan ettiniz.

Efendim, Sayın Durakoğlu ve Sayın Yağcı'ya ait değişiklik önergelerini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(Samsun Milletvekili Yaşar Akal'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

102 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

151 nci maddeyi okutuyorum.

Kimlik cüzdanı ve rozet.

Madde 151. — Her milletvekiline, şekli Başkanlık Divanınca tespit edilecek bir rozet ve bir kimlik cüzdanı verilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Özdenoğlu, buyurunuz efendim.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bu madde, milletvekillerine verilecek olan belgeler ve işaretlerle ilgilidir.

Zannediyorum ki, Komisyon bu konuda yeni bir metin tespit etmiştir, o metin de Başkanlık Divanına sunulmuştur.

Arkadaşlarım, milletvekilliğinin işaretleri ve belgeleri, bizim ülkemizde yeterince milletvekilliğinin özelliğini yansıtacak nitelikte olmamıştır.

Komisyon bu maddeyi geri almadan önce de bu madde üzerinde durmuştum; arkadaşlarım çok iyi bilirler eski İktüzükte de «Milletvekilleri bir hamail verilir» deniyordu; fakat bu hiç bir zaman verilmedi.

Şimdi, neden bu konu üzerine hassas oluyoruz?..

Arkadaşlarım, törenlerde, ulusal günlerimizde - Sayın Millet Meclisi Başkanımız da bu konuda herhalde çok şikâyetlere muhatap olmuşlardır - Milletvekilinin itibarı yara almaktadır. Üzülerek ifade edeyim, bu törenlerde milletvekili gereğince itibar görmemektedir.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — Ama yaptın..

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — Aksini iddia edecek arkadaşım varsa, çıksın buradan söylesin.

Arkadaşlarım, protokolde gerçekte üzücü olaylar oluyor..

BAŞKAN — Sayın Özdenoğlu, bir dakikanızı rica edeyim.

Kendi açınızdan belki haklı olabilirsiniz; ama bir kural vardır, bâzı şeylerin şüyu vukuundan beterdır.

Buyurunuz, devam ediniz.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — Sayın Başkan, bu kürsüden inançlarımı, inandığım her şeyi açıkca ifade etmek benim görevimdir.

BAŞKAN — O hakka sahipsiniz, gayet tabii.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — İstirham ederim. Sizin gibi çok değer verdiğim bir Başkanın sözümü kesmemesini rica ediyorum. Adaletine her zaman inandığım bir Başkansınız, lütfen sözümü kesmeyin.

BAŞKAN — Sözüünüzü kesmedim efendim, buyurun.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — Arkadaşlarım şimdi mesele, hepimizin meselesi ise üzerine eğilelim, değilse bırakalım bu işi. Protokolde, gerçekten milletvekilleri yerlerini alamamaktadırlar, zaman zaman küçük düşürücü olaylarla karşılaşmaktadırlar. Birçok milletvekili arkadaşım konuşmaktadırlar bunu; buraya gelince örtbas etmeye çalışıyoruz, böyle bir şey olmaz. Sayın Meclis Başkanımıza büyük görev düşüyor arkadaşlar. Milletvekilinin itibarını sağlayacak olan kişi önce Millet Meclisi Başkanıdır. Anıt - Kabir'e gidersiniz yeriniz yoktur, törende yeriniz yoktur. Şahsan bana yapamamışlardır, ama yaptıkları arkadaşlarım olmuştur. Bu mesele üzerindeki hassasiyeti anlıyorum. Milletın temsileisi en büyük itibarı görmelidir. Ya bu müessese vardır ya da yoktur; ortası yoktur bu işin, tâviz de yoktur.

Şimdi arkadaşlarım, Batıda milletvekili en önemli kişidir. Eskiden bizde, hatırlarsınız bir törende bir toplantıda bütün Devlet memurlarından önce milletvekilinin adı radyoda, basın da yayınlanır, açıklanırdı. Başvekil bir yere gidiyor, yanında mebuslar var; başvekilin adı, vekilin adı söyleniyor, valinin, umum müdürün, şube müdürünün, bilmem ne derneğin başkanının adı da söyleniyor, sayılvadan bahseden yok. Milletvekilleri bu kadar değersizse o zaman biz de kendi başımızın çaresine bakalım. Böyle şey olmaz. Sayın Meclis Başkanımız aramızdadır, buradan kendilerini hassaten ikaz etmek istiyorum, rica ediyorum.

Alâmete gelince; şimdi, Batıda mebuslar kendi millî renklerini taşırlar : Lüksemburg'da, Belçika'da, Fransa'da bizzat görmüşümdür. Onlar genellikle birçak vesileyle bunu taşıyorlar. Bizce bunun suiistimaline lüzum yoktur, ama her halde Türk Milletini temsil eden bir milletvekili, törenlerde, ulusal günlerde, tören mahiyetindeki toplantılarda, kırmızı - beyaz ulusal renklerimiz taşıyabilmelidir. Tabii bu, Genel Kurulda, komisyonda, sokakta olmaz. Anlamı kalmaz. Örneğin, bir resmî toplantıda, bir resmî kabulde hizmet eden, frakla hizmet eden bir garsonla milletvekilini ayırmakta güçlük çekiyoruz. Hangisi garson, hangisi milletvekili tefrik edebiliyor musunuz? Elbette hiçbirimiz gösterişe itibar edecek değiliz. Halktan geldik, halktan gelmekten şeref duyuyoruz, halk çocuğu olmak hayatımızın en büyük şerefidir. Ama bir yerde de işte bu halk ve vatandaş; vekilini kendisini temsil edeni tanımak istiyor.

Bir önerge veriyorum, Sayın Komisyonun hazırladığı metin doğrudur, katılıyorum, ancak bir noksanlık gözüme çarptı : Orada, «Hamil, kimlik cüzdanı, rozet verilir» deniyor, fakat bunların nitelikleri ne olacaktır, nerede kullanılacaktır, bunun Sayın Başkanlıkça yapılacak bir yönetmelikle tespitinde zorunluk vardır, takdim ettiğim önerge iltifat buyurulmasını rica eder, hepinizi saygıyla selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Ekşi, buyurunuz efendim.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Vazgeçtim Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Peki efendim.

Madde üzerinde başka söz isteyen sayın üye?..

AHMET BULDANLI (Muğla) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Buldanlı.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Madde gayet sarihtir, üzerinde konuşmak lüzumu yoktur, ama Sayın Şinasi Özdenoğlu arkadaşımız çok iyi bir mevzuu intikal ettirdi. Bu bakımdan bendeniz de bu hususta konuşmak istiyorum.

Milletvekilliği sıfatının ne olduğu ne olmadığı herkesçe malûmdur. Bu milletvekilliği ve bu Parlâmento, ta Osmanlı devrinden bu yana memleketin mukadderatına el koymuş bir mü-

essesedir. O kadar muhterem ve büyüktür ki, bunun karşısında eğilmemek mümkün değildir, ama bazen ne idiği belirsiz protokol memurları - samimî söylüyorum, tâbirimi hoş görünüz, maalesef böyledir - Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sıfatını ihraz etmiş, iradei milliyeye muhatabolmuş, onun reyleriyle buraya gelmiş bir insana, lâalettâyin bir sıra memuru gibi, lâalettâyin bir kimse gibi törenin sonundaki bir yeri gösteriyorlar. Bu, şahsımıza değil, Parlâmento-ya hakarettir, ona saygısızlıktır. Eğer bu temin edilemiyorsa, Sayın Başkanım sizden rica ediyorum, protokol umum müdürlüğüne kim bakıyorsa oraya yazıyla bildiriniz : Türkiye Büyük Millet Meclisi Türk Milletinin yegâne temsilgâhıdır, burasına saygı duymak, hürmet etmek herkesin vazifesidir, milletvekilleri...

YUSUF ZİYA YAĞCI (Ankara) — Törenlerde yeri bile yok...

AHMET BULDANLI (Devamla) — Doğru efendim, çok doğru.

Şimdi, şunu söylemek istiyorum : Bir Fenerbahçe Spor Kulübünün rozeti var, bakıyorsunuz Fenerbahçeli diyorsunuz, bir ordu mensubunun rozeti var ordu mensubu diyorsunuz; buyurunuz işte ben de şerefle taşıyorum, üzerinde «Harbiye» diye yazıyor, ama bir milletvekilinin rozeti yok. Bir rozet yapıp önümüze koydular; şekilsiz, sâkil, yani bilinmeyen bir şekilde. Bundan dolayı, milletvekili olduğunu ihsas ettirecek bir âlâmeti farikayı sayın milletvekili arkadaşlarımız taşımahdılar. Her yerde her milletvekili ben milletvekiliyim diyemez ya...

O bakımdan, bu maddenin bir noksanlığı vardır : Milletvekillere resmî törenlerde olsun, toplantılarda olsun taşıyacağı özel bir işaret verilmesi hususunu kabul etmek mecburiyetindeyiz. Eğer Sayın Şinasi Özdenoğlu bu hususu derpiş ediyorsa kendilerine iştirak ediyorum.

Saygılar sunarım efendim.

BAŞKAN — Madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önermeleri vardır, okutuyorum.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, önergem var onu geri alıyorum efendim.

BAŞKAN — Peki efendim, talebimiz üzerine geriverilmiştir.

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun tanzim ettiği 151 nci maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

«Kimlik cüzdanı :

Madde 151. — Milletvekillerine, şekli Başkanlık Divanınca tespit edilecek bir kimlik cüzdanı, bir rozet ve bir hamail verilir.

Eski milletvekillerine de, şekli Başkanlık Divanınca tespit edilecek ayrı bir kimlik cüzdanı verilir.»

İstanbul

Mustafa Fevzi Güngör

Sayın Başkanlığa

Görüşüğümüz 151 nci maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim. Saygılarımla.

Konya

Baha Müderrisoğlu

«Madde 151. — Milletvekillerine ve seçimi kaybetmiş eski milletvekillerine Başkanlık Divanınca tespit edilecek bir rozet ve bir kimlik cüzdanı verilir.»

Millet Meclisi Başkanlığına

İçtüzüğün 151 nci maddesinin 1 nci fıkrasının «Her milletvekili ve seçimle milletvekilliğini kaybetmiş milletvekillerine» ibaresinin eklenmesini teklif ederim. Saygılarımla.

Afyon Karahisar

Süleyman Mutlu

Sayın Başkanlığa

151 nci maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesini öneririm.

İstanbul

Kâzım Özeke

«Milletvekillerinin kullandığı veya içerisinde bulunduğu nakil vasıtaları ve kendileri, kanunların tanıdığı geçiş üstünlüğüne sahiptirler.

Milletvekillerinin şahsî binek arabalarına, kendileri istediklerinde trafikçe görülebilecek bir işaret verilir ve bu işarete gereken üstünlüğü diğer görevliler de sağlar.»

Sayın Başkanlığa

Aşağıdaki hükmün tasarrufu 151 nci maddesine ikinci bent olarak eklenmesini saygıyla öneririm.

Ankara

Şinasi Özdenoğlu

«Milletvekilliğiyle ilgili belge ve işaretlerin nitelikleriyle, nerelerde kullanılacağı, Başkanlık Divanınca yapılacak bir yönetmelikle tespit olunur.»

BAŞKAN — İşlem yapmak üzere tekrar okutuyorum efendim.

(İstanbul Milletvekili Mustafa Fevzi Güngör'ün önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Komisyon önergeye katılmıştır. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Özdenoğlu'nun önergesini tekrar okutuyorum.

(Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon, kabul edilen husus, yönetmelik yapılmasını Başkanlık Divanını görevlendiren bir önerge oluyor. Buna da katılıyor musunuz?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Sayın Özdenoğlu'nun önergesine Komisyon katılmıştır. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Mutlu?.. Yok. Sayın Mutlu'nun önergesini, daha önce kabul edilen önerge içerisinde mütalâa ediyoruz. Onun için işleme koymuyoruz.

Sayın Özeke'nin önergesini tekrar okutuyorum.

(İstanbul Milletvekili Kâzım Özeke'nin önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, fikir itibarıyla bu önergeye katılıyoruz. Ancak, Komisyonumuz bu hususun İktüzükle değil, yönetmelikle belirtilmesi kanaatine varmıştır. O bakımdan önergeye katılamıyoruz; fakat gerekçe geçmesi bakımından...

BAŞKAN — Sayın Komisyon Başkanı, şu hususu teemmül ettiniz mi?

Trafik Kanunu muvacehesinde bu önerideki kurallar İktüzüğe girdiği takdirde acaba avakibi ne olur?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — İşte, onun için biz yönetmeliğe bırakmayı uygun gördük.

Şimdi Sayın Başkan, İktüzüğe girmiş olması, Trafik Kanununda da böyle bir değişikliği gerektirmez...

BAŞKAN — Gereklik gerektirmez de, çatışan hükümler halinde karşımıza çıkmaz mı efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Çıkabilir. Onun için biz esneklik vermek kaydıyla bu fikre taraftarız. Başkanlık Divanının bu meseleye bir formül bulması görüşündeyiz. Bu da Başkanlık tarafından tanzim edilecek yönetmedikle belirtilmesi daha uygun olacağı kanatindeyiz. Bu bakımdan önergeye katılmıyoruz.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Özeke, önergenizin söylenen şekilde ancak Komisyonea istirak edilebileceği ifade ediliyor. Önergenizi bu şekle tahvil eder misiniz efendim? Başkanlık Divanına...

KÂZIM ÖZEKE (İstanbul) — Müsaade eder-seniz izah edeyim efendim.

BAŞKAN — Tabi, şartlı bir katılmayı, katılmama da telâkki edebiliriz. Söz hakkınız var efendim. Önergenizi izah için buyurun efendim.

M. KÂZIM ÖZEKE (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Bundan evvel de bu madde üzerinde görüşme yapmıştım. Başkânımızın da ikaz ettiği gibi, Trafik Kanununun, 6085 ve 232 sayılı Trafik Kanununda geçiş üstünlüğünü haiz olan vasıtalar tespit edilmiştir. Binaenaleyh, bizim burada kesin bir kararla bunu belirtmemiz gerekir. Geçiş üstünlüğü olmayan araçlar ne araba vapurunda, ne de diğer üstünlük tanıyan yerden geçemez. Bu bakımdan ben önergemizin aynen kabulünü Yüce Meclisten rica ediyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Özeke'nin önergesini dinlemiş bulunuyorsunuz. Komisyon, bu konunun, yapılacak yönetmeliğe ithali suretiyle Başkanlık Divanınca halledilmesi şekliyle ancak katılacağını ifade etti. Sayın önerge sahibi önergesinde ısrar ettiler, aynen

kabulünü talebediyorlar. Oya koymak durumundayız.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Komisyon Başkanı, filhal katılıyor musunuz efendim?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Filhal katılıyoruz; fakat redaksiyonu tarafımızdan tanzim edip, zatiâlinize takdim edelim.

BAŞKAN — Komisyon filhal katılmıştır. Bu sebeple önergeyi tekrar oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Redaksiyonu Komisyonca yapılacaktır.

Sayın Müderrisoğlu?.. Yok.

Sayın Müderrisoğlu'nun önergesini de, kabul edilen diğer önerge muvacehesinde işleme koymuyorum. Çünkü, bu da, eski milletvekillerine verilecek rozet ve kimlik cüzdanı ile ilgilidir.

Efendim, madde oylamasını redaksiyonu takiben yapacağım.

Şimdi, 152 nci maddeyi okutuyorum.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mali işler

Millet Meclisi bütçesinin hazırlanması.

Madde 152. — Millet Meclisi bütçesi idareci üyeler tarafından hazırlanıp Başkanlığa sunulur. Bütçe Başkanlık Divanınca incelenerek son şeklini alır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinin sadece Millet Meclisi hizmetlerine dair maddelerinden yapılacak harcamalarla ilgili verile emirleri, Millet Meclisi Başkanı tarafından imzalanır.

Hangi verile emirlerinin kendi yerine idareci üyeler tarafından imzalanacağını, Başkan takdir eder.

Bina, bahçe ve arsaların yapım, imar ve onarımı hakkındaki kararlar, Başkanlık Divanınca alınır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?.. Yok. Önergelere geçiyoruz. Önergeleri okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

İçtüzük teklifinin 152 nci maddesinin 2 nci fıkrasından «Millet Meclisi Başkanı» ibaresi çıkarılarak «İdare Âmirleri» ibaresinin konulmasını, 3 ve 4 ncü fıkraların metinden çıkarılmasını saygıyla arz ve teklif ederim.

Sivas

Ahmet Durakoğlu

BAŞKAN — Diğer bir önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Üçüncü bölüm :

Malî işler,

Millet Meclisi bütçesinin hazırlanması (ve harcamaların yapılması)

Madde 152. — Millet Meclisi bütçesi idareci üyeler tarafından hazırlanıp, Başkanlığa sunulur. Bütçe Başkanlık Divanınca incelenerek son şeklini alır.

Millet Meclisi, Cumhurbaşkanlığı ve Sayıştay bütçeleri maddelerinden yapılacak harcamalarla ilgili verile emirleri, Millet Meclisi Başkanı ve Muhasebe Müdürü tarafından imzalanır.

Hangi verile emirlerinin kendi yerine idareci üyeler tarafından imzalanacağını Başkan takdir eder.

Bina, bahçe ve arsaların, yapım, imar ve onarımı hakkında Millet Meclisi bütçesine taallük eden kararlar Başkanlık Divanınca alınır.

Muğla

Bilecik

İzzet Oktay

Mehmet Ergül

Van

Salih Yıldız

BAŞKAN — Diğer önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

Üçüncü bölüm,

Malî işler,

Millet Meclisi bütçesinin hazırlanması ve harcamaların yapılması.

Madde 152. — Millet Meclisi bütçesi idareci üyeler tarafından hazırlanıp, Başkanlığa sunulur. Bütçe, Başkanlık Divanınca incelenerek son şeklini alır. Millet Meclisi, Cumhurbaşkanlığı, ve Sayıştay bütçeleri maddelerinden yapılacak harcamalarla ilgili verile emirleri Millet Meclisi Başkanı ve Muhasebe Müdürü tarafından imzalanır. Hangi verile emirlerinin kendi yerine idareci üyeler tarafından imzalanacağını, Başkan takdir eder.

reci üyeler tarafından imzalanacağını Başkan takdir eder.

2490 sayılı Kanun gereğince yapılacak işlemler için Bakanlar Kurulundan karar alınması gerektiği hallerde, Millet Meclisi Başkanlık Divanıca karar alınır.

İdare Âmirleri

Bilecik	Van
Mehmet Ergül	Salih Yıldız
Muğla	
İzzet Oktay	

BAŞKAN — Diğer bir önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

152 nci madde muhtevastaki «bütçe» deyiminin «Bütçe tasarısı» olarak değiştirilmesini öneririm.

Saygılarımla.

Ordu

Memduh Ekşi

BAŞKAN — İşlem yapmak üzere tekrar okutuyorum efendim.

Sayın Durakoğlu önergesini geri istemiştir. Bu sebeple önerge geriverilmiştir efendim.

(Muğla Milletvekili İzzet Oktay ve iki arkadaşının birinci önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, katılmıyoruz. Eski metnin kabulünde ısrar ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmadığını belirtmiştir. Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

(Bilecik Milletvekili Mehmet Ergül, ve iki arkadaşının ikinci önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyon katılmadığını belirtmiştir. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin önergesi yeniden okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Ekşi, buyurunuz efendim.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

152 nci madde muhtevası şudur : «Millet Meclisi bütçesi idareci üyeler tarafından hazırlanıp Başkanlığa sunulur. Bütçe Başkanlık Divanıca incelenerek son şeklini alır.» denilmektedir. Bu birinci fıkradır.

İkinci fıkrada ise, «bütçe» deyimine dokunmaksızın, bu iki «bütçe» sözcüğünden sonra «Bütçe tasarısı» deyiminin de eklenmesini ben teklif etmiş bulunuyorum. Çünkü, «bütçe» deyimini, kesinleşmiş bir muhtevayı ifade etmektedir. Halbuki, Millet Meclisi Başkanlık Divanının hazırlayacağı metin «bütçe» değil, «Bütçe tasarısı»dır.

Bu bakımdan, bu deyimın sonuna «tasarı» deyimini şu şekilde eklersek, «Millet Meclisi bütçe tasarısı idareci üyeler tarafından hazırlanıp Başkanlığa sunulur. Bütçe tasarısı, Başkanlık Divanıca incelenerek son şeklini alır.» şekline giriyor. Bunu kabul ederseniz, teknik bir mevzu olarak, madde daha olumlu bir şekil alır, kanaatindeyim.

Saygılar sunarım.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu izahattan sonra katıldığımızı Komisyon olarak arz ederiz efendim.

HÜSAMETTİN BAŞER (Nevşehir) — «Tasarı» yı Hükümet hazırlar beyefendi.

BAŞKAN — Rica ediyorum Sayın Başer.

Komisyon katılmıştır. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

152 nci maddeyi kabul ettiğiniz değişiklikle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlar; şimdi İftüzüğümüzün ihtilâflı olması sebebiyle Komisyone alınan ve bilâhara ihtilâfları giderilen maddeler üzerindeki müzakerelerine geçiyoruz.

56 ncı maddeyi okutuyorum :

Birleşimin açılması ve kapanması :

Madde 56. — Başkan oturumu açar ve gerektiğinde kapatır. Oturum devamınca Başkanlık kürsüsü boş kalmaz.

Zorunlu hallerde, o birleşim için geçerli olmak kaydıyla ve sona ermek üzere olan işlerin tamamlanması amacıyla oturumun uzatılmasına Genel Kurulca karar verilebilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok.

Madde üzerinde değişiklik önergesi vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

İçtüzük tasarısı 56 ncı maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

«Birleşimin açılması ve kapanması :

Madde 56. — Başkan oturumu açar ve gerekli durum varsa kapatır. Oturum devamınca Başkanlık makamı ve Divan üyelikleri boş kalmaz.

Zorunlu hallerde o birleşim için geçerli olmak kaydıyla ve sona ermesi gerekebilecek işlerin tamamlanması amacıyla oturumun uzatılması için Genel Kurul bir evvelki birleşimde ve toplantı karar yeter sayısının salt çoğunluğuyla karar verebilir.»

Konya
Kubilay İmer

BAŞKAN — Sayın Komisyon, bu önergeye katılıyor musunuz?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, katılmıyoruz. Çünkü, tasarlanan işin bitip bitmeyeceği bir gün önceden belli olmadığı için, ancak Başkanlıkça anında karar vermek zorunluğu vardır. Bu sadece, Başkanlığın elinde olan işin hitamına kadar uzatma yetkisini Başkanlığa vermektedir. Yoksa, gündeme yeni bir şey alma yetkisini vermemektedir. Bu bakımdan bunun tatbik kabiliyeti olmadığı kanaatindeyiz. Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Evet. Önergede bir husus daha var : Başkanlık kürsüsü ile Divan üyelerinin yerlerinin boş kalması, hususu var. Bu hususta ki kanaatiniz nedir?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Aynı husus metinde

de var, Sayın Başkanım : «Oturum devamınca Başkanlık kürsüsü boş kalmaz» diyor. Burada «Başkanlık» dediğimiz zaman, Başkanlık Divanını, yani bu heyeti kastediyoruz.

BAŞKAN — «Divan» olarak kabul ediyorsunuz, yani sarahat getirmiş oluyor.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — «Divan» olarak kastediyoruz efendim. Önergenin bu kısmına aidolmak üzere katılıyoruz. Sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyon önergenin bu kısmına katılmaktadır.

Sayın İmer, önergenizi izah için buyurunuz.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Vermiş olduğum önerge gerek şahsım itibarıyla, gerekse partilerarası yapılan bir anlaşma sonunda, Partimiz tarafından üzerinde itiraz vuku bulan maddelerden birisidir. Bu yönü ile gerek şahsım itibarıyla gerekse Parti Grubum adına bu mevzudaki görüşlerimizi izaha çalışacağım.

Getirilen 56 ncı maddedeki hüküm, bilhassa birinci fıkrayı, getirilen teklifi komisyonun değiştirmesiyle bir başka şekle sokmuştur.

BAŞKAN — Sayın İmer, Komisyon birinci fıkraya katılıyor; yani o, Başkanlık Divanı üyeleri kısmına katılıyor. Diğer fıkra üzerinde görüşmenizi yapınız.

MUSTAFA KUBİLAY İMER (Devamla) — Bu durumda birinci fıkraya katıldıklarına göre, mesele kalmıyor.

Diğer taraftan, birleşimin uzatılmasıyla ilgili olan ve komisyon değiştiriş şekliyle aynen ikinci fıkra olarak; «Zorunlu hallerde, o birleşim için geçerli olmak kaydıyla ve sona ermek üzere olan işlerin tamamlanması amacıyla oturumun uzatılmasına Genel Kurulca karar verilebilir» deniyor. Bunun üzerinde, bu madde görüşülürken de fikirlerimizi arz etmiş idik. Birleşimin sona ermesinden evvel, ekseriyetle 5 - 10 dakika evvel, birleşimin uzatılması hususunda bir takrir veriliyor ve bu suretle de o birleşimin uzatılmasına gidiliyor. Saat 19.00'a 5 - 10 dakika kala - Meclisler normal olarak 15.00 ilâ 19.00 arasında çalıştığına göre - bu çeşit bir takrir veriliyor. Meclislerin çalışma şekli itibarıyla de o zaman içerisinde Mecliste bulunacak sayın üye adedi de belirlidir, mahduttur ve hat-

tâ daha açığı azdır. Bu durumda, diğer üyelerin haberi olmadan bâzı meseleleri burada görüşülmek gibi bir duruma geçilebiliyor.

Bu yönü ile bu çeşit uzatmaların yerinde olabileceği kanaati içerisinde değiliz. Bu sebeple ikinci fıkra için şunu getirmiş bulunuyoruz.

«Zorunlu hallerde o birleşim için geçerli olmak kaydıyla ve sona ermesi gerekebilecek işlemin tamamlanması amacıyla oturumun uzatılması için Genel Kurul bir evvelki birleşimde ve toplantı karar yeter sayısının salt çoğunluğu ile karar verebilir.» Mademki Genel Kurul kendi gündemine hâkimdir, - burada Komisyonun getirdiğinde de Genel Kurulca karar verilmesi kabul ediliyor - gelecek birleşimde nelerin görüşüleceğini bilmek durumundadır. Son zamanlarda bu çok fazla oldu, hangi kanunun, hangi tasarının, hangi teklifin geleceği belli olmuyor. Hani, bu işte ne çıkarsa bahtına gibi bir durum hâsıl oluyor. Bu yönüyle Genel Kurul kendi gündemine sahip olmuş durumda olmuyor.

O halde, Genel Kurul, gelecek birleşimde hangi hususları görüşecekse, o, bir birleşim evvel bilinmeli ve eğer bir sonraki birleşimde o husus bitmeyecekse, bunun müzakeresi uzun sürecekse, bunun uzatılmasına bir birleşim evvel, bir sonraki birleşim için, Genel Kurul karar vermelidir. Böylece birleşimlerde buradaki sayın milletvekillerinin, Genel Kurul üyelerinin bir evvelkinde bulunamayanların, bulunsalar dahi bir sonrakinde ne geleceğini bilemeyenlerin, o birleşimde öncelik mevzu hariç, ne görüşüleceğinden haberleri olması lâzımdır. Böylece Meclis toplantılarında birlik, beraberlik ve Meclisin de gündemine hâkimiyeti meselesi halledilmiş olacaktır. Bu olmadığı takdirde gündeme ne gelirse o görüşülecektir. Hele geçen zaman içerisinde saat 18.00 - 18.30 civarında bir hususun görüşülmesi bittikten sonra bir diğer husus getirilecek ki, onun geleceği bilinmemektedir. Saat 19.00'a doğru gelirken bir takdirle, bu mevzu bitinceye kadar müzakereye devam edilecektir deniyor. Kimsenin haberi yok.

BAŞKAN — Süreniz doldu Sayın İmer.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Devanla) —

Şimdi bu haliyle izah etmek istiyoruz ki, bunun sıkıntıları çekilmiştir. Getirdiğimiz bu ikinci

fıkraya, Komisyon da katılırsa hakikaten çok yerinde olacaktır; milletvekili arkadaşlarımızın da bu hususun inceliğini bugüne kadarki toplantılarda görmüş oldukları kanaatindeyiz..

Bu sebeple, gerek birinci fıkra olarak, gerekse ikinci fıkra olarak 56 ncı madde mevzuundaki vermiş olduğum değişiklik teklifine itibar etmenizi rica eder, saygılarımı sunarım.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, gerekçeye geçmesi bakımından Sayın Kubilay İmer'in beyanı üzerine bir şey hatırlatmak isterim; bu husus zaten 50 ncı maddede temin edilmiştir. 50 ncı maddede, Yüce Meclisin kabul ettiği hükme göre, bir birleşim önce Başkanlık tarafından hangi hususların görüşüleceği bildirilecek o hususlar dışında herhangi bir şey görüşülemeyecektir. O bakımdan Sayın Kubilay İmer'in ikinci fıkrada bahsettiği endişe varit değildir. Bu uzatma işi, Mecliste görüşülmekte olan kanunun maddesine münhasırdır. Yani sadece elinde olduğu işi bitirebilmek için kısa bir zaman uzatma haline münhasırdır, onun dışında uzatarak gündemde olmayan başka bir hususu gündeme alıp görüşme hakkı yoktur. Komisyonumuz bu espiyile bu maddeyi sevketmiştir.

BAŞKAN — Evet. Önergenin ilk kısmına katılıyordunuz..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — İlk kısmına katılıyor, ikinci kısmına katılmıyoruz efendim; ayrı ayrı oylanmasını rica ediyorum.

BAŞKAN — Ayrı ayrı oylanması maksadını taşıyor ifadeniz..

SİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, bir soru sormak istiyorum.

BAŞKAN — Müzakere safhasını geçtik Sayın Özdenoğlu. Şimdi Komisyon münhasıran önerge üzerinde beyanda bulundu. Soru müzakereler esnasında oluyor. Müzakere bitince soru da bitmesi lâzım Sayın Özdenoğlu; o bakımdan mümkün göremiyorum.

SİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, önerge sahibi arkadaşımız konuştuktan sonra Komisyondan soru sorulmaktadır...

BAŞKAN — Aşında o da usulsüz. Yani Komisyonun...

MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Bizim dediğimiz Sayın Komisyon Başkanının söylediği gibi değil. Ben, toplantının sonunda böyle bir teklif getirin demedim. Toplantı bitimine yarım saat kala böyle bir teklif getirilir dedim. Yoksa...

BAŞKAN — Evet efendim, Komisyon önerenin birinci kısmına katılıyor. İkinci kısmına katılmıyor. Komisyondan ayrı ayrı oylanması içinde bir talep gelmiştir. O bakımdan önerenin birinci kısmını oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerenin ilk kısmı kabul edilmiştir efendim.

Önerenin ikinci kısmını oylarınıza sunuyorum. Komisyon bu kısma katılmamıştır.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddeyi kabul ettiğiniz bu değişik şekliyle oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

58 nci maddeyi okutuyorum. Bu arada sayın Komisyondan bir ricam olacak. Okunan önergelere katıldığınız veya ki katılmama halinde önem taşıyor, katılmadığınız takdirde, lütfen kısa gerekçe ile beyanda bulununuz; önerge sahibinin izahından sonra yeniden söz almanız önerge sahiplerine yeniden söz hakkının doğması gibi, bizi bir neticeye götürebilir, zaman kaybı olmasın efendim.

Maddeyi okutuyorum.

Madde 58. — Yoklama. Başkan birleşimi açtıktan sonra tereddüde düşerse yoklama yapar.

Görüşmeler sırasında işaretle oylamaya geçilirken, on milletvekili ayağa kalkmak veya önerge vermek suretiyle yoklama yapılmasını isteyebilir.

Yoklama, elektronik oy düğmelerine basmak veya Başkan lüzum gördüğü zaman ad okunmak suretiyle yapılır.

Yoklama sonucunda, üye tamsayısının salt çoğunluğunun mevcut olmadığı anlaşılırsa, oturum en geç bir saat sonrasına ertelenebilir. Bu oturumda da toplantı yeter sayısı yoksa, birleşim kapatılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?... Sayın İmer, Sayın Özdenoğlu söz istiyorsunuz...

MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Grup adına rica ediyorum efendim.

BAŞKAN — Grup adına Sayın Kubilay İmer, buyurun efendim.

DEMOKRATİK PARTİ GRUBU ADINA MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri,

Madde üzerinde grup adına görüşlerimizi ve bu arada vermiş olduğum önerge mevzuundaki bir izah yapmak durumunda olacağım; çünkü önergede ayrıca izah etmek durumuna girmiş olmamak için.

Burada maddenin hükmü, kanaatimizce biraz geniş tutulmuştur. Bugüne kadarki Meclis tatbikatı ve alınan sonuçlar itibarıyla madde metninin iki fıkra içerisinde yer alması düşünülebilir. «Başkan, birleşimi açtıktan sonra yoklama yapar, yoklama sonucunda üye tamsayısının salt çoğunluğunun bulunmadığı anlaşılırsa birleşimi kapatır» şeklindeki bir değiştiriş, buradaki Komisyon değiştirisi şekliyle gelen 58 nci maddenin birinci fıkrası hükmünü daha iyi bir şekle sokacaktır kanaati içerisindeyiz.

Başkanın tereddüde düştüğü anda yoklama yapacağı mevzuu yerinde bir durum olmayacaktır. Başkanın bir yoklama yapma durumu vardır. Bu, gerek otomatik düğmelere basma yoluyla, gerekse ismen yoklama yapma yoluyledir. Gerçi, Başkanlık, bir itiraz halinde elbette bir yoklama yapmak mecburiyeti içerisine girecektir. Ama bunu sarıh bir hükme de bağlanmış olmadığımıza göre, ikinci bir itirazı da tevli etmek suretiyle bir yoklamanın yapılmasının mecburiyet olduğu bellidir.

Bu yönüyle getirilen maddenin birinci fıkrasının değiştirilmesi yerinde olacaktır.

Diğer taraftan, bu değiştirilme olduğu takdirde maddenin son fıkrasının da madde metni içerisinde kalmasına lüzum hâsıl olmayacaktır. Bu yönüyle Komisyonun getirmiş olduğu madde üzerinde bu şekilde bir değişiklik yapılmak suretiyle madde, Meclisin daha iyi çalışmasına sebeb olacaktır. Bu itibarla, bu madde üzerinde görüşlerimizi ifade etmiş bulunuyoruz. Bu görüşle verilen önergeye itibar buyurulursa Meclisin çalışmalarının daha iyi netice verici olacağına inanmaktayız. Saygılarımla.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Özdenoğlu.

ŞİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın milletvekilleri, yoklama zorunlu bir işlemdir.

Oturum açıdır açılmaz ilk iş olarak Başkan tarafından yoklama yapılmalıdır. Neden? Çünkü her şeyden önce kamuoyunda Meclis çoğunluk olmadan toplanıyor, çoğunluk olmadan görüşme yapabiliyor imajını, hattâ kanısını silmek için yapılmalıdır. Arkadaşlar Millet Meclisi her şeyini açık olarak millete göstermek zorundadır. Yoklama yapılmasında tereddüte düşülürse, yoklama yapayım mı, yapmayayım mı gibi bir davranışın içine girilirse kamuoyunda «çoğunluk olmadığı halde Başkan, meseleyi geçiştiriyor, yoklama yapmıyor» kanısı yerleşebilir. Bu tehlikeli bir durumdur arkadaşlarım. Her şey dürüstlikle, açıklıkla yapılmalıdır. Yoklama da en ciddi şekilde yapılmalıdır arkadaşlar. Biz burada çok şey gördük, burada çoğunluk olmadığı halde çoğunluk vardır diye oturumun açıldığını da gördük. Birbirimizi aldatacak değiliz. Bu nedenle, 1 nci maddedeki «Başkan tereddüte düşerse yoklama yapar hükmünü son derece gereksiz bulduğumu arz ederim. Başkan her zaman tereddüte düşebilir, Başkan da insandır. Başkan oturumu açar açmaz, salonda 226 sayın üyenin mevcudolup olmadığını kestiremez ki. Başkanın özel bir keşif kabiliyeti yoktur. Sayın üyeleri hatasız, noksan-sız sayma melekesi yoktur. Elbette aldanabilir, 225'i 227 tahmin edebilir. Şimdiye kadar yapılan uygulamalar, Yüce Meclisin tarihinde acı, fakat artık terk edilmesi gereken gelenekler olarak kalmalıdır. İleriye doğru her hareketimizi âzami dürüstlük içerisinde düzenlemeye mecburuz arkadaşlar. Başkan gelir, önce yoklama yapar. Tüm Genel Kurullarda öyle değil midir? Önce yoklama yapılır, Yüce Meclisin de hangi oturumu bir derneğin genel kurul toplantısından daha az önemlidir? Türkiye'nin kaderine etken en önemli kararları sizler alıyorsunuz. Elbette, Meclisin herhangi bir oturumunda her şeyden önce çoğunluk aramaya mecbursunuz. Toplantı için gerekli oy sayısını tespit etmek için, yani toplantının meşruluğunu saptamak için aramaya mecburdur Başkan. Bunun hiçbir sebeple kaçamak tarafı olamaz arkadaşlar. Bu nedenle, 1 nci bentteki «tereddüte düşerse yoklama yapılır» gibi sakat bir hükmün mutlaka çıkarılması lazımdır. Böyle şey olmaz. Bu kamuoyunda da Meclisin görüntüsünü zedeler, uygulamada da Başkanı müşkül duruma düşürebilir. Ne olur? Başkan çoğunluk vardır, der

oturumu açabilir arkadaşlarım. Fakat 10 sayın üye, tasarıdaki şekli ile - ayağa kalkarak yoklama ister, aynı anda yoklama ister, sayılır 180 kişi çıkar, 200 kişi çıkar. Başkanlığın otoritesi hesabına utandırıcı bir durum olmaz mı arkadaşlar? Öyleyse, Başkanlık makamını böylesine bir açmaza götürebilecek bir hükmün bu maddeye konulmasına engel olunmalıdır.

İkincisi arkadaşlarım; yoklamayı kim isteyebiliyor? 10 sayın üye, en az 10 sayın üye ayağa kalkarak ya da bir önerge ile isteyebiliyor. Bu da hatalıdır. Burada 10 sayın üye ile, 15 sayın üye ile kanun görüşüldüğü çok vakidir. Şimdi bunların hepsini ayağa kaldırıp da «çoğunluk yoktur, yoklama yapalım» dedirtebilir misiniz? Dedirtemezsiniz, mümkün değildir. Çoğunluğun mevcudolmadığı İktüzük hükümlerinin uygulanmasının mutlaka gerektiği ahvalde, milletvekillerinin yoklama isteme hakkını güçleştiremezsiniz! Bunu yapmamalısınız! 10 tane değerli üyeyi bulamazsınız değerli arkadaşlarım 10 tane sayın üyeyi bulup ayağa kaldıramazsınız, gerçek budur. Eski İktüzükte 5 kişidir, 5 kişiyi bulmak bile güçken siz nasıl 10 kişiyi şart koşuyorsunuz? Böyle şey olmaz. Arkadaşlarım bu İktüzüğü Meclis daha verimli çalışsın, daha ciddi iş yapsın diye çıkarıyoruz ve gerçekten de devamı sağlayacak tedbirleri getirmek istiyoruz. Öyle ise bundan korkmamak lazımdır, çoğunluk olmaz diye korkmamak lazımdır. Önemli olan burada çoğunluk olmadan kanun yapmak değil çoğunluğu sağlayarak kanun yapmaktır. Bunun tedbirlerini getirmek elinizde olduğuna göre niçin bundan kaçınıyorsunuz? Çok üzülerek hitabediyorum Sayın Komisyona, üzüntü içinde olduğumu belirtmek istiyorum. Nasıl getirir böyle bir hükmü? Biz 5 kişi ile yoklama yapılıp hükmünü bile yetersiz bir hüküm bulurken, şimdi 10 milletvekilini şart koşuyorsunuz. Olmaz arkadaşlar, 10 milletvekilini bulup da ayağa kaldıramazsınız.

BAŞKAN — Süreniz doldu Sayın Özdenoğlu.

ŞİNASI ÖZDENOĞLU (Devamla) — Grup mücadelesi vardır, son derece önemli bir kanun 15 kişi ile geçmektedir, 10 milletvekilini bulup da ayağa kaldırıp çoğunluk yoktur dedirteceksiniz. Bu da uygulamada mümkün değil arkadaşlarım. Burada çoğunluk olmadan ka-

nun geçirmeyelim, burada çoğunluk olmadan ülkenin kaderine etkili kararlar almayalım ve lütfediniz yoklamaları, en ciddi şekilde yapabilelim, çoğunluk olup olmadığını da en kolay şekilde tespit edebilelim sayın milletvekilleri. Bu konuda iki önerge takdim ediyorum, 10 milletvekili yerine 5 milletvekilinin ayağa kalkması şartını öneriyorum, ayrıca Başkan tereddüte düşerse değil, oturumu açar açmaz yoklama yapabilsin. İster elektronik cihazla, isterse, lüzum görürse ad okumak suretiyle, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Buldanlı.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; müzakerenin başlamasında gayet tabii yoklama yapılacak; elektronik cihazla yapılacak, esami okunmak suretiyle yapılacak, Başkanın tayin edeceği usulle yoklama yapılacak. Ama bir mevzu müzakere ediliyor, o müzakere edilen mevzuun çıkmasını istemeyen bir ekip, bir grup, bir şahıs veya kişi 5 arkadaşını temin edecek ayağa kalkıp yoklama yapınız diyecek. Bu bir obstrüksiyondur. Bizim İttüzüğün bütün gayesi de obstrüksiyona mani olacak hükmü getirmektir. Yani sürat istiyorsak samimî olalım, samimî olarak söyleyelim. İşte görüyorsunuz, İttüzük çıkarıyoruz. Demokrasiyi biz icadetmedik. İngiltere'de Meclis ile toplanıyor biz de salt çoğunluk aranıyor. Biz İngiltere'den daha mı demokratik düşünüyoruz? Mutlaka çoğunluk temin etmek suretiyle toplantı yapıyoruz. Cumhuriyetin kurulduğu günden beri salt çoğunlukla çıkarılan kanunlar pek azdır; işte böyle azınlıkla çıkarılır. Bu Meclisin büyük bir yükünü bazı arkadaşlarımız çekerler. Komisyonlarda bu salt çoğunluğu arayalım; kanun metninin mükemmel olması bakımından. Burada 5 kişi değil belki 25 kişinin ayağa kalkıp yoklama istemesi hükmünü getirmek lâzım ki, bazı küçük hesaplarla obstrüksiyona mani olalım, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ekşi.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; yoklama ile ilgili bu maddenin ben bir tepki maddesi olarak getirildiği kanaatindeyim. Ancak 4 seneye yaklaşan milletvekilliğim sırasında obstrüksiyonun fazlası ile kullanılmadığı ve bir tepki doğuracak nite-

likte Meclisi çalıştırmaz hale düşümediği kanaatindeyim. Eski İttüzüğümüzde 5 milletvekilinin ayağa kalkması halinde Başkanın yoklama yapma mecburiyetini bir hüküm olarak görmekteyiz. Bu kez 10 milletvekiline çıkarılmıştır, bu sayı.

Değerli arkadaşlarım, biraz evvel bir arkadaşımın da isabetle işaret ettiği gibi Meclislerimizin çalışma şekli ve milletvekili arkadaşlarımızın devamı hakikaten tenkid konusu olmaktadır. Ancak, milletvekili arkadaşlarımızın devamı hususunu biz bu İttüzüğümüzle hükme bağladığımıza göre, 5 milletvekilinin ayağa kalkarak Millet Meclisinde çoğunluğun olmadığını söyleme hakkını, kanaatimce elimizden, kendi elimizden kendi tasarrufumuzu almayalım, kayıtlamayalım.

İkincisi, yoklamanın elektronik oy düğmeleriyle yapılması mevzuunu da ben bir ölçüde isabetli bulmuyorum. 5 milletvekili, hele kabul edilmediği takdirde 10 milletvekili kalkacaklar ayağa, diyecekler ki, «Sayın Başkan Genel Kurulda çoğunluk yoktur», ondan sonra değerli Başkanımızın takdiline bırakacağız, diyecek ki, «Düğmelere basın arkadaşlar; ben çoğunluk olup olmadığını tespit edeceğim.» Elektronik düğmelerin ne şekilde kullanıldığını buradan izah etmeye lüzum yoktur. Bunları hepimiz gayet iyi biliyoruz. Hal böyle olunca, 10 milletvekili sayısı kabul edildiği takdirde, hiç olmazsa 10 milletvekili ayağa kalkarak, Sayın Başkan Genel Kurulda çoğunluk yoktur.» dedikleri takdirde, Başkan muhakkak ad okumak suretiyle yoklamayı yapmalıdır. Bunun başka çaresi yoktur. Eğer biz yarıdan bir fazlanın karar nisabı olduğu hususunda samimî isek ki, böyle olmamız lâzım, muhakkak Başkanı ad okumak suretiyle yoklama yapmak mecburiyetinde, İttüzük hükmüyle, bırakmalıyız. Bu hususta da bir önerge takdim etmiş bulunuyorum, lütfeder kabul ederseniz, cidden isabetli bir davranışta bulunacağımız kanaatindeyim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Ersoy.

İLHAN ERSOY (Kütahya) — Sayın Başkan, çok muhterem arkadaşlarım; onbinlerce, yüzbinlerce vatandaşın seçip, itimat edip buraya gönderdiği biz Parlâmento üyeleri niye tereddüte düşüyoruz, niye kendi kendimizden şüp-

heleniyoruz, niye mutlaka her zaman için yoklamaya ihtiyaç görüyoruz; bunu ifade etmekte biraz güçlük çekiyorum bendeniz, affınıza mağruren.

Muhterem arkadaşlar, gönül arzu ederdi ki, İftüzüğümüzde yoklama yapılmasına dair hüküm dahi olmasın. Milletten aldığı emaneti burada bihakkın kullanmayı arzu eden bir milletvekili, bir Parlâmento üyesi buna lüzum kalmaksızın çalışmalarına tam devam etsin; icabeden neticeleri alması için Parlâmentoya, Yüce Parlâmentoya karınca kararınca katılsın. Bendeniz pek çok arkadaşlarımın bildiği gibi, yine üzülererek, utanarak, sıkılarak söylüyorum, Parlâmentoya devam eden, hem de çok devam eden arkadaşlarımızdan bir tanesiyim. Elbette yoklama yapmak için, yoklamanın şeklini tespit etmek için, bizlerin de itimadıyla başımıza getirmiş olduğumuz Başkana, Başkanlık Divanına bir nebze yetki vermeliyiz. Gün olmuştur muhterem arkadaşlarım, bir kanunun 2 maddesi çıkmamış, çıkamamış bütün günümüzü burada yoklama yapmakla geçirmisiz, harcamışsınız bütün vaktimizi. Bu itibarla, lütfediniz öyle her önümüze gelen halde 5 kişi ayağa kalkıp lüzumlu, lüzumsuz bir defa daha yoklama, bir defa daha yoklama yaptırmak suretiyle obstrüksiyonun tâ kendisi olan, çalışmalarımızı engellemenin tâ kendisi olan hareketten biraz uzaklaşınlar.

Muhterem arkadaşlar, burada mühim olan yoklama yapmak değil; mühim olan herkesin bu hizmete, bu toplantılara katılması, kanunları daha mükemmel çıkarmak için gayret sarf etmesidir. İyi tarafları da vardır yoklama yapmanın, kötü tarafları da vardır; bunların uzun boylu münakaşalarını yapmak mümkündür. Fakat, çok rica ediyorum, çalışmalarımızı yoklamalara inhisar ettirmek, tamamen yoklamalarla vaktinizi öldürmek yerine, daha iyi değerlendirmek, daha iyi kanunlar çıkarma yollarını aramak zorundayız. Bâzı fevkalâde hallerde, sadece ve sadece düğmeye basmak suretiyle değil, ad okumak suretiyle yoklama yapılmasını isteyeceğimiz bâzı haller de olabilir. Buna imkân veren bir değişiklik yapılması bahis konusu ise, bu şekilde bir önerge veren arkadaşım mevcut ise canı gönülden buna katılırım. Ama, tasavvur buyurunuz, dünya parlâmentolarının hiçbirinde olmayan usule, sık sık memleketimizde, Parlâmen-

tomuzda üzülererek söylüyorum, katlanıyoruz, maruz kalıyoruz; ikide birde yoklama yapma mecburiyetinde kalıyoruz. 1961'de, hattâ bundan 20 sene evvel yapımına başlanan şu Parlâmento binasında fevkalâde tedbirler alınmış ve önümüze yoklama için birer düğme yapılmış; biz seneler geçmişken, 10 sene, 15 sene, 20 sene geçmişken bu düğmeleri kullanmıyor, kullanamıyor veya kullanılmasında belki hatalar, - başka bir kelime ile tavsif etmeye aslâ aslâ bu Yüce Meclise yakıştıramıyorum - olur diye tereddüte düşüyoruz.

Çok muhterem arkadaşlar, evvelâ kendimizden şüphelenmeyelim, millet de bizden şüphelenmesin. Yoklama konusunda bu kadar hassas davranmayalım. Mühim olan Parlâmento üyesinin Parlâmento üyeliğini müdrik insanlar olması, davet edilmeden Parlâmentoya gelmesi, toplantıları takip etmesi ve kanunların daha iyi çıkarılmasına yardımcı olmasıdır.

Hürmetler ederim.

BAŞKAN — Sayın Uzunoğlu.

BAHATTİN UZUNOĞLU (Samsun) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; malûmû-âliniz bu devam hususu gerek basında, gerekse kamuoyunda Parlâmento aleyhine uzun süreden beri kullanılagelen bir husus olmuştur.

Aziz arkadaşlarım, gönül ister ki, biz milletvekilleri, yoklama sonucu da hep beraber, kanunlar oylanıncaya kadar burada bulunalım. Maalesef, şu gerçeği inkâr etmek mümkün değildir.

Başkan tarafından yoklama yapıp, ekseriyet olduğu ilân edilerek oturum açıldıktan sonra birçoklarımız Heyeti Umumiye'yi terk edip ya kulislere veya başka işlerimizin peşine gitmekteyiz. Hiçbir zaman bu Mecliste 226, yani salt çoğunlukla oylama yapılamamıştır.

Aziz arkadaşlarım, bu 58 nci maddeye göre obstrüksiyona gidecek olan partilerin herhangi birisinin her an 10 milletvekilini Parlâmentoda bulundurmamak imkânına sahip olamayacağı, bu sebeple de obstrüksiyon yapmasını önleme maksadına mâtuflukla getirilmiş olduğu kanısındayım.

Aziz arkadaşlarım, otomatik cihazla oylama yapılması hususuna gelince; bunda da gene vatandaşlar arasında ve parlâmentolar, bizler arasında da bir arkadaşın diğerinin düğmesine basmak suretiyle ekseriyet olmadığı halde Başka-

nın oturumu açtığı şeklinde dedikodular, sayıbe-ler dolaşmaktadır. Hattâ bu söylentilerin dışarıya, kamuoyuna sızdığı da bir vaki'dir.

Gene aziz arkadaşlarım, bu yoklama yapıldıktan sonra, biraz evvel arz ettiğim gibi, birçoklarımız burayı terk edip gitmekteyiz. Senatoda, parlâmenterlerin oy pusulaları sıralarının üzerinde durmaktadır. Parlâmenterler kendileri olmadığı halde oradaki müstahdemler onların oylarını kullanmakta; buna hiç kimse de itiraz etmemektedir. («Olur mu öyle şey?» «Nasıl olur?» sesleri)

BAŞKAN — Sayın Uzunoğlu, biz Millet Meclisi İçtüzüğünü görüşüyoruz ve görüşmelerimiz Millet Meclisinin çalışmalarıyla ilgili, C. Senatosuyla ilgili sözlerinizin Meclisinizde yeri olmaz efendim. Ben sözlerinizi söylenmemiş telâkki ediyorum. Buyurun.

BAHATTİN UZUNOĞLU (Devamla) — Ben misal olarak söylüyorum Sayın Başkan. Hay hay.

Aziz arkadaşlarım, hülâsa olarak şunu arz etmek isterim. Her şeyde iyi niyet, hüsnüniyet şarttır, esastır. Bu İçtüzüğe istediğiniz kadar zercî tedbirler koyun, cezaî hükümler getirin, eğer milletvekilinin vicdanında vazife ve mesuliyet hissi teşekkül etmemişse devamı sağlamanız mümkün değildir. Bizi buraya gönderen millet, evvelâ bizden bunu beklemektedir. Bizim vazifemiz Mecliste kanun yapmaktır, komisyonlarda bulunmaktır, buraya devam etmektir ve bu fukara millettten aldığımız parayı millete helâl ettirmektir. Bunun için hangi tedbir getirilirse getirilsin, hangi âdet obstrüksiyon için şart koşulursa koşulsun bir notice sağlanmayacaktır. Evvelâ kendi vicdanlarımızda vazife ve mesuliyet hissini idrak etmemiz, bunu hissetmemiz şarttır.

Saygılar sunarım arkadaşlar.

BAŞKAN — Sayın Bozatlı.

VAHİT BOZATLI (Sivas) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin sayın üyeleri;

Eski İçtüzükte 81 nci madde olarak tatbik edilen yoklama ve nisap maddesi, bu defa müzakere konusu yaptığımız 58 nci maddede kaleme alınmış ve yeni tatbik şekli 58 nci maddede gösterilmiş bulunmaktadır.

Bundan evvelki İçtüzüğü, Meclis Dâhilî Nizamnamesini, arkadaşlarım tetkik ederlerse

81 nci maddede olsun, 136 nci maddede olsun, mânasını bulduğu şekilde, maddelerde açık biçimde gösterildiği üzere tatbik edilmeyerek bir Divan kararıyla, ben bu konuyu daha evvel tetkik ettim, birleşimler açılırken değil, herhangi bir anda oylama yapılırken de 5 kişinin ayağa kalkarak çoğunluğun tespitini isteme gibi bir uygulamaya girilmiş. Halbuki bu uygulamaya mehzaz olan, dayanak olan 81 madde gayet açık: «Nisap hususunda Riyaset Divanınca tereddüt hâsıl olur, yahut âzadan beşi şifâhen veya tahriren nisap bulunmadığını beyan ederlerse yoklama yapılır» diyor. Bu 81 nci madde Meclisin açılışı anında tatbik edilmesini icabettiren hükmü ihtiva ediyor. Yalnız açılış anında çoğunluğun bulunmasının tespiti gerektiğini ifade ediyor. Reis kendisi bunu müşahade ederse re'sen çoğunluk vardır diye açacak veya âzadan beşi isterse yoklama yapıp çoğunluğu tespit ile müzakereye başlayacaktır. Müzakereyi açtıktan sonra salonda çoğunluğun bulunup bulunmadığı hususunda nasıl bir tatbikat yapacağız? Bunu da 136 nci madde halletmiş. 136 nci maddede diyor ki: Beş kişi ayağa kalkarak açık oy isteyebilir. Açık oy isteme şekillerini sıralıyor: Kâtiplerden birinin itirazı olursa veya beş kişi o sırada ayağa kalkar açık oy ister diyor.

Şimdi kanaatimce İçtüzüğün bu hükmü, ihtiyaca, gerçeklere daha uygun, daha iyi hitap eden bir hüküm. Hakikaten öyle. Nihayet Parlâmentoda 5 sayın üye veya yeni hükmü 10 sayın üye konuyu önemli bulmuş, bütün üyelerin kesin bir biçimde açık oyla mesuliyete katılmasını istemiştir. Kimin hangi oyu verdiğini açık oyla tescilini istemiştir. Bu, bir parlâmenterin gayet tabii hakkıdır ve Başkanlık da bunu uygular; 137 nci maddede gereğince açık oy yapar, leh, aleyhte ve çekinse oy kullanan kimseler bu surette açık bir şekilde gözükmüş olur, çoğunluğun da bu suretle oylamaya iştirak edip etmediği anlaşılabilir olur.

Eski madde metinleri bu. Yeni getirilen 58 nci maddeyi biraz evvel bir kısım arkadaşların söylediği gibi mütalâa etmiyorum. Yani burada hakları kısıtlama yerine kanunca genişletme var. Şöyle ki; toplantının her anın-

da (Çünkü burada 58 nci maddenin 2 ncı fıkrasında görüşmeler sırasında diyor. Yani görüşmenin hangi safhasında olursa olsun) 10 kişinin her defasında ayağa kalkıp, açılmış devam eden bir birleşimin, çoğunluğu tespit edilmiş bir birleşimin herhangi bir safhasında da yoklama isteme gibi bir durum ihdas ediyor. Yani evvelki İktüzüğün ihtiva etmediği yeni bir hak tesis ediyor. Evvelki İktüzüğün metninde bulunmayan, ancak bilâhara Divanın, bir kararla beş kişinin obstrüksiyon dediğimiz uygulamasına yeni İktüzük kabul etmiş oluyor. Yalnız bunun rakamını 10 kişiye çıkarıyor.

Ben bu itibarla 58 ncı maddenin (Süre de kısıtlı zannediyorum, fazla uzatmak istemiyorum) bu yönden yeniden gözden geçirilmesinin ihtiyaca uygun olacağı kanaatini taşıyorum. Mecliste üyelerin sadece açık oy sırasında veya müzakerelerin başlangıcı sırasında çoğunluğun olup olmadığını denetlemek gibi bir haklı bâki kalmalı, bunun dışında yeni bir hak ihdas ederek, çoğunluğu tespit edilen bir toplantının herhangi bir safhasında illâ çoğunluğun Parlâmentoda mevcudiyetini istemek hem dünya parlâmentolarındaki uygulamaya ters düşer, hem de kanımca o birleşimin başında toplantıya katılmış, iradesini o suretle izhar etmiş o günkü birleşime iştirak etmiş bir üyenin Meclis dâhilinde herhangi bir yerde diğer bir milletvekilliği görevini ifa etme imkânına elinden almamız doğru olmaz ve kanımca bunda da hiçbir yarar yok. Bir parlâmanter gelmiş o gün birleşime katılmış, çoğunluk sağlanmış, onu takiben diğer bir yasama görevini ifa imkânını kendisinden esirgememiz eşyanın tabiatına, yeryüzündeki uygulamalara, ihtiyaçlara, gerçeklere ters düşen zorlayıcı bir tedbir olur. Böyle bir şeyi istemek doğru değildir. Biz aksi halde Türkiye'de Parlâmentoyu bir okul mesabesine getirmiş, devamlılığı, bir okula devam eden öğrenciler şeklinde telâkki etmiş oluruz; bu doğru olmaz.

BAŞKAN — Süreniz doldu Sayın Bozath.

VAHİT BOZATLI (Devamla) — Pekî efendim. Bağlayayım müsaade ederseniz.

Son söz olarak şunu ifade etmek istiyorum: Bir arkadaşımın ifade ettiği gibi, 10 kişinin

bulunması güç olur 5 kişiye düşürülsün şeklindeki bir beyan da ifade ettiğim espri içinde herhalde yerini buluyor. Doğru bir şey olmadığını ifade etmem gerekir. Çünkü parlâmentoların görevi toplanmaktır. Toplanmayı engellemek diye bir maksat olamaz. Bu itibarla acaba toplantıların ve çalışmaların devamını nasıl sağlarız, engellemeleri nasıl azaltırız şeklinde bir esastan hareket etmek mecburiyetindeyiz.

Saygılarımı sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Komisyon Başkanı, buyurunuz efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Sayın Bozath'ın konuşması bu maddeye kâfi derecede açıklık getirdiği kanaatindeyim. Esasen 1884 yılında kabul edilmiş bulunan Osmanlı Meclisi Mebusanı İktüzüğü gerekçesinde Sayın Bozath'ın söylediği hususlar aynen kelime be kelime mevcuttur. Madde, oturumun açıldığı zaman nisabın aranması; fakat oturumun devamı sırasında nisabın aranmaması şeklinde vazedildiği halde, bilâhara yanlış bir tatbikatla oturumun her anında 5 üyenin ayağa kalkarak yoklama istemesi ve bu suretle Meclisi çalışamaz hale getirmesi gibi bir tatbikata yol açmıştır.

Osmanlı Meclisi Mebusanı tarafından kabul edilen İktüzüğün gerekçesinin, bugünkü görüşmelerimize faydalı olur kanaatiyle, birkaç noktasını arz edeceğim. Osmanlı Meclisi Mebusanında bu madde kabul edilirken, 45 nci maddenin karşılığıdır, diyor ki; «Kanunu Esasımız, nisabı bir maddenin reye hîmi vaz'ında aramış olsaydı, Meclisin içtimasını, müzakerenin cereyanını daha ziyade tecil etmiş olurdu. Çünkü müzakereye başlamak için Meclisin adedi mürettebinin birden fazlasının bulunmasına hiçbir ihtiyacı hakikî mevcut değildir. Fakat müzakere olunan mevaddın katiyet ve kanuniyet kesbetmesi için mebuslardan mümkün olduğu kadar çok miktarının vücudu aranmak mâkûldür. Böyle olmakla beraber Kanunu Esasının maddesiyle serbestii hareketimiz takyidedilmiş olduğundan, bu mecburiyeti aynen ipkaya mecbur olduk. Kanu-

nu Esasının bu maddesindeki bu hüküm müşküllâtı bâdi olduğundan, ihtiyaca tevafuk etmediğinden dolayıdır ki, Meclisimiz şimdiye kadar o mecburiyetten kurtulmak için amelî bir çare aramaya mecbur olmuştur. Bu tarzda tefsire bu şekilde bir yol aramaktan ziyade Kanunu Esasi maddesini tādil etmek daha doğru bir hareket olur» demiştir.

Muhterem arkadaşlar, partilerarası Komisyon toplandığı zaman değiştirilmesi istenen maddelerden bir tanesi de budur. Bugün Anayasamız cevaz vermiş olsaydı Batı içtüzüklerinde olduğu gibi müzakerede nisabı değil, oylamada nisabı arayacak şekilde İktüzüğü başka şekilde tanzim ederdik; fakat, Anayasamız buna elvermediği için yeni bir formül ile müzakerenin başında reis tereddüde düşerse, parti grupları isterse, veya 10 milletvekili önerge ile talebederse ekseriyetin aranması halini derpiş ettik. Bunun dışında sadece oylamalara geçerken nisabın bulunup bulunmadığı hususunda 10 milletvekiline bu hakkı kullanma imkânı sağladık.

Arkadaşlarımız derler ki, 10 milletvekili bulunmayabilir, bu bir mazeret olmaz arkadaşlar. Çoğunluk tarafının Meclise devamı mecburiyeti olduğu gibi, azınlık tarafının da Meclise devam mecburiyeti vardır. Konu, gündem maddesiyle önceden bilinir hale getirilmiştir. Mecliste gündemde olmayan bir konu görüşülmeyecektir. O gün görüşülecek konuya muhalif olan milletvekilleri de burada oturup o oturumu takibetmek mecburiyetindedirler.

Böyle olduğu takdirde 10 milletvekili bulmak müşkül olmayacaktır. Ancak, oylamaya geçileceği sırada dışarı çıkarak, ekseriyeti düşürmek suretiyle Meclisi çalışamaz hale getirilmesinin tedbiri olarak biz 5'i 10'a çıkarmışızdır.

Başka parlâmentolarda bu miktar çok yüksektir. Meselâ bâzı parlâmentoların içtüzüklerinden misal arz edeyim:

İtalya'da 10 âza talebetmezse reis nisabın mevcudiyetini aramak mecburiyetinde değildir. Reichstadt Meclisinde nisabın vücudunda şüphe ederlerse esbap çıkarılan yerde âzaların şapkalarını tādāt etmek usulü ittihaz edilmiştir. Yani, bunu o kadar pratik hale getirmiş-

tirki, nisap mevcut değildir denildiği zaman, reis, «Gidin aşağıdaki şapkaları sayın, şapkalar mevcutsa milletvekili mutlaka parlâmentodadır» demektedir.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Şapka getirmemişse?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Devamla) — Bunun ifade ettiği mânâ şudur:

Devam ve yoklama bütün parlâmentoların müşterek derdidir. İngiltere'de 620 üyeli parlâmentoda 40 kişi mevcut olduğu takdirde müzakereye devam edilir. Bu 40 kişinin mevcut olmadığını iddia ederse, reis yoklama yapar, ancak İktüzükte konulan başka bir madde ile yemek saatlerinde milletvekilleri- nin yoklama yapmak istemek hakkını dahi kaldırmıştır. Saat 19,30'la, 20.30 arasında, 13.30'la 14.30 arasında hiçbir milletvekili nisap yoktur diye bir yoklama talebinde bulunamaz.

Avrupa Konseyi İktüzüğünde bu açıkça konmuştur, Avrupa Konseyi İktüzüğünün 22 veya 32 nci maddesi; - hatırlımda değil - «Mevcutla müzakere yapılır, gündem hakkında karar verilir, ancak, oylamaya geçildiği zaman İktüzüğün aradığı nisap tetkik edilir» diyor. Yani, bizim getirdiğimiz espri de buna uygun olarak getirilmiştir.

Şimdi bâzı arkadaşlarımızın bu maddenin yeni ne şekil alacağını bilmeden konuşmaları mümkündür? Biz Halk Partisindeki arkadaşlarımızın itirazlarını da nazarı itibara alarak Komisyonunda yeni bir metin üzerinde anlaşmış bulunmaktayız. Bu metin Yüce Meclisinizce kabul edildiği takdirde, 1 nci fıkra şu şekilde olacak, maddenin diğer yerleri aynen kalacaktır;

1 nci fıkra: «Başkan birleşimi açtıktan sonra tereddüde düşer veya siyasî parti grubu başkan veya başkanvekillerinden biri tarafından yazılı olarak talebedilir veya 10 milletvekili bir önergeyle isterse yoklama yapılır»

1 nci fıkra bu şekilde değiştirilmiştir, diğer kısımlarının aynı şekilde kalması, Halk Partisi temsilcisi arkadaşımızla mutabakata varılarak, grup başkanlarının müşterek önergesiyle başkanlığa intikâl ettirilmiştir.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Akal.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Vazgeçtiniz.

Değişiklik önermelerini okutuyorum :

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

İçtüzük teklifinin 58 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini öneririm.

İstanbul

Reşit Ülker

Madde 58. — Başkan, çoğunluk varsa birleşimi açar. Tereddüt ederse veya 5 üye ayağa kalkmak suretiyle çoğunluk olmadığını ileri sürerse yoklama yapar.

Görüşmeler sırasında oylamaya geçerken 5 milletvekili ayağa kalkmak veya önerge vermek suretiyle yoklama yapılmasını isteyebilirler. Yoklama ad okunmak suretiyle yapılır.

Yoklama sonucunda üye tam sayısının salt çoğunluğunun mevcudolmadığı anlaşılırsa oturum en geç 1 saat sonrasına ertelenebilir.

Bu oturumda da toplantı yeter sayısı yoksa birleşim kapatılır.

Sayın Başkanlığa

İçtüzük tasarısının 58 nci maddesinin 1 nci fıkrasının, başkan birleşimi açtıktan sonra yoklama yapar. Yoklama sonucunda üye tam sayısının salt çoğunluğunun bulunmadığı anlaşılırsa birleşimi kapatır şeklinde değiştirilmesini,

Son fıkranın ise madde metninden çıkartılmasını arz ve teklif ederim.

Konya

Kubilay İmer

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun tanzim ettiği 58 nci maddenin 1 nci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

Millet Meclisi A. P. Grup Başkanvekili Orhan Dengiz
Millet Meclisi C. H. P. Grup Başkanvekili Ahmet Durakoğlu

Başkan birleşimi açtıktan sonra tereddüde düşer veya siyasî parti grubu başkan veya başkanvekilllerinden biri tarafından yazılı olarak talebedilir veya 10 milletvekili bir önerge ile isterse yoklama yapar.

Sayın Başkanlığa

Tasarının 58 nci maddesinin 1 nci bendinin aşağıdaki biçimde değiştirilmesini saygı ile öneririm.

Ankara

Şinasi Özdenoğlu

Başkan birleşimi açtıktan sonra yoklama yapar.

Sayın Başkanlığa

İçtüzüğün 58 nci maddesindeki 10 kişinin 25 kişiye çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Nevşehir

Muğla

Hüsamettin Başer

Ahmet Buldanlı

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan İçtüzüğün 58 nci maddesinde, 2 nci paragrafında «10 milletvekili» yerine 20 milletvekili olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Manisa

Dr. Kâmil Şahinoğlu

Sayın Başkanlığa

58 nci maddenin 2 nci fıkrasındaki «10 milletvekili» deyiminin 5 milletvekili olarak, 2 nci fıkrasındaki «Bu halde yoklama ad okumak suretiyle yapılır» şeklinde,

2 nci fıkranın da bu halde yoklama ad okumak suretiyle yapılır şeklinde değiştirilmesini öneririm.

Saygılarımla.

Ordu

Memduh Elkşi

Sayın Başkanlığa

Tasarının 58 nci maddesinin 2 nci bendindeki, «10 milletvekili» deyiminin 5 milletvekili olarak değiştirilmesini saygı ile öneririm.

Ankara

Şinasi Özdenoğlu

Sayın Başkanlığa

İçtüzük teklifinin 58 nci maddesinin 1 nci fıkrasındaki «10 milletvekili ayağa kalkmak» yerine, 15 milletvekili ayağa kalkmak şeklinde tadilini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Nevşehir

Hüsamettin Başer

Millet Meclisi Başkanlığına

Madde 58'in... fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini öneririm.

O halde yoklama ad okumak suretiyle yapılır.

Samsun
Yaşar Akal

Sayın Başkanlığa

58 nci maddenin 3 ncü fıkrasının aşağıdaki şekilde düzenlenmesini teklif ederim.

Saygılarımla.

Ankara
Yusuf Ziya Yağcı

Yoklama elektronik oy düğmelerine basmak veya 10 üyenin isteği halinde ad okunmak suretiyle yapılır.

Sayın Başkanlığa,

Görüşülmekte olan İçtüzüğün 58 nci maddesinin son paragrafında «Yoklama sonucunda üye tamsayısının salt çoğunluğunun mevcudolmadığı anlaşılırsa Cümlesi yerine, yoklama sonucunda Anayasada gösterilen çoğunluğun mevcudolmadığı anlaşılırsa şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Manisa
Dr. Kâmil Şahinoğlu

BAŞKAN — İşlem yapmak üzere tekrar okutuyorum efendim:

(İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon, Sayın Ülker'in önergesine katılıyor musunuz?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz..

BAŞKAN — Sayın Ülker'in önergesini oy-larınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

(Konya Milletvekili Mustafa Kubilay İmer' in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon katılıyor musunuz?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Hayır.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Buyurun Sayın İmer.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) —

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri. Vermiş olduğum önergeye benzer bir diğer önerge daha, iki parti grup başkanvekilleri tarafından verilmiştir. Yalnız şu ciheti arz edeceğim, verilen diğer önerge, benim önergem kabul edildiği takdirde bunun getireceği kolaylaştıracak durumda değildir. Birinci fıkra Komisyon metninde; «Başkan birleşimi açtıktan sonra tereddüde düşerse yoklama yapar.» denilmektedir. Getirmiş olduğum teklifte ise; «Başkan birleşimi açtıktan sonra yoklama yapar, yoklama sonucunda üye tamsayısının salt çoğunluğunun bulunmadığı anlaşılırsa birleşimi kapatır.» denilmektedir.

Şimdi bunun kabulü ile, bundan sonra Başkan birleşimi açtı, veya biraz evvel okunan önergelerden diğerinde ve Komisyonun da buna iltifat ettiği belirtilen hususta bir karar verilirse, bu, Başkanın verdiği kararı peşinen doğru değildir gibi bir hükme bağlamak olacaktır. Başkan, bakacak, ekseriyet var mı, yok mu, diye, yoklama yapmaktan vazgeçecek. O arada bir grup başkanı veya başkanvekili veya on kişi bir önerge verecek, Başkana, «senin yaptığın hatalıdır» diyecek, Başkan da bunun üzerine yoklama yapmaya mecbur kalacak.

Böyle yapmaktansa madem ki Başkanlığı vikâye etmek arzusundayız, Başkanlığın yoklama yapmasını, halihazır İçtüzükteki 81 nci maddedeki hükmü kabul edersek, Başkan Meclisi açtığı anda yoklamayı yapar, elektronik cihazla mı olur, ad okunmak suretiyle mi olur, bu müteakip fıkra ele alındığı için üzerinde durmayacağım. Ama, yoklamayı yapar, yoklama sonunda üye tam sayısının salt çoğunluğu yoksa toplantıyı kapatır. Bu suretle de kendisinin daha önce verdiği bir kararın hemen akabinde bir itiraz halinde bir yoklama ile müşkil bir duruma düşmek veya verdiği kararın yanlış olduğu gibi bir durumla karşılaşmak gibi bir hal ile karşılaşmaz.

Bu hükmü, Komisyonun benimsediği hükmü kabul edersek peşinen Başkanlık Divanı'nın Meclisi hata ile açacağını, Mecliste ekseriyet olmaması halinde de birleşimi açabileceğini kabul etmemiz gerekir. Madem ki Başkanlığı bundan vikâye etmek istiyoruz, o halde bu şekilde değil, Başkan yoklama yaptıktan sonra Meclisi açma durumunu getirmeliyiz.

Bu birinci fıkradaki değişiklik kabul edildiği takdirde, takdir edersiniz, önergemde mevcut son fıkranın metinden çıkarılması cihetini istihdaf eden durum ortaya çıkacaktır ve son fıkraya da lüzum kalmayacaktır. Böylelikle bir tekrar durumu da olmayıp, madde üç fıkra ile tedvin edilmiş duruma gelecektir.

Önergeme iltifat buyurulmasını istirham eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın İmer tarafından verilen değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyorum.

(Millet Meclisi A. P. Grup Başkanvekili Orhan Dengiz ile Millet Meclisi C. H. P. Grup Başkanvekili Ahmet Durakoğlu'nun önergele-ri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılmıştır. Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyorum.

(Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu'nun önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Buyurun Sayın Özdenoğlu.

ŞİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın arkadaşlarım, yoklama, oturumun meşruiyetini tespit etmektir. Öyle ise oturum açılmadan önce Başkanın, çoğunluğun mevcud olup olmadığı konusunda herhangi bir tereddüde mahal bşırakmadan bu işlemi yapması lazımdır.

«Çoğunluğumuz vardır, görüşmelere geçiyoruz» diyebilmesi için Başkanın, salt çoğunluğun tespiti şarttır. Başkan yanılabilir, tahminde yanılabilir, sıhhatli bir tahmin yapamayabilir. Öyle ise bir outruma, bir oylamaya geçmeden önce, daha doğrusu görüşmelere geçmeden evvel sıhhatli bir oylama, her türlü şüpheyi giderecek bir oylamanın mahzuru nedir? Bâzı arkadaşlarımız direnmektedirler, Başkanlık Makamına itimatsızlık mıdır, diyenler oldu. Hayır arkadaşlarım, arz ediyorum,

bilhassa üzerinde titizlikle durulması gereken bir noktadır, meseleye önce işin meşruiyetini tespit ederek girmek lâzımdır, bu da yoklama ile olur arkadaşlarım.

Millet bizi buraya seçip gönderiyor, ne diyor? Orada gidip devamı sağlayacak, orada oturacaksınız, sonra orada vücdanınızın sesinden başka hiçbir tesire, etkiye kapılmaksızın oylarınızı kullanacaksınız diyor.

Buraya seçilip gelmenin bir şartı, milletle aramızdaki mukaveleye göre, devam olduğuna nazaran ve şu müzakere etmekte olduğunuz içtüzükte kabul ettiğiniz maddelerde bunun garantilerini getirdiğinize göre, devamı sağlayacak hükümler getirdiniz, bunu şartlara bağladınız ve ağır müeyyideler koydunuz. Öyle ise bir yoklamayı Başkanın mutlâka takdirdine bırakmak, daha doğrusu şüpheyi düştüğü takdirde yoklama yapar şeklinde tahmine dayanmanın esbabı mucibesiz ne olabilir arkadaşlarım, bunu anlamakta güçlük çekiyoruz.

Biz devamı burada en iyi şekilde temin edeceğimize ilişkin birtakım tedbirler getireceğimize, çoğunluğun var olup olmadığını sağlayacak birtakım proseslerin kullanılmasında güçlük çıkarıyoruz. Birinci fıkrada çoğunluğun sağlanmasını emredici bir hüküm yerine siz, tamamıyla Başkanın tahminine müstenit kararına terkediyorsunuz. 226 kişi olmadan birleşim açılmadığına göre, 226 olmadan açılan bir celsede kabul edilen her türlü kanunlar meşru mudur? Nasıl tespit edeceksiniz bunun meşruiyetini? Açıldıktan sonra çoğunluk aramazsınız, mevcutla oylarsınız ama, çoğunluk olmadan nasıl açarsınız? Daha doğrusu, çoğunluğun olduğu kesinlikle tespit edilmeden nasıl açar, nasıl tahmine müstenit bu işi yaparsınız?

Hukukçular olarak, kanun koyucular olarak, kanunlarımızın ruhuna hedeflerine, espri-sine son derece hassasiyetle riayet etmemiz gerekir. Bunda niçin tereddüt ediyoruz, niçin? Bu hepimizin meselesidir; alınan her türlü kararın meşruiyetinde en küçük şekilde tereddüt ve şüphe olmamalıdır.

Bu iltibarla lütfedilsin, birinci fıkrada, Başkan tereddüde düşerse yoklama yapar gibi çok sakıncalı bir hükmün kaldırılarak Başkanın yoklama yapmasını emredici hüküm

olarak getirilmesini arz eder, önergeme katılmanızı saygılarımla rica ederim.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Özdenoğlu'nun değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Diğer önergeyi okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

İçtüzüğün 58 nci maddesindeki 10 kişinin 25 kişiye çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Muğla

Nevşehir

Ahmet Buldanlı

Hüsamettin Başer

BAŞKAN — Sayın Komisyon, bu önergeye katılıyor musunuz?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, bu madde hakkında Komisyonumuz görüşüne aykırı bir görüş kabul edilmiştir Meclisçe. Önergelerle birlikte bu maddenin Komisyona iadesini talebediyorum.

BAŞKAN — Hangisi kabul edildi? Kabul edilen bir şey olmadı.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Biz katıldığımız halde, Meclis iltifat etmemiştir, önergelerin Komisyona iadesini istiyorum ve bu maddenin de müzakeresinin tehirini talebediyorum.

BAŞKAN — Tehir diye bir şey yok efendim, önergeleri isteyebilirsiniz, önergeleri geri verebilirim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Önergeleri istiyorum o halde.

BAŞKAN — Önergeler okunmuş ve zapta geçmiştir.

AHMET BULDANLI (Muğla) — Sayın Başkan, benim önergem için söylüyorsa ben önergem geri alıyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Buldanlı, bir kişi önergesini geri almış, diğer önerge sahipleri önergelerini geri almamışlardır. Daha burada bir sürü önerge var, Sayın Akal'ın, Sayın Özdenoğlu'nun, Sayın Eksi'nin, Sayın Beşer'in, Sayın Şahinoğlu'nun önergeleri var. Bir kişinin önergesini geri alması pratik bir hal çaresi oluyor.

Komisyon maddeyi istemiyor, sadece önergeleri istiyor bu nedenle önergeler komisyona geri verilmiştir efendim.

Muhterem arkadaşlarım, 151 nci madde redaksiyon için komisyonda tutuldu redaksiyonu yapılmış bulunuyor, redaksiyona tabi tutulan şeklini okutup oylarınıza sunacağım.

Sayın Başkanlığa

Madde 151. — Tanıtıcı belgeler :

Milletvekillerine, bir kimlik cüzdanı, rozet, hamail ve bindikleri vasıtayı tanıtıcı plâka veya işaret verilir.

Milletvekilliğiyle ilgili belge ve işaretlerin nitelikleriyle nerelerde kullanılacağı, Başkanlık Divanınca yapılacak bir yönetmelikte tespit olunur.

Eski milletvekillerine de rozet ve şekli Başkanlık Divanınca tespit edilecek ayrı bir kimlik cüzdanı verilir.

Adana

Cevdet Akçalı

BAŞKAN — Maddeyi bu şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

60 nci maddeyi okutuyorum.

Gündem dışı konuşma :

Madde 60. — Meclis Genel Kuruluna duyurulmasında zaruret görülen olağanüstü acele hallerde beşer dakikayı geçmemek üzere, Başkanın takdiriyle en çok üç kişiye gündem dışı söz verilebilir. Hükümet bu konuşmalara cevap verebilir.

Hükümet, olağanüstü acele hallerde gündem dışı söz isterse, Başkan, bu istemi yerine getirir. Hükümetin açıklamasından sonra, siyasi parti grupları birer defa ve onar dakikayı aşmamak üzere, konuşma hakkına sahiptirler.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın Akal, buyurunuz efendim.

YAŞAR AKAL (Samsun) — Efendim, ben maddenin yazılış şeklini genellikle uygun görmekteyim. Sadece komisyonu daha evvel düşünmeye sevkedebilmek için önergem hakkında önden söz aldım.

Şimdi, 73 ncü maddede yaptığımız bir değişiklik ile gruplardan sonra iki milletvekiline konuşma hakkını getirdik, 60 nci maddenin sonuna şöyle bir fıkra ilâve edilirse onunla paralellik olur kanaatindeyim: «Hükümet olağanüstü acele hallerde gündem dışı söz isterse Başkan bu istemi yerine getirir. Hükümetin açık-

lamasından sonra siyasî parti grupları birer defa ve onar dakikayı aşmamak üzere konuşma hakkına sahiptirler.» Buraya bir ilâve: «Gruplardan sonra sırada bulunan iki milletvekiline de söz verilir.»

Bu suretle 73 ncü maddede yaptığımız değişikliği çok acele ve olağanüstü hal diye vassıflandırdığımız hallerde de milletvekillerine tanımış oluruz. Bu konuda düşünceye davet etmek için söz aldım, saygı ile arz ederim.

BAŞKAN — Demokratik Parti Grubu adına Sayın İmer, buyurunuz efendim.

DEMOKRATİK PARTİ GRUBU ADINA M. KUBİLAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

60 ncı madde üzerinde daha evvel itirazımız olmuştu ve bu maddenin görüşülmesi geri bırakılmıştı. Bu madde üzerindeki görüşlerimizi D. P. Grubu olarak arz edeceğim.

Birinci fıkra üzerinde durmak istemiyoruz, yalnız ikinci fıkrada «Hükümet olağanüstü acele hallerde gündem dışı söz isterse Başkan bu istemi yerine getirir. Hükümetin açıklamasından sonra siyasî parti grupları birer defa ve onar dakikayı aşmamak üzere konuşma hakkına sahiptirler» şeklinde bir hüküm var.

Burada, Hükümet açıklamasında müddet tahdidi yoktur. İkinci fıkradaki ikinci cümle ile siyasî parti gruplarının konuşmaları onar dakika ile kısıtlanma durumuna girmiştir. Burada Hükümet bir parti iktidarı olabilir, söz alan grup o Hükümetin partisi olabilir veya muhalefet partileri olabilir.

Burada ileriye sürülecek hususların ehemmiyeti kabul edilmiştir ki, siyasî partilere de söz hakkı doğmuş ve böylece birinci fıkradan ayrı bir ikinci fıkranın geliştirilmesi, metin halinde ileriye sürülmesi zarureti doğmuştur. Bu durumda böyle bir tahdide gitmenin lüzumlu olacağı kanaati içinde değiliz. Ayrıca şahsan «birer defa ve onar dakikayı aşmamak üzere» tâbirinin madde metninden çıkarılması yolunda da bir önergemiz mevcuttur.

Bu sebeplerle parti gruplarının Hükümetin yapacağı konuşmada olduğu gibi Hükümetten sonra yapacağı konuşmaların «Onar dakikayı geçmemek üzere» gibi bir tahdide tabi tutulmamasını bu hususta eğer bir tahdit kararı verilecekse bunun Yüce Mecliste o sırada karar-

laştırılmasının daha uygun olacağını ve böylece bu onar dakika tahdit kalktığı takdirde biraz evvelki söylediğim hususun yerine gelebileceğini arz eder, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Ekşi.

MEMDUH EKŞİ (Ordu) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Madde metninin birinci fıkrasında gündem dışı konuşmayı bir üye alabilmesi için üç unsurun bir araya gelmesi lâzımdır. Bunlardan birisi olağanüstü bir konu olacak, acele olacak, ayrıca Başkanın takdiri de bu şekilde tecelli edecek. Hal böyle olunca, üç elekten geçmiş, başka bir tabirle üç elemenden geçmiş bir mevzuu gündem dışı olarak kürsüye getirme imkânını elde etmiş olacak bir sayın üye..

Meseleyi cidden iştirak ettiğim şekilde bu derece tahdit ettikten sonra, unsurlarını saydıktan sonra, gündem dışı konuşmaların üç kişi olarak tahdit edilmesinin doğru olmadığı kanaatine varıyorum ben.

Değerli arkadaşlarım, milletvekilleri olarak bizlerin denetleme şekillerinin ne durumda olduğu bugüne kadar ki, tatbikatıyla hepimizin malûmudur. Yeni getirdiğimiz İftüzümüzde milletvekillerine denetleme yolunda büyük ölçüde yardımcı olunmuş ise de, önümüzdeki tatbikatta da görülecektir ki, bir milletvekilinin bir konuyu Millet Meclisinin bilgisine sunma imkânları bir ölçüde İftüzük hükümleriyle kısıtlanmış bulunmaktadır. «Olağanüstülük,» «acele hal» ve ayrıca «Başkanın takdiri» unsurlarının üçü bir araya geldikten sonra ayrıca üç milletvekili olarak yapılacak tahdidin ben doğru olmayacağı kanaatindeyim. Bu yolda da bir önerge verdim. İltifat edilmesini saygı ile arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Aygün.

SALİH AYGÜN (Amasya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Sayın Ekşi benim temas edeceğim hususların bir kısmına temas ettiler.

Bu madde ile milletvekillerinin denetleme haklarına âdeta ambargo konulmakta ve Sayın Ekşi'nin belirttiği zaruret», «olağanüstü hal» ve «acele olmak» kayıtlarıyla da Başkanlığa büyük kısıtlayıcı bir yetki tanınmaktadır. Diğer taraftan Başkanın da yetkileri tahdit edilmektedir.

Bugünkü tatbikatta Meclis Başkan ve Başkanvekilleri duruma göre kendilerine müracaat

eden arkadaşlarımızın taleplerini incelemekte ve söz vermektedirler. Ben verilen imkânların Başkanvekillerinin gayet iyi değerlendirdikleri inancı içindeyim. Ufak tefek aksaklıklar olabiliyor. Buradan üç unsuru mutlak surette kaldırmak mecburiyeti vardır.

İkinci bir noktaya bilhassa temas etmek istiyorum. Gündem dışı konuşmaların seğmene selâm şeklinde vasıflandırıldığı ve dedikodusunun bu şekilde yapıldığı bütün arkadaşlar tarafından bilinmektedir. Ben Sayın Komisyonun dikkatini çekmek istiyorum. Bir parlâmenter seçim çevresinden Hükûmete duyurması icabeden bir konuyu belirtmek istiyorsa, burada konuşup gitmesi gibi bir mahzur varsa, bu konuşmaları celse sonuna bırakmak suretiyle parlâmenterlere bu imkânı vermeleri gerekir.

Bir de, parlâmenteri zaten beş dakika ile tahdit etmişsin, sayı olarak üç kişi de azdır. Bunun sayısının da artırılması gerekir. parlâmentere beş dakika konuşma hakkı vereceksiniz, Hükûmete bir saat konuşma hakkı vereceksiniz. Arkadaşlarım, bence bu da mahzurludur. beş dakikanın cevabı bir saat olmaz. Hükûmetin vereceği cevabı da mutlak surette bir zamanla kısıtlamak zorundayız.

Ad vermiyorum, geçen gün bu Mecliste bir parlâmenter üç veya beş dakika konuşmuştur, Hükûmet kırkbeş dakika cevap vermiştir. Komisyonundan bunu nasıl değerlendirdiğini sormak istiyorum. Bence bu da bir hakkın suiistimalidir.

Bu bakımdan, acele ve zaruret hallerini kaldırıp Başkana takdir hakkı tanınmalıdır. Üç kişi azdır, bunu beşe veya altıya çıkarmak gerekir. Gündem dışı konuşmaları celse sonuna bırakmak suretiyle mutlak ihtiyaç duyan parlâmenterlere, altı kişi olmak kayıt ve şartıyla, konuşma imkânı verilmelidir. Hükûmetin konuşması kısıtlanmalıdır.

Son fıkrada partilere verilen müddeti ben uygun buluyorum. Fıkra yerindedir. Partiler de kendilerine tanınan bu hakları suiistimal etmektedirler. On dakikada herşey söylenebilir inancı içindeyim.

Komisyonun arz ettiğim hususları dikkate almasını istirham eder, Yüce Meclise saygılar sunarım.

BAŞKAN — Buyurun sayın Özdenoğlu.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın milletvekilleri, gündem dışı söz müessesesi sayımla seçmeni arasındaki köprüdür. Bu köprü'nün hiçbir suretle tahribi doğru değildir.

Neden? Vatandaş kendi sorununu bu kürsüden dinlemek istiyor. Vatandaş kendi sorununun çözüm yolunun yine bu kürsüden dile getirilmesini istiyor. Bu itibarla, vatandaşa, «Senin meseleni önerge halinde götüreceğim, yazılı ya da sözlü soru haline getireceğim,» dediğiniz zaman onu inandıramıyorsunuz. İllâ meselesini bu kürsüye getiresiniz istiyor. Bu onun en tabii hakkıdır arkadaşlar.

Yalnız bunun kötüye kullanılmasını önlemek için maddeye birtakım unsurlar konmuştur. Bir kısmı hatalıdır, fakat bir kısmına katılmamak mümkün değil. Elbette olağanüstü hal aranacaktır. Günlük meseleyi getirdiğiniz takdirde zaten bu kürsünün takati buna yetmeyecektir.

Arkadaşlarım da değindiler, burada hem olağanüstü hali kabul ediyorsunuz, acele hâli de kabul ediyorsunuz ve Meclis Başkanının takdirine bırakıyorsunuz. Olmaz böyle şey arkadaşlar. Bu iki önemli unsur meselenin zatında mevcut ise, o takdirde artık Başkan kendi takdirini kullanmaksızın milletvekilinin gündem dışı söz hakkını yerine getirmelidir. Öyle ise buradaki «En çok üç kişiye gündem dışı «söz verebilir» ibaresindeki «söz verebilir» i «verir» olarak değiştirmekte zorunluk olduğu inancındayım.

Arkadaşlarımın da değindiği gibi üç kişi olarak sınırlamak doğru değildir. Türkiye'de bir gün, Allah saklasın, yirmi ilde birden olağanüstü önemde müessif hâdiseler olabilir. Yirmi ilin milletvekili kendi seçim bölgesinin meselesini elbette aynı gün getirmeye mecburdur; nasıl sınırlandırırız arkadaşlar? Hem tahdit olmaz, hem de takdir olmaz. Şartlar, unsurlar elbette olur; elbette olağanüstü ahval aranmalıdır; buraya gündem dışı önemli mesele getirilmelidir, hem de çok acele mesele getirilmelidir. Ama bunların dışında, hem takdire katılmak mümkün değildir hem de sayıyı üçle kısıtlamak mümkün değildir.

Bir önerge takdim ediyorum. Burada «Başkanın takdiriyle üyelere gündem dışı söz verilebilir» cümlesindeki «verilebilir» şeklinde sözünün «verilir» şeklinde düzeltilmesini ve üç kişi

olarak kısıtlanan sayının da kaldırılmasını istiham ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Sayın Akçalı, buyurun efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Bugün, Parlâmentomuzda «gündem dışı» meselesi yanlış anlaşılmakta ve yanlış tatbik edilmektedir. Bu yanlış anlamaya bir misâl olarak, Sayın Özdenoğlu'nun, «gündem dışı konuşma, vatandaşla milletvekili arasında bir köprüdür» cümlesini gösterebiliriz.

Gündem dışı konuşma, vatandaşla milletvekili arasında bir köprü değildir. Gündem dışı konuşma, beklediğinde, gündemdeki o meseleye sıra geldiğinde aktüallitesi kaybolacak bir meseleye, Hükümetin veya Parlâmentonun elkoyması için; Parlâmentonun, Hükümetin ıttılâna arz edilmesi lâzımgelen olağanüstü acele hallere mahsustur. Bunun, hukuk literatüründe...

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — O köprü değil mi Sayın Akçalı?

BAŞKAN — Müdahale etmeyin efendim

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Devamla) — .. Bunun esprisi budur.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Onu çok iyi biliyorum, en az sizin kadar.

BAŞKAN — Komisyon Başkanına göre, değil efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Devamla) — Ancak Sayın Özdenoğlu, «olağanüstü ve acele haller olduğu takdirde, Başkanlığın takdiri niçin vardır?» diye sorduğu zaman, biz şunu sormak mecburiyetindeyiz; bu acele ve olağanüstü halleri takdir edecek kimdir? Ya bu Genel Kurul olmalıdır, ya Başkanlık olmalıdır. Genel Kurul olduğu takdirde, bunu bir müzakere mevzuu yapıp, gündem dışı konuşmada kısa zamanda çok iş yapma esprisine aykırı düşer. Şimdiye kadar ki tatbikatta ve bütün içtüzüklerdeki espiye bağlı kalarak, olağanüstü acele hallerin takdiri meselesi Başkanlığa verilmiştir. Yirmi vilâyeti alâkadar eden bir mevzu olabilir. Bu mevzuun, Parlâmentonun veya Hükümetin dikkatine arz edilmesi için mutlaka yirmi milletvekilinin burada konuşması lâzımgelir diye bir kaide yok-

tur. Mesele, meseleyi vazetmektir. O meseleye, lâzımgelen tedbirlerin alınmasını Hükümetten istemektir, Parlâmentodan istemektir. Bunu bir milletvekili isterse de aynı neticeye varılır, yirmi milletvekili de isterse aynı neticeye varılır. Öyle fevkalâde hallerde, bütün memleketi alâkadar eden, 67 vilâyeti alâkadar eden meselelerde dahi bir parlamenter arkadaşımızın meseleyi buraya getirmesiyle, mesele hallolabilir. Meselelenin üzerine eğilebilir.

Diğer taraftan, Sayın Aygün arkadaşımızın konuşmasında bir ağırlık vardır. Su komisyonda kabul edilen metinde, gündem dışı konuşmaların oturumun sonuna bırakılması ve bu üç adedin artırılması şeklinde bir metin getirilmişti. Maalesef demek mecburiyetindeyim - ben de o kanaatteyim - Komisyonumuz bu metne iltifat etmediği için bu şekilde getirmiştir.

Şimdi, bugünkü tatbikatımızda gündem dışı konuşmaların faydası kadar, Parlâmenter çalışmaya zararı da olmaktadır. Burada uzun konuşmalar olduğu için, arkadaşlarımız o uzun konuşmalar esnasında dağılmakta, nâsap kalmakta ve o gün konuşulması lâzımgelen mevzu üzerinde Parlâmentonun çalışması, dikkati dağılmaktadır. Mesele, olağanüstü acele halleri getirmek olduğuna nazaran, bunun beş dakika olması ve üç arkadaş da söz verilmesi bu müesseseyi çalıştırmaya kâfi gelir kanaatindeyim.

Diğer taraftan, arkadaşlarımız iltifat ederlerse, gündem dışı konuşmaları, İktüzüğümüze göre, bir güne tahsis etmek imkânı vardır. O halde, üç kişi değil, otuz kişiye de konuşma imkânı vermek, İktüzüğün diğer maddelerine göre imkan dâhilindedir. Bu, sadece, gündeme geçilmeden evvel yapılacak görüşmelere mahsustur ki, bu görüşmelerde de üç arkadaşımızın konuşması onbeş dakika tutar, Hükümetin cevap vermesi de sınırlıdır yirmi dakika ile, Hükümet de cevap verirse, Parlâmentonun, gündeme geçmeden birbuçuk saatini işgal eder ki, bu miktar her halde kâfi derecede uzun tutulmuştur.

Ancak, arkadaşlarımız önerge verirler, Hükümetin konuşmasını tahdit etmeyi düşünürlerse biz prensip itibarıyla buna da katılabiliriz. Hükümetin cevabının da, 61 nci maddede olduğu gibi, yirmi dakika ile değil, daha aşağı bir müddetle tahdit edilmesi, Komisyonumuzun görüşüne uygun gelecektir. Fakat bu mevzuda önerge

verilmemiş olduğu için, bu, Kubilay İmer arkadaşımızın söylediği şekilde, Hükümetin konuşmaları İftüzüğümüze göre, kabul edildiği takdirde yirmi dakika ile zaten sınırlıdır. Arkadaşlarımız yirmi dakikayı fazla bulurlarsa, başka önerge verirler, o husustaki görüşlerimizi de arz ederiz. Mâruzatımız bundan ibarettir.

BAŞKAN — Sayın Kazova, buyurun efendim.

MEHMET KAZOVA (Tokat) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar;

Gündem dışı konuşmalarda Hükümet on dakika ile sınırlandırılınsın, yirmi, yahut otuz dakika konuşmasın denmektedir. Hükümet, burada gündem dışı olarak konuşacak birkaç arkadaşın sözlerine beş, on dakikada cevap veremez. Hükümet, konuşmasını genişleterek, gündem dışı konuşan arkadaşları tatmin etmek mecburiyetindedir. Onun için, Hükümeti, zamanla takyit etmeyelim.

Bir arkadaşımız burada, «gündem dışı konuşma, vatandaşla milletvekili arasında köprübaşıdır» dedi.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Benim ne demek istediğimi siz anlayamamışsınız.

MEHMET KAZOVA (Devamla) — Ben bu kanaatte değilim arkadaşlar. Eğer vatandaşın derdi varsa, ilgili bakanlarla, ilgili makamlarla görüşülür, konuşulur, eğer haklı bir meselesine müspet cevap alamazsa bu kürsüye getirilir arkadaşlar. Vatandaşla milletvekili arasında köprübaşı değildir. Arkadaşımız, «vatandaş, meselesinin ille de burada konuşulmasını istiyor» demektedir. Eğer vatandaşın haklı derdi, ilgili bakanlıkça, ilgili makamlarca reddedilirse, o takdirde bu kürsüye getirilmesi çok yerinde olur ve bunu getirmek de hakkıdır.

Beş dakika konuşma meselesine gelince; insan beş dakika konuşmakla her şeyi halledebilir. İstersen saatlerce konuş, o konuşmanın içerisinde alınacak olan, sadece iki kelimedir.

Sonra, eğer bu, İftüzükte üç veya beş kişi şeklinde sınırlandırılmazsa, yahut gündem dışı konuşmalarda Reise bir takdir hakkı verilmezse, bunun önü alınmaz arkadaşlar. Meclis açılır; gündem dışı konuşmalar Meclis kapanana kadar devam eder. Bunu mutlâka sınırlamak lâzım, bunu bir usule bağlamak lâzımdır. Reisin takdir salâhiyetinin olması lâzım. Görüyoruz işte,

bâzi arkadaşlarımız otuz, kırk önerge vermişlerdir, hiçbirisi de bir şeye yaramaz. Günlerce bekler orada. Buraya getirilen fevkalâde konular için Reis zaten gündem dışı konuşma imkânı tanır. Gündem dışı konuşmak isteyen arkadaş Reisle görüşerek, memleketindeki fevkalâde bir hal dolayısıyla gündem dışı konuşmak istediğini beyan ederse, Reis muhakkak bu imkânı sağlar, «gündem dışı konuşma imkânı sağlayamam» demez. Çünkü viedanen, vermek mecburiyetindedir arkadaşlar.

Biz burada - bilsassa bâzi arkadaşlar - İftüzükten, Reisten salâhiyeti alalım, istediğimiz gibi görüşelim diyoruz. Bu, başı bozukluktan başka bir şey değildir arkadaşlar. Bunda Reisin de salâhiyeti olmalı ve aynı zamanda İftüzükte sınırlandırılmalıdır. Bu memlekette, bu çatı altında milletin, vatandaşın işlerini görmek için mutlâka bu lâzımdır. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Özdenoğlu, söz mü istediniz tekrar?

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Bir noktanın tavrı için..

BAŞKAN — Mümkün değil, ikinci defa söz veremiyorum, takdir edersiniz.

Efendim, madde üzerindeki önergelere geçiyorum. Önergeleri okutuyorum efendim.

Millet Meclisi Başkanlığına

60 ncı maddenin 1 ncı fıkrasının, aşağıdaki biçimde değiştirilmesini ve maddeye son bir fıkraya eklenmesini öneririm. Saygılarımla.

İstanbul

Mehmet Ali Aybar

Gündem dışı konuşma;

Madde 60. — Üyelerce, Meclis Genel Kuruluna duyurulmasında zaruret görülen hallerde, bunlardan, müracaat sıralarına göre ilk beşine, beş dakikayı geçmemek üzere gündem dışı söz verilir. Parti gruplarından sonra ve beşer dakikayı aşmamak üzere 3 milletvekiline söz verilir.»

Sayın Başkanlığa

60 ncı maddenin 1 ncı fıkrasındaki «en çok üç kişi» deyiminin metinden çıkarılmasını öneririm.

Saygılarımla.

Ordu

Memduh Ekşi

Sayın Başkanlığa

Tasarının 60 ncı maddesinin 1 ncı bendindeki «Başkanın takdiri ile en çok 3 kişiye gündem dışı söz verilebilir» cümlesinin, «Başkanın takdiri ile gündem dışı söz verilir» tarzında değiştirilmesini saygı ile öneririm.

Ankara

Şinasi Özdenoğlu

Sayın Başkanlığa

Tasarının 60 ncı maddesinin 1 ncı bendinin sonundaki cümlesinin «Hükümet bu konuşmalara cevap verir.» şeklinde değiştirilmesini saygı ile öneririm.

Ankara

Şinasi Özdenoğlu

Sayın Başkanlığa

İçtüzük tasarısının 60 ncı maddesinin 2 ncı fıkrasındaki «birer defa ve 10'ar dakikayı aşmamak üzere» ibaresinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Konya

Kubilay İmer

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan İçtüzüğün 60 ncı maddesinin 5 ncı satırındaki «3 kişiye» kelimesinin çıkarılarak «5 üyeye» cümlesinin monte edilmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Konya

Baha Müderrisoğlu

Millet Meclisi Başkanlığına

60 ncı maddeye şu fıkranın eklenmesini öneririm :

Samsun

Yaşar Akal

«Gruplardan sonra sırada bulunan 2 milletvekiline de söz verilir.»

BAŞKAN — İşlem yapmak üzere tekrar okuyorum.

(İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Aybar'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Sayın Aybar'ın önergesini oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu'nun 60 ncı maddenin 1 ncı bendi ile ilgili önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon, Sayın Özdenoğlu'nun önergesine katılıyor musunuz?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz, Sayın Başkanım.

ŞİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, izah için söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun, efendim.

ŞİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın arkadaşlarım, mâruzatım kısa olacaktır.

Sayın Komisyon Başkanı eğer beni dikkatle dinlemiş olsalardı, gündem dışı konuşmaların nasıl değerlendirilmesi gerektiğini ve bu müessesenin nasıl uygulanması gerektiğini en az kendisi kadar anladığımı fark etmiş olacaktı. Tahmin ederim ki konuşmamın tamamını dinlememiş olacaktı. Arkadaşlarım, gündem dışı konuşma müessesesinin suiistimâl edilmesi kanısında beraberiz, yalnız, gündem dışı müessesesinin, tekrar ediyorum, bir başka değerli arkadaşım da yanlış anladı, seçmenlerle onu temsil eden milletvekilleri arasında çok etkili bir köprü olduğu fikrinde ısrar ediyorum. Arkadaşlarım, şunu kastediyorum; Tokat'ta son derece önemli bir olay olsa, Allah korusun bir felâket olsa, Tokat halkı Sayın Kazova'nın sesini burdan duymak istemeyecek midir? O halde nedir burası? Tokat halkı ile onu temsil eden sayın milletvekili arasında bir bağdır, bir köprüdür. Ama bu elbette ki, her olayda kullanılamaz ve suiistimâl edilmez. O itibarla her halde arkadaşlarım iyi dinlememiş olacaktı, yanlış anlamışlardır. Önce bunu tavih etmek isterim.

Son derece lüzumlu müessesedir. Hepimiz çıkıyoruz arkadaşlar, basit meseleler hariç, fakat önemli meselede millet, halk seçmen buradan temsilcisinin sesini duymak ister. Kimse buna mâni olamaz, yok başka vasıtanız. Sözlü soru veriyorsunuz, 4 sene bekliyor, yazılı soru veriyorsunuz cevap alamıyorsunuz. Nasıl getireceksiniz, halkın meselesini bu kürsüye arka-

daşlar? Ve ne hakla kısıtlamaya gidiyorsunuz? «3 kişiye söz verilir» ne demektir? Onu da Sayın Akçalı yanlış anladılar. Evet, 20 ilde aynı gün fevkalâde önemli, buraya getirilmesi gereken olaylar olabilir. 20 ilin de milletvekilleri de söz istese ne olacaktır, Başkan neye göre tercih yapacaktır? Elbette ki, gerekirse 20 kişiye, olağanüstü ve acele meseleyse burada söz vermeye mecburdur. Ama uygulamada şimdiye kadar vâki olmamıştır böyle şey. Ama olursa İttüzüğün kendisine vermiş olduğu bu hakkı milletvekili kullanabilmelidir. O itibarla «üç kişiye söz verir» tahdidini kaldırmalıyız, takdire bırakmamalıyız.

1. — Olağanüstü hal mevcutsa,

2. — Acele hal mevcut ise, gündem dışı konuşma milletvekilinin hakkı olmalıdır ve Başkanlık Divanı da bu hakka riayet edip, kendisine gündem dışı söz hakkı tanımalıdır.

Saygılar sunarım.

MEHMET KAZOVA (Tokat) — Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN — Mümkün değil, söz vermem, çünkü önerge üzerindeyiz. Sadece önerge sahibinin söz hakkı vardır.

MEHMET KAZOVA (Tokat) — Benden ve benim vilâyetimden bahsetti.

BAŞKAN — Bahsedebilir, efendim, çünkü siz de bahsettiniz, zikretmeden.

MEHMET KAZOVA (Tokat) — Ama isimimden bahsedildi.

BAŞKAN — Mühim değil, efendim.

MEHMET KAZOVA (Tokat) — Ben, «fevkalâde hallerde mutlaka söz verir, her şeye tercihan verir,» dedim. «Fevkalâde hallerde Meclis Reisine gidersin, söz verir» dedim. «Viedanen söz vermek mecburiyetindedir,» dedim.

BAŞKAN — Sayın Kazova, size bir satışma yok, önerge üzerinde müzakere yapıyoruz. Siz söz hakkı veremiyorum.

Efendim, Sayın Özdenoğlu'nun önergesine Komisyon katılmıyor. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(Ordu Milletvekili Memduh Ekşi'nin önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Memduh Ekşi'nin önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(Ankara Milletvekili Şinasi Özdenoğlu'nun ikinci önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Efendim, Sayın Özdenoğlu'nun değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

(Diğer önergeye geçiyoruz.

(Konya Milletvekili Mustafa Kubilay İmer'in önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz, Sayın Başkan.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, izah için söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın İmer, izah için buyurun efendim.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri, kısaca önerge üzerindeki görüşlerimi ifade edeceğim.

60 ncı maddenin 2 ncı fıkrasının içerisinde bulunan «birer defa ve onar dakikayı aşmamak üzere» kaydı, parti grupları için verilmiştir. Hükümet için bu kayıt yoktur, Anayasa Komisyonu Başkanı der ki, «61 ncı maddenin son fıkrasında Hükümetin bu müddeti 20 dakika ile tahdit edilmiştir.» 61 ncı madde ile alâkalı olduğu, alâkalı görüldüğü ve esbabı mucibe zikredildiği için 61 ncı maddenin son fıkrasını burada göstermek durumunda kalacağım.

«İttüzükte başka bir süre tayin edilmemiş veya aksi Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa siyasî parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar 20, üyeler tarafından yapılan konuşmalar 10 dakikayı geçemez» denil-

miş. Burada 20 dakikalık süre Hükümete, komisyona ve gruplara verilmiş. Bir kere 60 ncı madde ile getirilen husus ile Hükümet, gruplar ve komisyonun 20 dakika ile görüşmesi arasında, ikisi arasında bir irtibatlandırmayı mümkün göremiyoruz.

Kaldı ki, o madde geldiği zaman, son fıkrası mevzuundaki görüşümüzü açıklayacağız. Onun da lüzumlu olmadığı ve kaldırılması yolundaki bir düşünce içerisinde bulunduğumuz şeklinde fikirlerimiz ifade edilecektir.

Kısa ve son olarak şunu arz edeyim: Burada işi orta yere koyabilmek ve hattâ bu 61 ncı madde vesilesiyle Komisyonun görüş olarak kabul ettiği prensibe göre, Hükümet, komisyon ve parti grupları madem ki, yirmişer dakika hak sahibidirler, o halde burada da yirmişer dakika hak sahibi olmaları lâzım. Onar dakika tahdit meselesi varsa Hükümetin de o on dakikanın içine girmesi lâzım. Kaldı ki, bizim teklifimiz, böyle bir tahdidin içerisine peşinen girilmemesini istihdaf ediyor. Böyle bir tahdidin ancak Genel Kurulda kararlaştırılabileceği yolunda bir düşüncemiz mevcuttur.

Bu sebeple, bu tahdidin kaldırılmasını istiyoruz.

Saygılarımızla.

BAŞKAN — Sayın İmer tarafından verilen değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(Konya Milletvekili Baha Müderrisoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Sayın Müderrisoğlu'nun önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

(Samsun Milletvekili Yaşar Akal'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Efendim, önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Anlaşılmadı efendim, tekrar rica ediyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir

Efendim, 60 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

61 ncı maddeyi okutuyorum.

Söz alma, konuşmalar ve yazılı konuşmalar.

Madde 61. — Adını önceden kaydettirmeyen veya oturum sırasında Başkandan söz almayan hiç kimse konuşamaz.

Gündemde bulunan veya belli bir günde görüşme konusu olacağı Anayasa, kanun veya İçtüzük gereğince bilinen konular dışında, Divan üyeleri, söz alma istemi kaydedemezler.

Konuşma, Başkanlığa ve Genel Kurula hitabedilerek kürsüden yapılır.

Pek kısa bir sözü olduğunu belirten üyeye Başkan, yerinden konuşma izni verebilir.

Yazılı bir konuşmanın, kürsüden okunması veya Başkanın izni ile bir divan üyesine okutulması mümkündür.

Bir görüşme sırasında Hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar.

Sorular, konuşmalar bittikten sonra sıra ile sorulur.

İçtüzükte başka bir süre tayin edilmemiş veya aksi Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa siyasî parti grupları, komisyon ve hükümet adına yapılan konuşmalar 20, üyeler tarafından yapılan konuşmalar 10 dakikayı geçemez. İkinci defa yapılacak konuşmalarda, süre bunun yarısı kadardır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?

Sayın İmer, buyurun.

D. P. GRUBU ADINA MUSTAFA KUBİLAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Demokratik Parti Grubu olarak itiraz etmiş olduğumuz maddelerden birisi de 61 ncı madde idi. Hususiyle son fıkra üzerinde bu itirazlarımız toplanmış bulunmaktadır.

Burada, kanaatimizce Meclisin kendi görüşmelerine hâkim olması esas kabul edildiğine gö-

re, peşinen konuşmaların birtakım sınırlandırmalara tabi tutulması lehinde değiliz. Bu sebeple, yapılan müddet mevzuu ile ilgili sınırlandırmaların metinden çıkarılmasını ve böylece 61 nci maddenin son fıkrasının madde metninden düşürülerek maddenin bu şekliyle kabul edilmesini düşünüyoruz ve görüşlerimiz bu istikamettir. Bu istikamet içerisinde ayrıca bir önerge de Başkanlığa sunulmuştur.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Madde üzerindeki önergelere geçiyoruz.

Önergeleri okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

İçtüzük tasarısı 61 nci maddesinin son fıkrasının madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Konya

Mustafa Kubilay İmer

BAŞKAN — Diğer önergeleri okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun tanzim ettiği 61 nci maddenin son fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Millet Meclisi A. P.	Millet Meclisi C. H. P.
Grup Başkanvekili	Grup Başkanvekili
Uşak	Sivas
Orhan Dengiz	Ahmet Durakoğlu

«İçtüzükte başka bir süre belirtilmemiş veya aksi Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa siyasi parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar 20, üyeler tarafından yapılan konuşmalar 10 dakika ile sınırlıdır. İkinci defa yapılacak konuşmalarda süre bunun yarısı kadardır.»

Millet Meclisi Başkanlığına

61 nci maddenin ikinci fıkrasının aşağıdaki biçimde değiştirilmesini saygıyla öneririm.

İstanbul

Mehmet Ali Aybar

«Gündemde bulunan veya belli bir günde görüşme konusu olacağı Anayasa, kanun veya içtüzük gereğince bilinen konularda Başkan

adına Kanunlar Müdürü, söz isteminde bulunan üyeleri müracaat sırasına göre kaydeder.»

BAŞKAN — İşlem yapmak üzere tekrar okutuyorum efendim.

(Konya Milletvekili Mustafa Kubilay İmer'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Sayın İmer'e ait değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(Millet Meclisi A. P. Grup Başkanvekili Uşak Milletvekili Orhan Dengiz ile Millet Meclisi C. H. P. Grup Başkanvekili Sivas Milletvekili Ahmet Durakoğlu'nun müşterek önergeleri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Katılıyorsunuz.

Efendim, Sayın Dengiz ve Sayın Durakoğlu tarafından ortak olarak verilen değişiklik önergesine Komisyon katılmıştır.

Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Aybar'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

61 nci maddeyi kabul ettiğiniz değişik şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

64 ncü maddeyi okutuyorum.

Usul hakkında konuşma :

Madde 64. — Görüşmeye yer olup olmaması, Başkan gündeme veyahut Millet Meclisinin çalışma usullerine uymaya davet, bir konuyu öne

alma veya geriye bırakma gibi usule ait konular, diğer işlerden önce konuşulur.

Bu yolda bir istemde bulunulursa, onar dakikadan fazla sürmemek şartıyla, lehte ve aleyhte en çok ikişer kişiye söz verilir.

Bu görüşme sonucunda oya başvurmak gerekirse, oylama işaretli yapılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye? Yok.

Bir tane değişiklik önergesi vardır, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

İçtüzük tasarısı 64 ncü maddesinin ikinci fıkrasındaki, «onar dakikadan fazla sürmemek şartıyla» ibaresinin metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Konya

Mustafa Kubilay İmer

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz.

Sayın İmer'in önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

64 ncü maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

79 neu maddeyi okutuyorum:

Hükümetin çekilmesi halinde kanun tasarısı ve teklifleri.

Madde 79. — Bakanlar Kurulunun herhangi bir sebeple çekilmesi halinde yeni Bakanlar Kurulu güvenoyu alıncaya kadar, Anayasa ve İçtüzük değişiklikleri hariç, kanun tasarısı ve tekliflerinin komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülmesi ertelenir. Ancak, Bakanlar Kurulunun bir yazı ile Başkanlığa bildirdiği kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesine devam olunur.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın İmer, Demokratik Parti Grubu adına.

D. P. GRUBU ADINA MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Grubumuzun, İçtüzük değişikliği sırasında itiraz etmiş olduğu ve karşısına çıkmış bulun-

duğu maddelerden birisi de bu 79 neu maddedir. Bu vesileyle Demokratik Parti Grubunun madde üzerindeki görüşlerini arz edeceğim.

Madde metni şu şekilde: «Bakanlar Kurulunun herhangi bir sebeple çekilmesi halinde yeni Bakanlar Kurulu güvenoyu alıncaya kadar, Anayasa ve İçtüzük değişiklikleri hariç, kanun tasarısı ve tekliflerinin komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülmesi ertelenir. Ancak, Bakanlar Kurulunun bir yazı ile Başkanlığa bildirdiği kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesine devam olunur.»

Maddenin başlığı da şu: «Hükümetin çekilmesi halinde kanun tasarısı ve teklifleri»

Muhterem milletvekilleri, bu devredeki muhtelif vesilelerle Hükümetin çekilmesinden sonra birtakım kanun tasarısı ve tekliflerinin durumu hepimizin malûmu olmuştur. Orta yerden bir Hükümet çekilmiş, ikincisi daha kurulmamış ve güvenoyu almamıştır. Gelen tasarısı çeken Hükümete aittir. Hükümetin bir çekilme sebebi mevcuttur. Bu sebepler arasında, «Ancak, Bakanlar Kurulunun bir yazı ile Başkanlığa bildirdiği kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesine devam olunur.» cümlesindeki ifade ile, bu çekilmeye sebeb olan bir tasarının tekrar görüşülmesi mümkün hale gelecek demektir.

Binaenaleyh, böylece madde metniyle bu son cümle arasında bir bağlantı kurmak imkânsızdır. Çekilmiş bir Hükümet, kabul edilmemiş bir Hükümet ve bunun maddenin birinci cümlesinde hükmü verilmiş; «Bakanlar Kurulunun herhangi bir sebeple çekilmesi halinde yeni Bakanlar Kurulu güvenoyu alıncaya kadar, Anayasa ve İçtüzük değişiklikleri hariç, kanun tasarısı ve tekliflerinin komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülmesi ertelenir.» denilmiş, umumî bir hüküm getirilmiş. Böylece bir Hükümetin çekildiği, tasarısı da Hükümet müdafaa edeceğine göre, bunların erteleneceği kabul edilmiş.

Arkasından, «ancak» lı bir hüküm getiriyorsunuz. Çekilen bir Hükümet, Başkanlığa bildiriyor, şu tasarısı veya teklif görüşülsün diye, oturup bu görüşülüyor. Bunun ikisi arasında irtibat kurma imkânı yoktur. Bu kadar müstacel bir mesele mevcut ise eğer, buna oturulur Meclis tarafından bir karar verilebilir belki, ama çekilen bir Bakanlar Kurulunun böyle bir talep

yapmaya ve onun talebiyle de bu tasarının görüşülmesine imkân ve mesa yoktur.

Bu haliyle diyoruz ki, bu maddenin birinci cümlesi (bir tek fıkradan ibaret bir maddedir) yerindedir. Üzerinde durmuyoruz, ama ikinci ve «ancak» ile başlayan cümlesinin madde metninden çıkarılması en doğru ve bugüne kadar Meclis tatbikatında da kullanılan tarz olacaktır.

Bu şekilde madde hakkındaki görüşlerimizi belirtmiş bulunuyoruz. Vermiş olduğumuz önerge de bu maddede bu yönde bir değişiklik yapılarak, bu cümlelerin madde metninden çıkarılmasına müteaidir.

Grubum adına saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Özdenoğlu.

SİNASI ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Madde önce, bir prensibi ortaya koyuyor ne diyor? Hükümetin çekilmesi halinde yeni Bakanlar Kurulu güvenoyu alıncaya kadar. Yani, Millet Meclisinden güven alıncaya kadar, Anayasa ve İçtüzük değişiklikleri hariç öteki konular görüşülemeyecek. Bu ikisini önemli ve ivedi mesele telâkki ediyor. Eğer görüşülmesi isteniyorsa, bu iki kanunun görüşülmesi devam edecektir, Anayasa ve İçtüzük değişiklikleri dışındaki kanun tasarısı ve tekliflerinin komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülmesi ertelenir, demek suretiyle bir prensibi madde koymuş oluyor.

Şimdi, kesinlikle Anayasa, İçtüzük hariç tüm kanun teklif ve tasarıları görüşülmeyecek midir? Hayır. Görüşülecektir. Nedir onlar? Ancak, diyor, Bakanlar Kurulunun bir yazı ile Başkanlığa bildirdiği kanun tasarısı ve teklifleri de görüşülür. Şüphesiz burada kastedilen yeni Bakanlar Kuruludur, yeni hizmet almıştır, fakat henüz güven almamıştır, ama devletin ve hizmetin devamlılığı prensibi vardır arkadaşlar.

Şimdi tasavvur buyurun, sayın İmer arkadaşımızın görüşüne bir yerde hak vermemek mümkün değil, gelişki var gibi gözüküyor, ama kamu hizmetlerinin, Devlet güvenliğinin; iç ve dış güvenliğinin sağlanması gibi son derece önemli olan görevler düşünüldüğü takdirde, bu son fıkranın, daha doğrusu bu maddenin son cümlesinin bir zorunluğun icabı olarak buraya konduğunu kabul etmemiz gerekiyor.

Arkadaşlarım, diyelim ki, Türkiye'nin millî güvenliği ile, dış tehlikeye karşı alınması gerekli tedbirlerle ilgili acele bir kanun çıkarılması gerekiyor. Bu tasarısı hükümet tarafından sevk edilmiştir. Sevk edilmiştir, ama hükümet düşmüştür. Yenisi gelmiştir, ama güvenoyu almamıştır. Ne olacaktır? Meclis çalışıyor. Hükümetin çekilmiş olması Meclisin görev ve fonksiyonunun durması anlamına gelmez. Meclis devamlıdır. Gündemindeki teklif ve tasarıları görüşmekte devam edecektir, ama ne olacak? Bir yerde sevk edilmiş olan teklif ve tasarılar komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülmeyecektir, ama bunun istisnasını da bu madde hükmü getiriyor ve diyor ki, Hükümet eğer, yeni kurulan Bakanlar Kurulunun Başkanlığa sevkettiği konular görüşülecektir. Hükümetin bu konuda bir takdir hakkı elbette olmalıdır. Çünkü, itimat almamıştır, ama sorumluluğun içindedir, görev yapmaktadır.

Hükümete ne zaman güvenoyu verileceği de belli değildir değerli arkadaşlarım. Alamayabilir, yeni hükümet kurulabilir. Yeni hükümet de belki itimat alamayabilir ve bu aylarca devam edebilir. Geçen süre içinde Devlet güvenliğiyle ilgili, Devletin iç ve dış emniyetiyle ilgili bir tasarısı kalacak mıdır? Kalmamalıdır.

Öyleyse, devletin devamlılığı, hizmetlerin devamlılığı, memleketin iç ve dış emniyetinin zorunluğu nedeniyle yeni Hükümet, güvenoyu almamış olsa bile, dilediği tasarısının görüşülmesini Başkanlığa bildirmek yetkisine sahibolmalıdır. Madde bu şekliyle tutarlıdır tasvip göreceğini umar, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerindeki değişiklik önergelerine geçiyoruz efendim.

İki önerge vardır okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

79 ncu maddenin metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

İstanbul
Nuri Eroğan

Sayın Başkanlığa

İçtüzük tasarısı 79 ncu maddesinin son cümlesinin madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Konya
Mustafa Kubilay İmer

BAŞKAN — İşlem yapmak üzere tekrar okutuyorum.
(İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan'ın önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Sayın Eroğan'ın önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.
(Konya Milletvekili Mustafa Kubilây İmer'in önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Sayın İmer'in önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir. 79 neu maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

82 nei maddeyi okutuyorum.

Tüm üzerine konuşmalar.

Madde 82. — Kanun tasarı veya tekliflerinin görüşülmesinde, önce tasarı veya teklifin tümü hakkında söz verilir.

Anayasa değişiklikleri hariç maddelerin oylanması işaretle olur.

Kanunun tümü üzerindeki görüşmeler, Hükümet, komisyon ve siyasî parti grupları için en çok 20' şer dakika, milletvekilleri için en çok 10'ar dakikadır.

Maddelerin görüşülmesinde konuşma süreleri bunun yarısıdır.

BAŞKAN — Madde üzerinde sayın Kubilây İmer. buyurun.

MUSTAFA KUBİLÂY İMER (Konya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri, DP grubu olarak itiraz etmiş olduğumuz maddelerden birisi de 82 nei maddedir. Bu maddenin matlabı «Tüm üzerine konuşmalar» şeklindedir. Maddenin metni aynen şöyledir:

«Kanun tasarı veya tekliflerinin görüşülmesinde, önce tasarı veya teklifin tümü hakkında söz verilir.

Anayasa değişiklikleri hariç maddelerin oylanması işaretle olur.

Kanunun tümü üzerindeki görüşmeler, Hükümet, komisyon ve siyasî parti grupları için en çok 20'şer dakika, milletvekilleri için en çok 10'ar dakikadır.

Maddelerin görüşülmesinde konuşma süreleri bunun yarısıdır.»

Şimdi muhterem Milletvekilleri, gerçi burada Hükümet, komisyon ve siyasî parti grupları 20 dakika, hepsi aynı müddete bağlanmış, milletvekilleri de 10'ar dakika konuşma yapacaklardır. Neyin üzerinde? Bir kanun metni üzerinde. Şimdi sayın Komisyon Başkanı bize bu mevzuda cevap olarak yine Batı Parlâmentolarından birtakım İktüzük hükümlerini misâl getirebilirler ve bunda haklı olabilirler; ama şunu söyleyelim ki, Batı ülkelerinde, Batı demokrasilerinde 280, 300, 500 maddelik kanunlar getirilmemiştir, gelmemiştir. Hatta öylesine ki, İngiltere'de yazılı olmayan, yani Meclisten çıkmayan hukuk kaideleri diğerlerinden daha fazladır. Örf ve âdet ve teamül hukuk diye İngiltere'de bir hukuk nizamı vardır ve mahkemeler de bununla amel ederler, hâkimler buna göre hüküm verirler.

Şimdi oradaki durumla bunu karşılaştırdığımız zaman aradaki farklılık açıklıkla beyan olunacak şekilde, açıklıkla görülecek şekilde orta yerdedir. Bir Anayasa hukukunda dahi yine örf ve âdet ve teamülün İngiltere hukukunda yeri vardır. Dedğim gibi bir kanunun tümü üzerinde yapılacak görüşme bu kanunun vüsatine bağlıdır. Bâzen belki 10 dakika görüşmeyi lüzumlu görebiliriz, bazan hattâ üzerinde konuşma yapılması da düşünülmebilir. Ama her hâlükârda, bütün kanunlar üzerindeki konuşmayı 20 dakikayı aşmayacak bir müddetle sınırlamak yerinde bir hareket olmayacaktır.

Müddet hakkındaki kararı Meclise bırakmak lüzumludur. Meclis bu müddeti 20 dakika da yapabilir, 10 dakika da yapabilir, 30 dakika da yapabilir, müddete de bağlamayabilir. Meclisin yapacağı hareketleri İktüzükle peşinen bağlamak ve bütün gelecek kanunların hepsinin aynı vüsatte olduğunu kabul etmek yerinde olmayacaktır.

Düşünün buradan geçmektedir, bir kanun da bir madde değişikliği isteniyor. 1 nci madde ile filân filân kanunun maddesi değiştirildi. 2 - Bu kanun filân tarihte yürürlüğe girer, 3 - Bunu Bakanlar Kurulu veya filânca bakanlık yürütür. Böyle bir kanun teklifi gelmiş, bunda da 20 dakikalık konuşma hakkına sahipsiniz, öbür tarafta 200 maddelik, 300 maddelik, hattâ bu devrede geçtiği gibi birtakım Devlet kuruluşlarının; Danıştayın, Temyizin, Yüksek Hâkimler Kurulunun kanunları gelmiş, onların da tümü hakkında aynı müddet içerisinde konuşacaksınız. Buna imkân ve mesa yoktur, bunun bugünkü Meclis tatbikatında yeri yoktu; ama Meclis tatbikatımızda bugüne kadar birtakım kanunlarda zamanı fazla israf etmemek için müddet tahdidine gidilmiştir. 5'er dakika ile konuşmalar sınırlandırılmıştır. Hattâ grup konuşmalarının dahi 5'er dakikaya indirildiği veyahut ta bu yolda teklifler verildiği olmuş, bunlar zaman zaman iltifat görmüştür; ama bu, o kanunun görüşülmesinde onun arz ettiği ehemmiyet ölçüsü içerisinde Meclis tarafından bir karara bağlanmıştır.

Kanunlar arasında hiçbir farklılık gözetmeden, hepsini 20 dakikaya bağlayan bir ölçüyü bu şekilde getirmekle; evveleminde Meclis çalışmalarına, grup çalışmalarına, Hükümetin burada mesele ve mevzuları arz etmesine köstek vuruyor denebilir bir hale getirilmektedir. Gerçi ikinci defa konuşma hakkı verilmiş 10 dakika ve böylece yarım saate bağlanmış, bunu Başkanlık elindeki imkânlarla kullanarak 20 dakikalık konuşma hakkını sonraki 10 dakikayı da ilâve eden bir gruba veya Hükümete bunun ikisini birleştirmek suretiyle bugüne kadar olan tatbikattaki gibi bir yol takip ederek söz verebilir ama, bu dahi neticeyi istihsale kâfi gelecek midir? Veyahut 20 dakikayı aşacak bir konuşma mevzuunda diğer 10 dakikayı da bunun içerisinde de kullandığı zaman tekrar bir cevap hakkı doğduğunda, bunun daha evvel kullanılmış olduğu gerekçesiyle orta yerden kaldırılması neyle izah edilebilecek? Bunların hepsi elimizden geçmiş hususlardır.

Gerçi bu husus 61 nci maddede geçirildi; ama orada umumî mevzularla ilgiliydi, ama burada bir kanunun tümü üzerindeki konuşmayı 20 dakika ile komisyon, Hükümet ve gruplar

adına tahdit etmek, ikinci defasında bunu belirtmeyip, milletvekilleri için 10'ar dakika demek ve diğerlerini daha evvelki maddedeki hükümlere, 61' deki hükümlere dayamak yoluyla bir neticeye varmak yerinde olmayacaktır.

Bu bakımdan kanaatimizce 82 nci maddenin 3 ncu fıkrasının metinden çıkarılması, eğer bir tahdit varsa bugüne kadar yapılan usule uygun olarak Meclis tarafından bu tahdidin yapılması lüzumludur; buna inanıyoruz. Bu ölçüde madde hakkındaki görüşlerimizi arz etmiş bulunuyoruz.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Efendim madde üzerindeki öngelere geçiyoruz.

ORHAN DENGİZ (Uşak) — Sayın Başkan, Komisyondan bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN — Şu anda sorabilirsiniz efendim, buyurun.

ORHAN DENGİZ (Uşak) — Bu tahdide bütçe müzakereleri dahil midir?

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Komisyon, cevaplandırınız efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Sayın Başkan, biz Sayın Orhan Dengizle, Sayın Durakoğlu'nun verdikleri önergeye katılma kararı aldık. Bu katılma kararına göre Genel Kurul bu konuşmaları istediği kadar uzatabilecektir; aksine karar almadığı takdirde muteber olmak üzere bu madde getirilmiştir. Yalnız bütçe konuşmalarında değil, bütün konuşmalarda istediği kadar uzatma hakkına sahiptir.

BAŞKAN — Evet.

Önergeleri okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

82 nci maddenin 3 ncu fıkrasının metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

İstanbul

Nuri Eroğan

Sayın Başkanlığa

İçtüzük tasarısı 82 nci maddesinin müddetle ilgili 3 ncu fıkrasının madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Konya

Mustafa Kubilay İmer

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun tanzim ettiği 82 nci maddenin 1 nci fıkrası hariç

diğer fıkralarının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Anayasa değişiklikleri hariç kanunun tümünün veya maddelerinin oylanması 15 üye tarafından açık oy istenmemişse işaretlerle olur. Aksi Danışma Kurulunun teklifi ile Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa siyasi parti grupları komisyon ve Hükümet adına kanun tasarı ve tekliflerinin tümü hakkında yapılan konuşmalar siyasi parti grupları komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar 20 dakika ile, üyeler tarafından yapılan konuşmalar 10'ar dakika ile sınırlıdır. Maddeler hakkında konuşma süreleri bunun yarısı kadardır.

Millet Meclisi A. P.	Millet Meclisi C. H. P.
Grup Başkanvekili	Grup Başkanvekili
Uşak	Sivas
Orhan Dengiz	Ahmet Durakoğlu

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

İçtüzük teklifinin 82 nci maddesinin 2 nci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini öneririm.

İstanbul
Reşit Ülker

Anayasa değişiklikleri hariç esas itibarıyla maddelerin oylanması işaretlerle olur. 15 milletvekili oylamaya geçmeden önce açık oylama önergesi vermişlerse, oylama açık oyla yapılır.

Meclis Başkanlığına

82 nci maddenin 3 ncü fıkrasında milletvekilleri için tanınan 10 dakikalık konuşma süresinin 20 dakikaya çıkarılmasını saygıyla öneririm.

İstanbul
Mehmet Ali Aybar

BAŞKAN — İşlem yapmak üzere tekrara okutuyorum efendim.

((İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Aynı mahiyette diğer bir önerge daha var, okutuyorum efendim.

((Konya Milletvekili Mustafa Kubilay İmer'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Bu iki önerge birlikte işlem görecektir.

Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Birlikte işlem yaptığım önergeleri oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(A. P. Grup Başkanvekili Uşak Milletvekili Orhan Dengiz ve C. H. P. Grup Başkanvekili Sivas Milletvekili Ahmet Durakoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon Sayın Dengiz ve Sayın Durakoğlu tarafından ortaklaşa verilen önergeye katılmıştır. Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, kabul edilen bu önerge muvacehesinde Sayın Reşit Ülker ve Sayın Mehmet Ali Aybar'ın önergelerinin işleme konması gereği kalmamıştır.

Bu sebeple 82 nci maddeyi kabul edenler.. Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

83 ncü maddeyi okutuyorum efendim.

Komisyonu geri verme.

Madde 83. — Bir kanunun bir maddesi hakkında birçok önerge verilmiş ve madde değişiklik önergeleriyle birlikte komisyona geri alınmışsa, komisyon önergeleri görüşükten sonra eski metni kabul edebilir veya yeni bir metin hazırlayabilir.

Önerge sahipleri komisyon toplantılarına katıldıkları takdirde 5 dakikayı geçmemek üzere konuşabilirler.

Komisyon, kabul ettiği metnin önergelerden önce ve açık oyla oylanmasını üye tamsayısının salt çoğunluğuyla isterse, Genel Kurulda, önergelerden önce komisyon metni oylanır. Bu metin Genel Kurulun üye tamsayısının salt çoğunluğuyla kabul edilirse, önergeler reddedilmiş ve madde kabul edilmiş sayılır.

Açık oylamadan önce, önerge sahiplerinin 5'er dakikayı geçmemek üzere konuşma hakları vardır.

BAŞKAN — Madde üzerinde Sayın İmer, buyurun.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Grup adına efendim.

BAŞKAN — Efendim şimdi bir dakikanızı rica edeyim. Grup adına söz hakkınızı doldurmaya zamanımız kâfi gelmeyecek.

MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Efendim zaten fazla bir konuşma yapmayacağım. Müddet tamamlandığı zaman...

BAŞKAN — O halde buyurun efendim. Çünkü grup adına deyince 10 dakikalık söz hakkınız var, zamanımıza sığmaz diye söyledim.

DP GRUBU ADINA MUSTAFA KUBILAY İMER (Konya) — Beş dakika var tahminime göre, zaten müddeti de fazla bir aşma durumuna girme durumum olmayacak.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri;

Komisyonla geri verme ile ilgili olan bu 83 ncü madde ile ilgili olarak DP Grubu bu maddenin karşısındadır ve peşinen arz edeyim ki, bu maddenin metninden çıkarılması yolunda bir düşüncedeyiz. Bu yolda bir önerge de vermiş bulunmaktayız.

Muhterem milletvekillerinin mevzuatıttılâ yönünden madde metnini kısaca okuduktan sonra niçin çıkarılmasını istediğimizi de kısaca belirteceğim.

Bir kanunun bir maddesi hakkında bir çok önerge verilmiş ve madde değişiklik önergeleriyle birlikte komisyona geri alınmışsa, komisyon önergeleri görüştüktan sonra eski metni kabul edebilir veya yeni bir metin hazırlayabilir.

Önerge sahipleri komisyon toplantılarına katıldıkları takdirde 5 dakikayı geçmemek üzere konuşabilirler.

Komisyon, kabul ettiği metin önergelerden önce ve açık oyla oylanmasını üye tamsayısının salt çoğunluğu ile isterse, Genel Kurulda, önergelerden önce komisyon metni oylanır. Bu metin Genel Kurulun üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilirse, önergeler reddedilmiş ve madde kabul edilmiş sayılır.

Açık oylamada önce önerge sahiplerinin 5'er dakikayı geçmemek üzere konuşma hakları vardır.»

Muhterem milletvekilleri, burada evvelâ komisyona verilen değiştirme önergelerinin komisyondaki görüşme tarzı bir hükme bağlanıyor ve sonra da komisyonda, şimdiye kadar Meclislerde olan bir hususu, ilk defa komisyonlarda bir teklif sahibinin konuşmasını tahdide tabi tutuyor. Komisyonlar Meclise niyâbeten

vazife görmektedirler. Böyle bir beş dakikalık tahdit, milletvekilleri için yoktur. 10'ar dakikadır, burada niçin beş dakika getirmiş, orası da ayrı mevzu.

Ayrıca, yine aşağıda da: «Kendi önergesi mevzuunda önerge sahibi beş dakika ile konuşmasını sınırlandırma durumunda olacaktır.» deniyor. Bu da yerinde bir şekil değildir.

Diğer taraftan, muhtelif değiştirge önergeleri verilmiştir. Komisyon bunlardan birini veya yahut kendi seçtiği bir hususu önergesiyle getirecek ve kendi metni olarak sunacaktır. Komisyonun getirdiği metin öyle bir hal oluyor ki, değiştirge önergeleri olmasına rağmen komisyonun getirdiği metin, 3 ncü fıkra hükmü gereğince önceden oya sunuluyor. Bundan sonra gelen önergeler komisyonun getirdiği metinle aynı istikamette değil ve komisyonun kabul edilen önergesi bunların konuşulmasına mâni ise, önerge sahiplerinin konuşma hakları da orta yerden kaldırılıyor.

Bu kadar yerinde olmayan bir hüküm getirilme durumunda olamaz. Çünkü komisyonun kabul ettiğinin bir bakıma en aykırı veya yahut bir bakıma da en doğru hüküm olduğunu peşinen kabul edeceğiz, ondan sonra verilen önergeleri, komisyon metni kabul edildikten sonra işleme koyamayacağız. Buna da ayrı hüküm getiremeyeceğiz.

Ayrıca diyor; «Komisyon, kabul ettiği metnin önergelerden önce ve açık oyla oylanmasını üye tamsayısının salt çoğunluğu ile isterse, Genel Kurulda önergelerden önce komisyon metni oylanır. Bu metin Genel Kurulun üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilirse, önergeler reddedilmiş ve madde kabul edilmiş sayılır.»

Gerçi burada salt çoğunluk gibi, komisyon da diğer başka türlü bir oylama nisabı gibi hususlar ileriye sürülmüştür, ama önergelerin tahdidi gibi bir yola gidilmiştir. Bu yola gidilmesi, bu şekilde hareket edilmesi bir oldu bitti ile tekliflerin, kanun tasarılarının komisyonlardan geçirilmesi gibi bir neticeyi doğurur. Bu sebeple burada son zamanlarda, bu Meclis çalışma devresinde bazı kanun tasarıları ve teklifleri sebebiyle yapılan obstrüksiyon hareketlerinden esinlenerek bu hükmün getirildiği kanaati içerisindedir.

Eğer bir işin istismarı yapılacaksa, hangi çeşit hüküm getirirseniz getirin, suiniyet sahibi olan insan bu istismar sebebiyle obstrüksiyonu sürdürülebilir. Buna mani olamazsınız.

Mesele, bunun ruhunu anlayabilmekte ve Parlâmentonun bir kanun çıkaran müessese olduğunun anlatılabilmesindedir. Eğer, Parlâmentoya gelmiş bir üye veyahut Parlâmentoda mevcut bir grup, Parlâmentonun kanun çıkarmasının aslî vazifesi olduğunu bilmiyor ve bunu uzatma yoluna gidiyorsa, bunu önleyici ne kadar müeyyide getirirseniz getirin, bunu önleyemezsiniz. Bunun bir çıkış yolu bulunacak ve obstrüksiyon yapılacaktır. Ama, aksine «Parlâmento kanun çıkarır ve bu kanunlar milletin, Devletin yararına» diye bir düşünce varsa, zaten diğer tarafa gitmek yersiz olacaktır, hiçbir grup veya şahıs böyle bir yola gitmeyecektir.

Bu taraflarıyla, izah etmiş olduğumuz esbabı mucibe içerisinde D. P. Grubu olarak kanaatimiz, 83 nü maddenin bu içtüzük metninden çıkarılması yolundadır. Bu yolda ayrıca şahsen de bir teklif vererek, Grubumun istikametini gösteren bir teklifte bulunmuş oluyorum.

Bu ana kadar izah ettiğim görüşler muvacehesinde bu yöndeki düşüncelerimize sayın milletvekillerinin de itibar edeceğini umarım.

D. P. Grubu adına saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Efendim, madde üzerinde başka söz isteyen sayın üye yok.

Bu maddenin bitimine kadar birleşimin uzatılmasını tasviplerinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Önergeleri okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

İçtüzük tasarının 83 nü maddesinin tümünün tasarısı metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Konya

Mustafa Kubilay İmer

Sayın Başkanlığa

83 nü maddenin ikinci fıkrasının metninden çıkarılmasını saygıyla arz ederim.

İstanbul

Nuri Eroğan

Meclis Başkanlığına

83 nü maddenin ikinci ve sonuncu fıkralarının aşağıdaki biçimde değiştirilmesini saygıyla öneririm.

İstanbul

Mehmet Ali Aybar

Önerge sahipleri ve komisyon Genel Kurul toplantılarında 15 dakikayı geçmemek üzere konuşabilirler.

Açık oylamadan önce, önerge sahiplerinin 15'er dakikayı geçmemek üzere konuşmak hakları vardır.

BAŞKAN — İşlem yapmak üzere tekrar okutuyorum.

(İstanbul Milletvekili Nuri Eroğan'ın önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Eroğan'ın önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(Konya Milletvekili Mustafa Kubilay İmer'in önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Sayın İmer'in önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeye geçiyoruz.

(İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Aybar'ın önergesi tekrar okundu).

BAŞKAN — Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI CEVDET AKÇALI (Adana) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Aybar'ın önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

83 nü maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Çalışma süremiz dolmuştur Bu sebeple 14 Şubat 1973 Çarşamba günü saat 15,00'te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

(Kapanma Saati : 19,35)